

SÄTTBÄRDNING, f. 2. Operation, hvarigenom små arbeten af smidigt jern förvandlas till stål på ytan.

SÄTTKOLF, m. 2. pl. — *kolfvar*. 1) Se *Sättarekolf*. — 2) (kem.) Kolf, som är platt i bottnen.

SÄTTLINIE, f. 3. (boktr.) Tunt bleck, som sättes för den sist satta raden i en vinkelhake.

SÄTTNING, f. 2. 1) Handlingen, förrättningen, då man sätter. Jfr *Sätta*, II. — 2) (jäg.)

a) Hårhorns ynglande. — b) Kull af harungar.

SÄTTPINNE, m. 2. pl. — *pinнар*. Pinne, som nyttjas vid plantering.

SÄTTPLANTA, f. 1. Planta till utplantering.

SÄTTQVIST, m. 2. Se *Afläggare*, hem. 2.

SÄTTSPÅN, m. o. n. 5. Se *Sättlinie*.

SÄTTSTAMP, m. 2. Se *Häljerna*.

SÄTT-TORF, m. sing. (befästn. k.) Torfklädning, då torfvorna läggas intill hvarandra, med grässidan nedåt.

SÄVENBOM, se *Sävenbom*.

SÖCKENDAG, sö'ck'n-däg, m. 2. Hvarje dag i veckan utom söndagen. Förkortningsvis brukas i talspråket ofta *Söcken* för: Söckendagar. Man säger sålunda: *Heligt och söcken*, helge- och söckendagar.

A. n. m. Betyder egentl. dag, på hvilken man får utföra rättegång vid domstol, af *Söka*, i bemärkelsen: Kalla till rätta.

SÖDER, sö'd'r, m. sing. 1) Det himmelsstreck eller den verldstrakt, der solen står kl. 12 om middagen. *Han kommer ifrån s. Segla åt s. I s. belägen*. S. ifrån, från söder. *Vägen går i norr och s.*, i riktning från norr till söder. S-n, de sydliga trakterna, länderna. — 2) Se *Södermalm*. *Bo på s. Gå till s.* — Adv. I norra delen, trakten. S. i *Sverige*. S. om, i söder från, t. ex.: S. om *Upsala*. S. ut, åt, mot söder.

SÖDERLÄNDER, 3. pl. Länder, belägna i söder. Brukas mest i bestämd form.

SÖDERLÄNDSK, a. 2. Som tillhör eller har afseende på söderländerna.

SÖDERMALM, nom. prop. m. Den södra af staden Stockholms begge s. k. Malmar eller förstäder. Jfr *Malm*.

SÖDEROM, prep. Se *Söder om* (under *Söder*).

SÖDERPOL, se *Sydpol*.

SÖDERSKEN, n. 3. Ett himmelsfenomen vid södra polen, motsvarande Norrskenet.

SÖDERUT, sö'd'r-üt, adv. eller

SÖDERÅT, sö'd'r-ät, adv. Åt söder.

SÖDRA, adj. def. Se *Sydlig*. S. *polen*, se *Sydpol*. S. *vägen*, *kusten*. S. *sidan*, *kanten*. S. *Amerika*.

SÖFNING, f. 2. Handlingen eller verkningen, då någon söfves. Brukas äfv. bildligt, t. ex.: *Vårkens s.*

SÖFVA, v. a. 2. (af *Sofva*) 1) Försätta i sömn. (Fig.) S. *sitt samvete*, förhärda sig deremot. — 2) (fig.) Stilla. S. *vårken*. — S-n'de, part. akt. S. *medel*, som ger sömn. — *Söfvande*, n. 4.

SÖK, n. 3. (jäg.) Hundens sökande.

SÖKA, v. a. o. n. 2. 1) Bemöda sig att finna. *Den som söker, han finner*. S. *land*, styrka, hålla åt land. (Fig.) S. *sak med någon*, se *Sak*. 2. S. *efter*, *fram*, se *Eftersöka*, *Fram-söka*. S. *efter någon*, bemöda sig att få rätt på någon. S. *igén*, bemöda sig att återfinna. S. *igénom*, *ihop*, *upp*, *åt*, se *Genomsöka*, &c. — Syn. *Leta*, *Eftersöka*, *Efterspana*. — 2) (neutralt) Bemöda sig, bjuda till. S. *att göra sin pligt*.

S. *att komma in i ett sällskap*. Jag skall s. *att övertala honom*. — Syn. Se *Försöka*. — 3) (fig.) Bemöda sig att vinna; eftersträva. *Han söker blott sina nöjen*. S. *sina egna fördelar*, *sitt eget bästa*. S. en *syssla*, ingiiva ansökan om dess erhållande. (Lagl.) S. *ingifning hos någon för en ting*, genom rättegång söka utkräva &c. S. *verkställighet af*..., bemöda sig att genom vederbörande myndighets försorg få något verkställt. S. *boskildnad*, bemöda sig att genom dom vinna b. S. *efter*, se *Eftersöka*. S. *igén*, söka att återfå. S. *ut*, se *Utsöka*. — 4) Begiiva sig till någon, för att få tala vid honom. S. *en person*. Jag sökte er i går. *Hvem söker ni?* S. *domaren*, göra en sak anhängig vid domstol. S. *konungen*, hos högsta domstolen söka ändring i fädd dom. S. *upp*, se *Uppsöka*. — 5) Se *Lagsöka*. S. en *för en summa pennningar*, för *kostnaden*, *förlusten*. — 6) (om jägthundar, neutralt) Spåra, vandra efter vilt. *Den hunden söker väl*. — 7) (om medicamenter) Börja att operera, under frambringande af en egen obehaglig känsla. Säges äfven om mat, då man efter dess förtärande orfar en dylik verkan. — S. *sig*, v. r. S. *sig om*, på flera håll eftersöka. (Säges ofta i fråga om tjänst.) S. *sig till*, söka, t. ex.: S. *sig till ett gäst*. — S-n'de, part. akt. Brukas ofta substantiivt, t. ex.: S. *till en syssla*. S-n *har bifogat sin meritförteckning*.

SÖKANDE, n. 4. 1) Handlingen, då man söker (för bem. 1, 3, 4, 5). — 2) Jägthundars spårande, vandra efter vilt. — 3) Verkningen, då mat eller medicamenter söka.

SÖKARE, m. 3. (mindre brukl.) En, som söker.

SÖKNEDAG, se *Söckendag*.

SÖL, n. sing. (fam.) Sölande (hem. 2).

SÖLA, v. a. 1. Göra oren, smutsig. S. *ned*, se *Nedsöla*. (Fig.) S. *sina händer* ell. s. *sig i blod*, göra sig skyldig till blodsutgjutelse. — V. n. (ursprungl.) slaska; äfv. ruckla) Vara trög och långsam, dröja. S. *med betalnigen*, med ett arbete. S. *bort tiden*, förlora tiden genom oerksamhet. — Syn. *Sinka*. — *Sölande*, n. 4.

SÖLAKTIG, a. 2. Fallen för sol. — *Sölaktigt*, adv.

SÖLAKTIGHET, f. 3. Fallenhet för sol.

SÖLANDE, n. 4. 1) (aktivt) Orenande. — 2) (neutralt) Overksam dröjande.

SÖLÄRE, m. 3. En, som sölar (v. n.).

SÖLER, sö'l'r, m. sing. Se *Söläre*.

SÖLF, **SÖLFVER**, (gam.) se *Silfver*.

SÖLIG, a. 2. 1) Sölande. — 2) Se *Sölaktig*. — *Söligt*, adv.

SÖLIGHET, f. 3. Se *Sölande*, 2. — 2) Se *Sölaktighet*.

SÖLJA, sö'l'ja, f. 1. Litet spänne.

SÖLJETORN, m. 2. Torn i en sölja. Se *Torn*, m.

SÖLKORP, m. 2. pl. — *korfvar*. (fam.) Se *Söläre*.

SÖM, m. 2. pl. *sömmar*. 1) Sammanfogning, gjord med nål och tråd. *Gå upp i s-men*. *Sprätta upp s-marna på en klädning*. *Galoner i alla s-mar*. — 2) (anat.) Benämning på fogarna mellan hufvudskälens ben. *Hufvudskälens s-mar*. — 3) Skägg på gjutgods. — 4) (utan plur.) Se *Sömnad*. *Sysselsett med s*. *Föda sig med s*. *Gå ifrån sin s*. — S-n. 3. Det slags spik, som brukas att fästa hästskor vid hofven.

SÖMHÅL, n. 3. Hål i en hästsko för söm.

SÖMMA, v. a. o. n. 1. Sy, hopsy. S. *segel*. — *Sömmande*, n. 4.

SÖMMARE, m. 3. En, som sömmar. Bildar sammanfattningen Segelsömmare.

SÖMMERSKA, f. 1. Qvinnan, som är öfivad i att sy eller försörjer sig med sömnad. *En snäll s. Låta sy en klädning hos en s.* — Her sammansättningarna Klädsömmerska, Linnesömmerska.

SÖMN, n. sing. Öfvergående tillstånd af medvetlös kroppshvila, hvarunder sinnena äro till slutna för yttre intryck och själens verksamhet hämmad, och hvars ändamål är krafternas stärkande till ny verksamhet. *Under s-en fortgå osfibrat andardräkten, blodomloppet, matsmältningen och en del af näringsmedlens förvandling till saft och blod, hvilket allt under vana-makt är hämmadt*. *Ljuf, god, orolig s. Kort långvarig s. Fagga i s. Falla i djup s. Vakna upp ur s-en. Väckta ur s-en. Ligga i sin s-laste s. Han har ingen s. fält på två dygn. Gå i s-en*, i solvande tillståndet gå omkring, liksom vaknen. *Tala i s-en*, tala i solvande tillståndet, liksom vore man vaknen. — Syn. *Blund*.

SÖMNADE, m. 3. Sysselsättningen, då man syr; syarbete.

SÖMNAKTIG, a. 2. 1) Fallen för att sofva. — 2) (fig.) Overksam, trög. — *Sömnaktighet*, f. 3. — *Sömnaktigt*, adv.

SÖMNDRYCK, m. 3. Sofvande dryck.

SÖMNGIFVANDE, a. 1. Som förorsakar sömn.

SÖMNGÅNGARE, m. 3. — *ERSKA*, f. 1. En, som går i sömnen. — Syn. *Sömnambul*, *Sömnvandrare*.

SÖMNING, a. 2. 1) Som känner behof af sömn. *Jag är s. Bli s. Jag kände mig alldeles icke s.* — 2) Se *Sömnaktig*. — 3) S-t väder, som gör, att man känner sig sömrig.

SÖMNINGHET, f. 3. 1) Den känsla, man erfar, då man har behof af sömn. — 2) Benägenhet att alltid vilja sofva. — 3) (fig.) Tröghet, overksamhet.

SÖMNINGT, adv. 1) På ett sömningt sätt, med sömnen i ögonen. — 2) (fig.) Trögt, långsamt, overksam. *Göra en sak s. Gå s. till väga*.

SÖMNLÖS, a. 2. Utan sömn. *Ha en s. natt*.

SÖMNLÖSHET, f. 3. Saknad af sömn.

SÖMNSJUK, a. 2. Besvärad af sömnsjuka. — 2) (fig.) Trög, overksam.

SÖMNSJUKA, f. sing. Sjuklighetstillstånd, då man lider af öfverdrifven benägenhet för sömn.

SÖMNTORN, m. 2. 1) Se *Gallsteket*. — 2) Se *Sömntörne*. — 3) (fordom) En tagg, tillspetsad nagel eller nubbs, ristad med sömngifvande runor eller figurer (*Svefnathorn*). *Stinga en med s*, stinga någon med ett sådant redskap, så att han faller i sömn.

SÖMNTÖRNE, n. 4. S-n kallas de små röda bollar, sammanrullade, såsom det tyckes, af fint karfvade och torra rosenblad, hvilka stundom anträffas på nyponbuskar och äro alster af en art gallsteket (Cynips Rosæ).

SÖMNVANDRARE, m. 3. — *ERSKA*, f. 1. Se *Sömngångare*, — *erska*.

SÖMNVÄNDRING, f. 2. Ett tillstånd, då människian i sömnen går, talar, och förrättar sådana handlingar, som man eljest blott gör i det vakande tillståndet. — Syn. *Sömnambulism*.

SÖMNÅL, f. 2. Ett slags nål, som brukas af segelsömmare.

SÖMSTICKA, v. a. 3. (böjes som *Slicka*) Vid en hästs skoning slå in ett söm så övårdsamt, att det sticker honom i foten. — *Sömstickning*, f. 2. II.

SÖNDAG, sö'ndäg o. sö'ndäg, m. 2. (I fornspråket *Sundag*, af *Sun*, sol; således egentligen Solens dag.) Första dagen i veckan, på hvilken de kristne hvilat från arbete och förrättat sin gudstjänst. — Se *S-sandakt*, -*sarbete*.

SÖNDAGSBARN, n. 3. Den, som är född på en söndag.

SÖNDAGSBLAD, n. 3. Tidningsblad, som utgifves på söndagarna.

SÖNDAGSBOKSTAF, m. 3. pl. — *bokstafver*. (tidräkn.) Någon af de sju första bokstäfverna i alfabetet, som betecknar hvarje söndag under ett visst gifvet år i en solcirkel, allt efter som första söndagen på året infaller, emedan nyårsdagen alltid betecknas med A.

SÖNDAGSBÖN, f. 3. Bönen att läsas på söndagar.

SÖNDAGSEVANGELIUM, - - evanjéliumm, n. 3. pl. — *gelier*. Se *Söndagstext*.

SÖNDAGSGÄST, m. 3. På söndagar vanlig gäst.

SÖNDAGSKLÄDER, 3. pl. o. — **KLÄDNING**, f. 2. Se *Helgedagskläder*, — *klädning*.

SÖNDAGSPREDIKAN, f. sing. indef. ell.

SÖNDAGSPREDIKNING, f. 2. Predikan, som hålles på en söndag (till skillnad ifrån Passions-, Tingspredikan, m. fl.).

SÖNDAGSTEXT, m. 3. Stycke ur något af evangelierna, som vid högmessogudstjensten om söndagarna uppläses af presten för församlingen, och som skall tjena till ämne för predikan.

SÖNDER, sö'nd'r, adv. (fordom *I sunder*, af *Sund*, afskild del af ett helt) I delar, i stycken, åtskils. *Hugga, skära s. Slå s. Spricka s. Gå s.* brista i stycken; slitas i sär; blifva söndrig, få hål. *Falla s.*, falla och gå sönder; äfv. falla alldeles i sär. *Taga s.*, taga i sär, åtskils. *Ligga, sitta s.*, ligga, sitta på något, så att det går sönder. — Brukas äfv. adjektivt i samma mening som *Söndrig*, *Sönderlagen*, t. ex.: *Rocken är s. Glaslet är s.* — Bildar en mängd sammansatta verber och nomina, hvilkas betydelse i de flesta fall är själfklar. Sådana äro: *Sönderbita*, -*borra*, -*brista*, -*bryta*, -*bulta*, -*bända*, -*böja*, -*dela*, -*draga*, -*fila*, -*fingra*, -*fråta*, -*gnaga*, -*gnida*, -*gno*, -*gnugga*, -*gräva*, -*gröpa*, -*gunga*, -*hacka*, -*hama*, -*hugga*, -*hyfla*, -*karfva*, -*klippa*, -*kljffa*, -*klämma*, -*klösa*, -*knacka*, -*knostra*, -*knäda*, -*knäcka*, -*krafsa*, -*krama*, -*krossa*, -*kröka*, -*mala*, -*nagga*, -*nyppa*, -*nöta*, -*petta*, -*plocka*, -*rista*, -*rycka*, -*sarga*, -*skafva*, -*skaka*, -*skala*, -*skjuta*, -*skrubba*, -*skrufta*, -*skära*, -*slita*, -*slä*, -*släpa*, -*smula*, -*sparka*, -*spilla*, -*spjelta*, -*splitta*, -*spricka*, -*spräcka*, -*spränga*, -*sprätta*, -*spänna*, -*stampa*, -*stieka*, -*styecka*, -*stöta*, -*svarfva*, -*säga*, -*trampa*, -*trycka*, -*tugga*, -*vrida*. Här till komma äfven de af dessa ord bildade verbala nomina, t. ex.: *Sönderdelning*, -*tagning*, -*bruten*, -*slagen*, m. fl.

SÖNDERBLÅSA, v. a. 2. Blåsa så, att något går sönder. — V. n. Gå sönder, brista till följe af blåst. — Oftare säges *Blåsa sönder*.

SÖNDERBRAKA, v. n. 1. Brista med brak. — Oftare säges *Braka sönder*.

SÖNDERBRÅKA, v. a. 1. 1) Genom våldsam rörelse, häftigt skakande eller slötande söndra. — Äfv. *Bråka sönder*. — 2) (fig.) I hög grad möda, så att ömbet och värk kännas. — S-d, II.

part. pass. *Jag är liksom s-d i hela kroppen*, mina lemmar värka och äro så ömma, som om de vore sönderslagna. — *Sönderbråkande*, n. 4. o. *Sönderbråkning*, f. 2.

SÖNDERFALLA, v. n. 5. (böjes som *Falla*) 1) Gå sönder i fallet. — Älv. *Falla sönder*. — 2) (fig.) Kunna indelas, afdelas. *Denna fråga s-ller i toenne*.

SÖNDERFRYSA, v. n. 3. (böjes som *Frysa*) Brista till följe af frysning. — Oftare säges *Frysa sönder*.

SÖNDERGÅNGEN, adj. 2. neutr. — *et.* (egentl. part. pass. af mindre brukliga verbet *Söndergå*) Som gått sönder.

SÖNDERKÖKA, v. a. 1. o. 2. Koka något så hårdt, att det går sönder. — V. n. Gå sönder i kokning. — Älv. (både för v. a. och v. n.) *Koka sönder*.

SÖNDERKÖRA, v. a. 2. Köra så hårdt, att något går sönder. — Oftare säges *Köra sönder*.

SÖNDERPISKA, v. a. 1. 4) Piska något så hårdt, att det går sönder. — Älv. *Piska sönder*. — 2) (fig.) Slå alldeles förderfvad; slå sönder och samman.

SÖNDERRIFVA, v. a. 3. (böjes som *Rifva*) 1) Slita i stycken. *S. kläder, papper*. — Älv. *Rifva sönder*. — 2) (om färger) Krossa till finaste pulver. — 3) Sarga, kläsa. — Älv. *Rifva sönder*.

SÖNDESMÄLLA, v. n. 2. Gå sönder med smäll. — Oftare säges *Smälla sönder*.

SÖNDESPRINGA, v. n. 5. (böjes som *Springa*) Plötsligt och med häftighet gå sönder. — Oftare säges *Springa sönder*.

SÖNDETAGA, v. a. 5. (böjes som *Taga*) Taga i sär, åtskilla. *S. ett ur*. — Älv. *Taga sönder*.

SÖNDETRASA, v. a. 1. Göra alldeles trasig. — Älv. *Trasa sönder*.

SÖNDETRÖSKA, v. a. 1. 1) Tröska något så, att det går sönder. — Älv. *Tröska sönder*. — 2) (fig. fam.) Piska, slå öfvermåttan.

SÖNDRA, v. a. 1. 1) Dela, stycka. *S. ett lån i två*. — 2) Åtskilja en eller flera delar ifrån ett helt. *S. en provins ifrån ett rike*. — *Syn.* Åtsöndra, Åtskilja. — 5) (fig.) Göra oense. *S. sinnena*. *Denna fråga s-de nationen i två partier*. — *S. sig, v. r.* Åtskilja sig. Brukas både egentl. o. fig. *En liten del s-de sig ifrån massan*. *Flera utmärkte män s-de sig ifrån partiet*. — *Söndrande*, n. 4.

SÖNDRIG, a. 2. Ej hel; sönderbruten, söndergången, söndernött, i stycken, i trasor. *S-a skor, strumpor*. *Ell s-t hjul*.

SÖNDRING, f. 2. 1) Handlingen eller verkningen, då något söndras. — 2) (fig.) Oenighet, meningssstrid. *S. i sinnena*. *S-ar i en stat*.

SÖRJA, sörrja, f. 1. (isl. *Syria*) Blöt orenlighet, tjock som en välling. Se *Is-* och *Snö-sörja*.

SÖRJA, sörrja, v. n. o. a. 2. (af *Sorg*) 1) (neutralt) Känna sorg, lida af sorg. *S. djup*. *S. öfver något*. *S. sig till döds*. *S. för någon*, känna sorg, bekymmer, oro, fruktan för ens skull, t. ex.: *Han sörjer för sin vanartiga son*. Se älv. bem. 3. — *Syn.* Bedrövas, Ångslas, Sucka och gråta. — 2) (neutralt o. aktivt) Känna sorg öfver förlusten af en älskad person. *Alla s. honom*. *Jag sörjer honom rätt mycket*. — *Syn.* Begråta. — 3) (neutralt o. aktivt) Bära sorgdrägt till följe af en anhörig persons död. *Han sörjer sin far, sin hustru*. *S. djup*, bära djup sorg

(se *Sorg*). *S. slut*, upphöra att sörja, att bäta sorg. — 4) (aktivt) Ångra. *S. sin förda vandel*. *S. sin möda*. — 5) (neutralt) *S. för*, bära ömsorg för; vara bekymrad för. (Se älv. bem. 4.) *Jag låter andra s. derför*. *S. för sina barn*. *Det skall jag s. för*. *S. för att*, laga att... — *S-n-de*, part. pres. Brukas älv. substantivt: *De s. En s. — Sörjande*, n. 4.

SÖRPA, sörrpa, v. a. 1. Röra säd, kli o. s. v. i vatten eller annan vätska, till föda åt boskap. — *Sörpning*, f. 2.

SÖRPA, f. 1. Röra af säd, kli o. s. v. med vatten eller annan vätska.

SÖRPLA, v. n. 1. Förtära supamat eller dryckesvaror på det sätt, att man långsamt och på ett hörbart sätt super i sig dem. *S. i sig*, på detta sätt förtära. — *Sörplande*, n. 4. o. *Sörpling*, f. 2.

SÖRPLARE, m. 3. En, som sörplar.

SÖT, a. 2. neutr. sött. 1) Som låter förnimma sig för smaksinnet med en i hög grad behaglig känsla. — *Mötsalser*: Bitter, Bäck, Sur, Sait. — *Socker är sött*. *S. frukt*. *Sött vin*. *S. mjölk*, ej löpnad. *Sött vatten*, freit från sätta. — Bildar åtskilliga sammansättningar, som beteckna skiftningar af hufvudbegreppet, såsom Honungs-, Sockersöt, m. fl. — 2) (fig.) a) Angenäm, behaglig, ljust. *S. lukt*. *S. sömn*. — b) Smickersam, inställsamt och för mycket vänlig. *S-a ord*. (Fam.) *Göra sig s.* — c) (fam.) Vacker, täck, älskvärd. *En s. menniska*. *En liten s. flicka*. *En s. karl*. *Ett sött, allt för sött barn*. — d) Älskad, kär. *Min s-a vän!* *S-a bror!* *S-a syster!* *S-a far, mor*.

SÖTA, v. n. 1. (fam.) Förtära sötsaker, kosta på sött.

SÖTAKTIG, a. 2 Nästan sött till smaken, något sött. — *Sötaktighet*, f. 3. — *Sötaktigt*, adv.

SÖTBLOMSTER, n. 5. Se *Kamillblomma*.

SÖTEBRÖD, n. 5. Osyradt bröd.

SÖTEBRÖDSDAGAR, m. 2. pl. 1) Påskhögtiden hos de forndna Judarna, då endast osyradt bröd fick ätas. — 2) (fig. fam.) Se *Goddagar*.

SÖTGRÄS, n. sing. Örtslägtet *Molinia*.

SÖTGRÖT, m. sing. Gryngröt, kokad med sött mjölk.

SÖTHET, f. sing. Egenskapen att vara sött, sött smak.

SÖTIG, a. 2. Något litet sött. *S. säd*, skadad af väta vid bergningen, så att den ger ett degigt bröd af fadd sött smak, hvilket då älv. kallas *Sötigt*.

SÖTIGHET, f. 3. Egenskapen att vara sötig; sötig smak.

SÖTIGT, adv. På ett sötigt sätt. *Smaka s.*

SÖTKLIFS, n. sing. Se *Sötsaker*.

SÖTKULLA, f. 1. Se *Kamillblomma*.

SÖTKÅL, m. sing. (boktr.) Arbeta, som väl är verkställt, men icke uppskrifvet på räkning eller betalt. Öfverskottsarbete.

SÖTLÄPP, m. 2. (fam. skämtv.) Se *Läckermun*.

SÖTMA, söttma, f. sing. Sött ämne; söta beståndsdelar; sött smak.

SÖTMANDEL, m. sing. Mandel med sött smak.

SÖTMJÖLKSOST, m. 2. Ost, tillredd af sött mjölk.

SÖTNA, sötna, v. n. 1. Blifva sött.

SÖTNOS, f. 2. (fam.) Vacker flicka.

SÖTOST, m. 2. Ost, som är sött till smaken.

SÖTROT, f. 3. pl. — *rötter*. Örten *Gentiana purpurea*.

SÖTSAKER, f. 3. pl. Hvarjehanda söta saker, såsom konfekt, sylt, bakelse.

SÖTSUR, a. 2. Både sött och sur till smaken.

SÖTT, adv. På ett sött sätt: 1) Med sött smak. *Smaka s.* — 2) (fig.) Behagligt, ljust, godt.

Lakta s. Sofva s. Tala s., smickersamt, allt för vänligt och artigt.

SÖTTUPPER, 3. pl. Se *Kamillblomma*.

SÖTTVATTENSFISK, m. 2. Fisk, som lever i sött vatten.

SÖTTVATTENSKALK, m. sing. (geol.) En art kalksten, som är en fällning ur sött vatten.

SÖTTVATTENSQVARTS, m. 3. (geol.) En bergart med trådlika kvartsbildningar i små, inbördes ej förenade häligheter.

SÖTTVATTENS-SKÖLDPADDA, f. 1. Slägte af sköldpaddorna, som lever i sött vatten. Emys.

SÖTTVATTENSÅL, m. 2. Ål, som lever i sött vatten.

SÖTUNGE, c. 2. pl. — *ungar*. (fam.) Vackert barn. 1) Säges om vackra flickor. — 2) Smekord. *Min lilla s!* — 3) Glädjeflicka.

SÖTVARA, f. 1. S-rör kallas sådana natur- och konstprodukter af vegetabiliskt ursprung, som frambringa sött smak till följe af en större eller mindre sockerhalt.

SÖTÄPPL, n. 4. Äppl med sött smak.

SÖTÖRT, f. 3. Se *Kamillblomma*.

T.

T, te, n. 4. 1) Tjugonde bokstafven i alfabetet. Har i svenskan alltid sitt egna ljud, t. ex.: *Lat, timme, stam, ätta*. — *Tj* uttalas med ett lent ljud, likt det af *k* i *kela, kär, t. ex.: Tjens, tjog, tjur*. — *Th* uttalas som *t*, t. ex.: *Thy, ühy*. Främmande ord, som tillförene skrifvits med *th*, stalfvas numera i allmänhet utan *h*, t. ex.: *Teologi, teori*. — *Tia, Tio*, i några främmande ord, uttalas som *tsia, tsie* eller, allmänare, *tscha, tsche*, t. ex.: *Patient* (patsiänt), *initial* (initsial), *aktie* (ächtstie eller ächttsche), *gratjal* (gratschäl), *tertiäl* (tärtschäl), o. s. v. — *Tion* uttalas som *tschon*, t. ex.: *Nation, ration, lektion, invention*. — 2) Ljudet, då bokstafven *t* uttalas. — Man säger äfven: *t-ljud*. — 3) Figur, föremål i form af ett *T*. — 4) Förkortningar: *Tit.* = *Titulus*. — *G. T.* = *Gamla Testamentet*. — *N. T.* = *Nya Testamentet*.

TA, sammandraget af *Taga*.

TABELL, tabäll, m. 3. (lat. *Tabella* ell. *Tabula*) Tafla eller stort blad, hvarpå flerahanda läroämnen eller uppgifter, som eljest finnas strödda på flera ställen, äro ordnade så, att de med lätthet kunna öfverskådas.

TABELLARISERA, v. a. 1. Bringa i form af tabell.

TABELLARISK, a. 2. Som har formen af tabell.

TABELLARISKT, adv. I form af tabell.

TABELLVERK, tabällvärk, n. 5. *T-et* kallas en offentlig inrättning, hvarigenom folkmängdens antal och åtskilliga andra statistiska förhållanden, uppställda i tabellarisk form, blifva allmänt kända.

TABERNAKEL, tabärnkäl, n. 3. (lat. *Tabernaculum*, tält, hydda) 1) Tält, hvari, under Judarnes tåg genom öknen, Förbundets ark förvarades. — 2) (hos katolikerna) Altarskåp, hvari kalken m. m. insättes; äfv. skåp, der messkläderna, altarornaten m. m. förvaras. — 3) Bönhus hos Metodisterna.

TABLETT, tablätt, m. 3. (sockerb.) Ett slags sockerkäka.

TABLÄ, -lä, m. 3. (fr. *Tableau*) 1) Tafla, målning. — 2) (fig.) a) Skildring. — b) Kort öfversigt.

TABULA, tabula, f. 1. (lat.) Tabell.

TABULARTID, -- ärtid, m. 3. Tiden, när högt vatten inträffar på något visst ställe, vid ny- eller fullmåne.

TABULATUR, --- ätur, f. 5. (fr. *Tablature*, af lat. *Tabula*) Ett slags fordom bruklig musikskrift. (Fig. fam.) *Efter gamla t-en, på gamla sättet*, såsom vanligt.

TABURETT, -- rütt, m. 3. (fr. *Tabouret*) 1) Kullerstol. — 2) (fig.) Statsrådsbete.

TACK, m. sing. oböjl. Se *Tacksamhet* och *Tacksägelse*. *T. värd*. *Jag är honom mycket t. skyldig för hans godhet*. *Det har, för min ingens t. för. Gud vare t!* *Är detta t-en för min välmening?* *Det är t-en, så blir man lönt*. *Ha, så skam till t.*, blifva lönad med otacksamhet. *T! stor t!* *mycken t!* *t. skall ni ha!* säges, då man vill yttra sin tacksägelse för något; äfv. ironiskt, då man betackar sig för något. I sednare meningen säges äfv.: *Nej, t!* ell. *nej, t. skall ni ha!* ell. *nej, t. vackert*. (Fam.) *T. för sist!* tack för sista gången jag var hos er! *T. vare brukas i st. t.*: genom, medelst, t. ex.: *T. vare er hjälp blef jag räddad*.

TACKA, v. a. 1. Muntligen eller skriftligen yttra sin tacksamhet för något. *T. en för något*. *Jag skref genast och t-de honom för denna ynnest*. *T. Gud för hans stora nåd och barmhertighet*. *Tackom och lofvom Herran!* *Han må t. sin Gud, sin himmelske Fader, att han slapp undan för det köpet*. *T. försyner, som frälst er*. *Hafta att t. en för något*, vara en tack skyldig för något. *Jag har er godhet att t. för det jag är fr.* *Hafta att t. sig sjelf för sin olycka*, vara sjelf skulden dertill. *Hafta ingenting att t. för*, hafva ingen orsak till tacksamhet. *Jag t-r ell. jag t-r ödmjukast* säges i umgängsspråket, då man vill gifva tillkänna, att man emottager något, som bjudes, antager ett tillbud. I motsatt fall säges: *Nej, jag t-r, eller nej, jag t-r ödmjukast*. Ironiskt säges: *Jag t-r eller jag t-r så mycket!* äfv. *det t-r jag för*, då man betackar sig för något. (Fam.) *Jo, jag t-r, jag!* ett slags skämtsamt utrop, då man hör något storstältigt omtalas. *T. vill jag* eller *t. vet jag*, familärt uttryck, då man vill prisa,

upphöja person eller sak i jämförelse med någon annan. *Allt vara välgörande är för den rike ingen konst; men t. vill jag den, som ger af det lilla han har.* (Skämtsamt ordstafve) *Guld ej annat är än mull, men t. vet jag silfver, men annat slag silfver.* (Fam.) *T. honom fan för det!* det förtjenar han ingen tack för. *T. af, se Aftacka.*

TACKA, f. 1. I. Fårbona, som är dräglig eller borit. — *Syn.* Fära.

TACKA, f. 2. II. Större eller mindre stycke af en metall, smält i viss form till vidare förarbetning. *T. af jern, af tenn, bly, guld, silfver.* — Deraf sammansättningarna Jern-, Bly-, Tenn-, Guld-, Silfvertacka. — *Syn.* Gös, Plants, Klump.

TACKALTARE, s. n. 2. Altare, hvarvid gudomen tackas och loivas för sina välgörningar.

TACKANDE, n. 2. Yttring af tacksamhet i ord eller skrift.

TACKBLY, n. sing. Bly i lackor.

TACKEL, tack'l, n. 5. (eng. *Tackle*) Benämning på somliga taljor på fartyg, t. ex. Sidotackel. *Gå ell. drifva för t. och tåg*, säges om ett fartyg, då det vråker för en svår storm, utan att hafva seglen tillsatta.

TACKELKONST, f. 3. Konsten att tackla fartyg.

TACKELGÖLING, m. 2. (skepp.) Tåg på ett fartyg, hvarmedelst tacklage upphissas.

TACKELMÄSTARE, m. 5. Person, kunnig i tackelkonsten.

TACKJERN, n. sing. Jern, som i masugn blifvit smält ur malmen, samt ännu är orent och starkt kolbundet. *Jfr. Stångjern.* — *Ss. T-s-gjutning, -sgös, -shäll, m. fl.*

TACKJERNSVIGT, f. 3. Svensk vigt, hvarmed tackjern väges, och hvars mark är lika med en mark bergsvigt.

TACKLA, v. a. 1. *T. ett fartyg*, pålägga, inskära och fästa dess tacklage. [Tackla.]

TACKLAGE, tacklaseh, n. 5. (sjö.) 1) Alla ett fartygs master, stänger och rår, med tillhörande tågvirke. — 2) Samteliga de tåg, som finnas på och emellan master, stänger, rår o. s. v. [Tacklage.]

TACKLANDE, n. 4. De särskilda arbetena, då man tacklar ett fartyg.

TACKLING, f. 2. *Se Tacklande och Tacklage.*

TACKLÖS, a. 2. Som ej medför tack eller lön; lönlös. *T. möda, tjenst.* — *Tacklöshet, f. 3.* — *Tacklös, adv.*

TACKNÄMLIG, tacknä'mmligg ell. tacknä'mmligg, a. 2. (t. *danknehmig*) Behaglig. Föräldrads ord. *Vara god t.*

TACKNÄMLIGEN, adv. (föräldr.) Med välbehag.

TACKNÄMLIGHET, f. 3. (föräldr.) Välbehag.

TACKOFFER, n. 5. Offer, som anställes, för att tacka gudomen.

TACKSAM, a. 2. 1) Som i själ och hjerta hyser erkänsla för emottagna välgörningar eller tjänster, och höligt önskar att äfven i handling kunna bevisa densamma. *Vara t. emot Gud för undfångna välgörningar.* — *Syn.* Erkännasam. — 2) (fig.) Som lönar mödan, lönande. *T. arbete, göra.*

TACKSAMHET, f. 3. 1) Tacksamt sinne. *Visa t. emot någon. Jag erkänner med t. att...* — *Syn.* Erkänsla. — 2) (fig.) Egenskapen att löna mödan. *Ett arbetes t.*

TACKSAMLIGEN, adv. eller **TACKSAMT**, adv. Med tacksamhet. *T. erkänna sin förbindelse hos någon.*

TACKSÄGELSE, tacksä'jällse, f. 3. Muntlig eller skriftlig yttring af tacksamhet för emottagna välgörningar, bevisad välvilja. *Aftägga t. för något. T-r och böner.* — *Ss. T-bref, -skrift, -tal.* [-säjelse.]

TACKSÄGELSESDAG, m. 2. Kyrblig högtidsdag, då man tackar Gud för någon nåd, som vederfarits antingen hela kristenheten, eller något särskilt land, någon särskilt ort. I samma mening säges äfv. *Tacksägelsefest.*

TACKSÄGELSEPSALM, ---- sållm, m. 3. Psalm, hvaruti Gud tackas och loivas för sin nåd och barmhertighet. I samma mening brukas äfv. stundom *Tacksägelsesång.*

TACT, m. fl., se *Takt.*

TADEL, tådd'l, n. sing. Tadlande. *Ingen kan undgå t. Ett rättvist t.* — *Syn.* Kländer, Anmärkning, Ogillande.

TADELFRI, tådd'l-'fri', a. 2. neutr. — *frött.* Fri för tadel; otadelig. — *Syn.* Kländerfri, Ostrafflig, Oförvittlig. — *Tadelfrihet, f. 3.* — *Tadelfritt, adv.*

TADELSJUK, a. 2. Mycket fallen för att tadla. — *Syn.* Kländersjuk.

TADELSJUKA, f. sing. Begär att tadla. — *Syn.* Kländersjuka.

TADELVÄRD, a. 2. Som förtjenar att tadlas. — *Syn.* Kländervärd, Lastvärd, Lastbar, Straffbar, Straffvärd. — *Tadelvärd, adv.*

TADLA, tåddla, v. a. 1. Ytra sitt ogillande af person eller sak. *T. någon utan skäl. T. ens handlingssätt.* (Absolut) *Begär att t. fallen för att t.* — Brukas äfven neutralt, t. ex.: *Man t-r, att han sagt detta. Hafva att t. på något.* — *Syn.* Kländra, Kritiserä, Censurera, Anmärka, Göra anmärkning vid, Ogilla, Häckla, Mästra, Lasta, Säga på, Tala på, Erinna vid. — *Tadlande, n. 4.*

TADLARE, tåddlare, m. 5. -ERSKA. f. 1. En, som tadlar. — *Syn.* Kländrare, Anmärkare.

TAFATT, tafatt, a. 1. (fem.; i äldre språket *Tafog*, isl. *Tapilegr*, beslägtadt med *Täpig*, dan. *Taabelig*) Som bär sig oskickligt, bekvändt åt; äfv. som röjer oskicklighet. *En t. menniska. Ett t. sätt.* — *Syn.* Se *Oskicklig.* — *Adv.* På ett tafatt sätt. — *Syn.* Se *Oskickligt.*

TAFATTHET, f. 3. Tafatt sätt, skick, väsende; tafatt uppförande, beteende. — *Syn.* Oskicklighet, Tölpighet.

TAFEL, täf'l, m. sing. (tyskt ord) 1) Bord, hvarpå hattmakare valka flt. — 2) Sades fordom för Schack, Brädspele, Damspel.

TAFFEL, täf'l, m. 2. pl. *tafflar.* (t. *Tafel*, af lat. *Tabula*) 1) Bord för stora mållider. — 2) Spisning i förstliga eller förnåma hus, vid stort bord. *Blåsa till t-s*, med trumpet o. s. v. gifva tecken till spisning. *Hälla öppen t.*, vid sitt bord till spisning emottaga äfven dem, som icke äro bjudna.

TAFFELBLY, täf'l-'bly', n. sing. Ett slags fönsterbly.

TAFFELFORTEPIANO, täf'l'fartepiano, n. pl. — *pianos.* Det vanliga slaget af pianos, med i allmänhet blott två strångar för hvar ton.

TAFFELFÄRG, m. 3. (färg.) Färg; som på-sättes genom taffeltryck.

TAFFELGLAS, n. sing. Glas, blåst i skifvor eller rutor, till speglar, fönster, o. s. v.

TAFFELGODS, n. 3. Gods, anslaget till en furstes underhåll.

TAFFELLACK, n. sing. *Se Schellock.*

TAFFELMUSIK, täf'l-'musk', f. sing. Musik vid spisning.

TAFFELPENNINGAR, m. 2. pl. Anslag för embetsmän till bordets underhåll.

TAFFELRUND, m. 5. Så kallas det runda bord, vid hvilket, enligt sagan, konung Artus' riddare, deraf kallade *Riddare af t-en*, spisade.

TAFFELSTEN, m. 2. Slipad diaman, platt på öfra och undra sidan.

TAFFELTRYCK, n. sing. Ett slags sätt att färga, då man påtrycker den redan färdiga och med basen förenade färgen, samt efter torkningen renar tyget i mistbad.

TAFFELTÄCKARE, m. 3. (t. *Tafeldecker*) Tjenare, som vid hof och i förnåma hus dukar bordet och förvarar bordtyget.

TAFULA, tävla, f. 1. (lat. *Tabula*) 1) Skifva af trä, sten, o. s. v. *Se Skrif-, Raken-, Skott-, Urtafla.* — 2) *Se Tabell.* — Deraf *Hustafva.* — 3) Målning, infattad i ram. *En t. af Rafaël. Historisk t. Upphänga en t. på väggen.* — *Se Oljefärgstafva.* — 4) (fig.) a) Målning, skildring, teckning, beskrifning. *Den t. han gifvit oss af inbördes krigets fasor.* — b) Anblick, syn. *Hvilken skön t., då man blickar ned ifrån Brahehus ruiner!* — 5) Tuggytan på hästens tand.

TAFLETT, tavlä'tt, m. 3. (fr. *Tablettes*) Liten hängande väggbylla för teokoppar o. d., som fordom brukades.

TAFS, täfs, m. 2. Liten tofs af hår, garn, silke, o. s. v. *T. på en metref*, snodden, hvarvid kroken är fästad.

TAFSA, v. a. 1. (sjö.) Att för pyntning upplösa alla garnen i tampen af ett tåg, och med knif afskräpa dem, så att de blifva finare åt ändarna.

TAFTE, täft, n. 3. (fr. *Taffetas*) En sort af de släta sidenväfnaderna. — *Ss. T-sklädning, -sväfsvare.*

TAFTEBAND, n. 5. En sort släta sidenband.

TAFVELGALLERI, n. 3. Galleri, der en mängd oljefärgstafvor äro upphängda.

TAFVELSAMLING, f. 2. Samling af oljefärgstafvor.

TAG, n. 5. Grepp med handen eller händerna. *Fatta t. i, fatta i, taga fast. Få t. i, få fast, gripa. Hafva t. i, hafva fast, hålla fast. Taga t., göra ett tag.* (Fig. fam.) *Taga t. med, företaga, gripa sig an med. Släppa t., släppa det man fattat i.* (Fam.) *Hugga t. i, häftigt och våldsamt fatta. Der är intet t., intet att taga i, så att man kan hålla sig fast. T. med stråke, åror o. s. v., drag &c. Ro friska, dugliga t., ro friskt.* (Fam.) *Dugliga t., dugtigt, t. ex.: springa d. t. I ett t., med en enda ansträngning, med ens, på en gång, t. ex.: Det gick i ett t. Vara i t-et*, säges om fisk, då den är benägen att bita på kroken, t. ex.: *Gaddan är i t-et*; äfv. (fig. fam.) vara i farten att göra något, t. ex.: *Vara i t-et att arbeta.* — Bildar sammansättningarna *Handtag, Årtag, m. fl.*

TAGA, v. a. 3. Impf. *Fog. Sup. Tagit.* Part. pass. *Tagen.* Sammandrages i pres. sing. *till Tar;* i pl. och infin. till *Ta.* (i fornspråket *Taka*, ursprungl. Vidröra) 1) Med handen eller händerna fatta, gripa. *T. en kåpp i handen. Tag och lägg in det. Han tog och bar bort det. T. någon i handen*, lägga insidan af sin

hand uti insidan af hans. *T. någon vid h den*, med sin hand fatta honom om handlofven; äfv. taga någon i bonden för att ledsaga honom. *T. ett barn på armen*, upplyfta och hålla det på armen. *T. en i kragen*, fatta i kragen på ens rock, för att fasthålla eller anfatta honom. *T. en i armen*, fatta om hans arm. *T. en under hakan*, sätta handen under ens haka. *T. en i håret*, med handen gripa om ens hår. *T. en midt om lifvet*, fatta en om lifvet. *T. bollen i flykten*, fatta den i luften, då den kommer flygande. *T. till värjan, till pennan*, fatta &c. *T. under, öfver*, föra handen under, öfver. (Absolut) *T. på något*, känna derpå. (Fig. fam.) *Man kan ta på det*, det är påtagligt, uppenbart. *T. efter, åt något*, sträcka handen efter, åt något, för att fatta det. *T. fram och bak*, känna, beröra &c. *T. för sig*, känna för sig, trefva, famla. — *T. af, se Aftaga.* *T. af ljuset*, pusta det. — *T. emot*, göra motstånd. — *T. fram*, se *Framtaga.* — *T. i, fatta*, gripa uti, t. ex.: *Han tog i, så att hon skrek.* *T. dugtigt i*, fatta i med eftertryck, dugtigt anstränga sig. — (Fam.) *T. igen*, göra motstånd. — *T. ihop*, hämta ihop, sammanfatta, samla. *T. i sär, åtskils*, skilja styckena af något ifrån hvarandra. *T. i tu*, skilja i två delar, söndra. — *T. i'n, ned*, se *Intaga, Nedtaga.* — *T. på ell. t. på sig*, se *Påtaga.* *T. penningar på sig*, medtaga penningar, förvarade i kläderna på kroppen. — *T. se ned*, se *Söndertaga.* — *T. tillbaka*, återtaga. — *T. upp, ur, ut*, se *Upptaga, &c.* — *T. ut sig*, taga till sig. — *Syn.* *Fatta, Gripa.* — 2) *Fasttaga.* *Man har tagit tjuvarna.* *T. en fågel.* *T. fast, t. fatt, gripa.* *T. fatt*, äfv. upphinna. *Leka ta fatt, ett slags lek*, då man tar fatt på hvarandra. *T. till fånga*, göra till fånge. — *Syn.* *Gripa, Fånga, Knipa.* — 3) *Emottaga*, bekomma. *T. till läns.* *T. arf efter någon.* *T. emot*, se *Emottaga.* — 4) *Föra bort, aflägsna, borttaga, frantaga.* *T. möblerna ur ett rum*, sakerna ur ett skåp. *T. proppen ur en flaska*, masterna ur ett skepp. *T. nyckeln ur dörren.* *Hvem har tagit min hatt?* *T. något med våld ifrån en.* *T. en bok från hyllan.* *T. något ur ens hand.* *T. ett fat af bordet.* *T. en panna af elden.* *T. en börda af någon*, (både egentl. o. fig.) befria någon ifrån en börda. *T. tre från fyra*, minska fyra med frändragande af tre. *Han har tagit det ur en latinsk författare*, hämtat det &c. — *T. af, se Aftaga, Borttaga, Frantaga.* *T. af bordet*, afduka det. *T. af skinnel*, borttaga det. *T. förgyllningen, försilfringen, skorpan, beslaget af något.* *T. af sig*, afkläda sig, draga af sig, t. ex.: *T. af sig kläderna, handskarna.* *T. af någon hans penningar.* *Man tog mycken blod af honom*, aftappade honom &c. *T. af, äfv. afskilja*, t. ex.: *T. af kanten, hörnet af något*; äfv. afminska, afskorta, t. ex.: *T. af något i kanten, i hörnet; t. af en klädning nedtill*; äfv. adraga, t. ex.: *Jag vill ej t. af något af den summan.* — *T. bort, ifrån*, se *Borttaga, Frantaga.* — *T. igen*, återtaga; återfå, återfå. — *T. med sig*, se *Medtaga.* — *T. ned*, se *Nedtaga.* — *T. tillbaka*, återtaga. — *T. ändan, ur, ut*, se *Undantaga, &c.* — 5) *Förflytta, föra; lemna; hämta.* *Tag hit kåppen.* *Tag hit det igen.* *T. hem, se Hemtaga.* *T. hem ett spel*, intaga ett s. — *Syn.* *Borttaga, Bemäktiga sig, Bemästra sig, Kapa, Knipa, Blåsa, Anamma.* — 6) *Taga, fatta något*, för att betjena sig deraf; *intaga, förtära; göra*

bruk af, bogagna, nyttja. *T. ell. t. sig litet mat, förfriskning, vin. T. sig en sup. T. litet till bästa. T. medicin, förgift. T. ett bud, ett lavemang. T. ell. t. sig en lur, lura litet. T. för sig ett förklåde, binda ett f. framför sig. — T. för sig, taga till sig; förtära af framsatt mat och dryck; (fig. fam.) tillägna sig, se sig till godo, t. ex.: Han är nog den, som vet att t. för sig. — T. i'n, se Intaga. — 7) Begära, fordra, låta belata sig ett visst pris för något. *Hvad tar han för det tyget? Han tar 6 r:dr alnen. T. penningar för något, låta belata sig för något. T. öfver hvad rätt är, låta belata sig mer än man har rätt till. T. till, fordra för något. T. mycket, för mycket, groft till. Han tar tio r:dr för mycket till. — 8) Antaga, godkänna, gå in på. Han vill ej ta, hvad jag bjöd honom. T. äm, se Antaga. — 9) Antaga i sin tjänst; utse, välja; upptaga i förening med sig. T. någon till rättare, fogde, inspektör, till lärare, kompanjon, advokat, ombud, skiljoman. T. till äkta, till hustru, till man, gifva sig med. T. sig en hustru, gifva sig. T. i lära, se Lära. — 10) Antaga, anse (för); upptaga. T. något för skämt, allvar. *Hvem tar ni mig för? Jag tar er för en hederlig karl. T. en sak för en annan. T. något för gifvel. T. väl, illa, väl, illa upptaga. Man får icke t. det så noga, vara så nogräknad. T. till, värdera, uppskatta; gissa, t. ex.: Han värdear huset till 10,000 r:dr; det är att t. till för litet. Tag till litet mer, så gissar du rätt. Jag tar det till 10 fot. T. upp, se Upptaga. — 11) Taga brukas äfven i en mängd uttryck och talesätt af ganska skiljaktigt betydelse, äfvensom i förening med åtskilliga partiklar, under bemärkelser, som icke gerna kunna föras till någon af de föregående. T. någon till sitt bord, låta honom spisa vid sitt bord. T. i kyrka, se Kyrktaga. T. på sängen, se Säng. T. i försvar, försvara. T. någon på orden, se Ord. T. i flanken, se Flank. T. i förhör, se Förhör. T. ed af någon, se Ed. T. del, se Deltaga. T. läck, blifva läck. T. ett steg, göra ett steg. T. kvarter, låna hus. T. en ton på klaveret, anslå en tangent derpå. T. ett kast i brädspel, flytta sina brickor efter ögonen på förningarna, då man kastat. T. undervisning, låta undervisa sig. T. lektioner, låta undervisa sig timvis. T. fel, miste, vilse, misstaga sig, irra sig. T. i akt, se Iakttaga. T. sig motion, skaffa sig kroppsrörelse. T. dagen som han kommer, lefva helt bekymmerlöst, utan tanka på framtiden. T. ell. gifva sig tid till något, se Tid. T. en annan väg, gå eller fara &c. T. vägen, se Väg. T. ända, slutas. T. mod till sig, fatta mod. T. ordet, t. till ordet, se Ord. T. skada, se Skada, t. T. rum, fordra rum, utrymme; skrymma. t. ex.: Sakerna t. mycket rum. T. flykten ell. till flykten, t. till fötterna, fly. Det ena ordet tog det andra, se Ord. När det tar honom, kommer åt honom. (Fig.) T. under armarna, se Arm. (Fig. fam.) T. skruf, se Skruf. T. lag, se Lag, II, 2. T. i betänkande, i förvar, se Betänkande, Förvar. T. sak på bak, se Bak. T. fri, befrja, frikalla. (Fam.) T. sig fri, göra sig f. T. sig den friheten, se Frihet, 3. T. lös, lösgöra, lossa. (Fam.) T. sig lös, göra sig lös. T. något i en viss mening, betydelse, tillägga det en viss m., b; mena dermed något visst. (Fig.) T. sig något nära, lägga mycket på sinnet, hjertat. T. sig för nära, se Nära.***

— *T. af* (i spel), se *Aftaga*, 6. *T. af någon*, måla, rita ens porträtt. *Låta t. af sig*, låta någon måla ell. rita sitt porträtt. *T. af daga*, se *Afdagatalaga*. — *T. efter*, efterapa, göra som någon gör förut. — *T. emot*, emottaga visiter, t. ex.: *Han tar ej emot i dag. — T. i*, anlända, t. ex.: *Elden tog i huset*; äfv. börja att verksamt sysselsätta, befatta sig med en sak, t. ex.: *Förut gick det långsamt med företaget, men när han tog i, blef det annat lif. — T. igen*, återtaga, t. ex.: *T. igen sina ord*; äfv. återvinna, t. ex.: *T. igen skadan. T. igen hvad man glömt*, åter inlära det. *Jag vet ej, hvår jag skall t. igen honom*, jag tycker mig känna igen honom, men kan ej minnas, hvem det är. — *T. i'n*, se *Intaga*. *T. in vatten*, läcka. *T. in ett spel*, få hem ett spel. *T. skogen in*, rymma till skogs. *T. sjön in*, gifva sig ut på öppna sjön. (Fig. fam.) *T. i tu med*, se *Tu*. — *T. om*, se *Omtaga*; äfv. förbigå, öfverhoppa, t. ex.: *Han tog om två sidor. — (Fig.) T. på sig*, bekänna, t. ex.: *T. på sig en sak, ett brott*; äfv. åtaga sig, t. ex.: *Den saken tar jag på mig*; äfv. ansvara för, t. ex.: *Det får han t. på sig. T. dristigheten uppå sig*, t. sig den dristigheten uppå, fördrista sig att... — *T. till*, företaga, t. ex.: *Jag vet ej, hvad jag skall t. till. — T. till sig*, upptaga i sitt hus, för att gifva uppehälle. *Gud har tagit honom till sig*, han har dött. (Gram.) *T. till sig*, styra, regera, t. ex.: *Denna preposition tar till sig accusativ. T. till sig*, se äfv. *T. åt sig. — T. ändan*, se *Undantaga. — T. upp*, se *Upptaga*; äfv. (på jakt) få upp, drifva upp. — *T. ur*, ut, se *Urtaga*, *Uttaga. — T. vid*, antaga, t. ex.: *T. vid en lära. — T. åt sig*, draga åt sig, i sig, t. ex.: *T. fläckar, smuts åt sig*; äfv. (fig.) tillägna sig, hänföra till sig, t. ex.: *T. åt sig ett beröm*, en förebräelse. — *T. öfver*, se *Öfvertaga*; äfv. (i spel) sticka öfver (se *Sticka*). — *V. n. 4* (fam.) Halva eftertryck, göra verkan, verka. *Det tar inte, vill inte ta. Slå så, att det tar. Sagen tar icke*, är för slö. *Filen tar på jern*, biter på jern. *Färgen tar ej på tyget*, färsnar ej. *Detta tar på förrådet*, på isen, på halsen, medtager, försvagar mycket &c. *T. igenom*, tränga igenom, kännas igenom, t. ex.: *Regnet tar igenom*; slå så, att det tar igenom. — 2) (om fisk) Bitta på kroken. *Fisken tar bäst vid vackert väder. — 3* (fam.) Börja, vidtaga. *Der en slapper, tar en annan. T. vid*, se *Vidtaga. — 4*) *T. af* se *Aftaga*. *T. af ell. t. af vägen*, gå, fara på en väg åt sidan. *T. af till höger, åt venster. T. af till Upsala*. Säges äfv. om väg, som viker af, t. ex.: *Här tar vägen af till Upsala. — T. emot*, vara i vägen, till hinders, t. ex.: *Afvisaren tog emot*; äfv. slöta emot, t. ex.: *Vagnen tog emot muren. — T. i*, begynna. — *T. ihop med något*, gripa sig an med, sätta i verk. *T. ihop med någon*, inläta sig i strid, tvist, träta med honom. *De togo starkt ihop*, kommo i häftigt slagsmål, i häftig träta. *Det tar starkt ihop*, blir en skarp strid, tvist, träta, en förfärlig sammanstötning. *Få se, hur det tar ihop*, hur det går. — *T. i'n*, köra in, taga kvarter, t. ex.: *Han tog in på ett hotell. — T. på*, till, börja, begynna, t. ex.: *Det tar på (till) att regna. — T. till*, se *Tilltaga. — T. sig*, v. r. (fam.) 1) Tillväxa, förkofra sig, vinna framgång, fortkomma. *Ympen, plantan, trädet tar sig. T. sig fram*, hjälpa sig fram, t. ex.: *Det är svårt att t. sig fram i Stock-*

holm; han tar sig öfverallt fram. *T. sig fram med*, se *T. sig ut med. — 2*) *Repa sig*, komma sig; blifva bättre. *Den sjuke tar sig. Det tar sig väl med tiden. T. sig upp ell. t. upp sig*, repa sig, göra goda framsteg, komma sig upp. — 3) *T. sig af*, befatta sig med. *T. sig af ell. T. sig än*, se *Antaga sig. T. sig före*, se *Företaga sig. T. sig i akt*, till vara, se *Akt, Vara. T. sig till*, företaga sig, t. ex.: *Jag vet ej, hvad jag skall t. mig till*; han tar sig in-genting till, förblir overkans. *T. sig ut*, se ut, passa, t. ex.: *Det tar sig väl, illa ut*; trycket tar sig fullt ut; äfv. lyckas, komma till rätta, till väga (med), gå i land (med), t. ex.: *Han tar sig illa ut med det arbetet. T. illa vid sig*, blifva orolig, rädd, ond. — *T-s* ell. *Tas*, v. d. (fam.) Vara i strid, tvist, träta. *T. om något. Han är ej god att t. med. Låt dem t. bäst de vilja. — T-nde*, part. akt. (pop.) *Komma t-s*, komma sättandes, i full fart. — *Tagen*, part. pass. *Det är ej i den meningen t-et*, det menas ej så dermed. *På det hela t-et*, se *Hel*, bem. 6. *Öfver hufvud t-et*, se *Hufvud*, bem. 1. — *Tagande*, n. 4.

TAGEL, tag'l, n. sing. Hästens hår i man och svans. — *Ss. T-beredare*, -beredning, -lik.

TAGELGARN, n. sing. (sjöt.) Tjåradt garn.

TAGELMADRASS, m. 3. Madrass, stoppad med tagel.

TAGELMASK, m. 2. En trädmask, 1/2 fot lång, lik ett svart, brunt eller gult tagelstrå. *Gordius aquaticus*. Kallas äfv. *Tagelorm*, *Onda Bettet*.

TAGELORM, m. 2. Se *Tagelmask*.

TAGELREF, s. f. 2. pl. — *refvar*. Ref, snodd af tagel.

TAGELSEKJORTÄ, f. 1. Skjorta af tagel, sådan som katolska botgörare bära närmast kroppen.

TAGELSTRÅ, n. 4. Särskilt strå af tagel.

TAGELSULA, f. 1. Sula af tagel, att bära under foten i skodon.

TAGG, m. 2. Vid basen något tjockare, afsmalnande, spetsig kropp, som skjuter ut ifrån ytan af vissa föremål. *T-ar på törne, listel, efter en afbruten qvist, på ett sporrhjul, på hjorthorn, på plank. T. af gyllenåder*. Säges äfv. om afbrutna tänder. — *Tagg* på växter är egentligen en förening af flera öfver deras öfverhud höjda celluler, som tillhårdnat, så att de vid vidröring sårå.

TAGGBUK, m. 2. Fisk af de Stelkäftade, 10 tum lång, brokigt randad, med taggar på kroppen, då denna af fisken uppblåses. *Tetrodon lineatus*.

TAGGFISK, m. 2. Fisk af de Stelkäftade, 1 fot lång, med långa, rörliga taggar på kroppen som en igelkott. *Diodon Hydrix*.

TAGGIG, a. 2. Som har taggar, besatt med taggar. — *Taggighet*, f. 3.

TAGGLING, m. 2. Svampsläget *Hydnum*.

TAGGPUKE, m. 2. pl. — *pukar*. Örten *Ononis spinosa*, med rosenröda blommor.

TAGGSKÖLDPADDA, f. 1. En art sköldpadda i Ostindien, hvårs kantplåtar slutas utåt i en spets. *Emys spinosa*.

TAGGSPETSIG, a. 2. (bot.) Med fint utdragen, styf och stickande bladspets.

TAGGSVAMP, m. 2. Se *Taggling*.

TAGGÄPPE, n. 4. Se *Spikkubba*, bem. 2.

TAGLA, v. a. 1. (sjöt.) Kring ändan af ett smäckert tåg vira tagelgarn.

TAGLOTT, m. 3. (lagt.) Rätt att först taga ut sin lott.

TAGNING, f. 2. Handlingen, då man tager. Brukas mest i sammansättningar, såsom *Antagning*, *Emottagning*, *Upptagning*, m. fl.

TAGRÄTT, m. 3. Rätt att taga efter behåg.

TAK, n. 3. 1) Den vanligtvis snedt lutande öfverbyggnad, som skyddar ett hus för regn, o. s. v. *T-et på ett hus. Lägga t. på hus. Komma under t.*, in i ett hus. *Bo under samma t. med någon*, i samma hus. (Fig. fam.) *Gifva någon t. öfver hufvud*, herbergera, hysa någon; gifva husrum, kvarter. *Ha t. öfver hufvud*, vara i skydd af hus; (fig. fam.) hafva egen bostad; äfv. vara tryggad för nöd och brist. — 2) Betäckningen öfver rum i hus. *T-et i en sal, en förstuga, ett vagnskus. T-et i en grufva*, den betäckande delen af berget. — 3) Något som liknar tak och tjänar till betäckning öfver åtskilliga föremål. *T. på en vagn, på en mur, en bur, en säng. — Ss. T-flagga, -formig, -fönster, -gafvel, -glugg.*

TAKÄ, v. a. 1. (Söga brukl.) *T. ett hus*, lägga tak derpå.

TAKÄ, a. oböjl. (lagt.) *T. hand ell. t. händer*, lagglig person, hos hvilken en penningssumma nedsettes i förvar. *Sätta i t. händer. Nedsättande i t. händer.*

TAKAG, tak-äg, m. sing. Ss. En art af grässlåget *Ag. Schoenus mariscus*.

TAKBJELKE, m. 2. pl. — *bjelkar*. Hvarje af de bjelkar, som uppbara ett tak.

TAKBROTT, n. 3. Stället, der ett tak är brutet.

TAKDROPP, n. 3. Dropp ifrån ett tak, vare sig inom hus eller utom väggarna.

TAKEL, *TAKLA*, se *Tackel, Tackla*.

TAKFOT, m. sing. Nedra delen af ett tak.

TAKGETING, m. 2. Getingart, som bygger bo under tak. *Vespa tectorum*.

TAKGRADERING, f. 2. Det slags saltgradering, då saltvattnet uppkastas på stora briter eller sneda ytor, för att genom dess utbredande på en större yta befordra bortdunstningen.

TAKHALM, m. sing. Halm, hvarmed ett tak är belagdt, eller dertill ämnad.

TAKLAG, n. 5. Timmerverk, murverk m. m., som uppbar vattentaket på en byggnad.

TAKLIST, f. 3. Öfversta delen af en husvägg.

TAKLOSTA, f. 1. Örten *Bromus tectorum*, på tak och torra ställen.

TAKLÄGGA, v. a. 2. (böjes som *Lägga*) *Täcka (hus). — Takläggning*, f. 2.

TAKLÄKT, m. 3. Läkt (se d. o.), hvarpå taktegel läggas på tak.

TAKLÖK, m. 2. Örten *Sempervivum tectorum*, på tak, med rödbruna blommor.

TAKMOSSA, f. 1. Moss-släktet *Tortula*.

TAKPANNA, f. 1. Hvarje särskilt stycke af taktegel.

TAKPAPP, n. 3. Papp, hvarmed tak belägges.

TAKPLÅT, m. 2. Jern- eller kopparplåt, använd till takteckning.

TAKRESNING, f. 2. Hela den ställning af takstolar och sparrar, hvarpå ett tak hvilat.

TAKRÄNNA, f. 1. Vattenränna på eller ifrån ett tak.

TAKRÖSTE, n. 4. Se *Takresning*.

TAKSKIFFER, m. sing. Skiffer, hvarmed tak belägges.

TAKSKÄGG, n. 3. Nedersta delen af ett halmtak, hvilken skjuter ut öfver väggen.

TAKSPARR, m. 2. pl. — *sparrar*. Hvarje af de sparrar, hvarpå ett tak hvilat.

TAKSPÄN, n. 3. Spån till taktäckning.

TAKSTEGE, m. 2. pl. — *stegar*. Stege, att stiga upp på ett tak.

TAKSTEN, m. 2. Se *Taktegel*.

TAKSTOL, m. 2. En träställning under taklaget till ett tak, hvilken hvilat på remstycke och uppehåller taksparrarna.

TAKT, täkt, m. 3. (lat. *Tactus*, vidröring) 1) (utan plur.) a) Bestämd tidsmät i sång och musik. *Slå t-en*, med slag af taktpinne utmärka takten. *Sjunga, spela i t-*, med viss takt. *Komma, vara ur t-en*, fela mot takten; icke hålla jemnt takt med öfriga medspelarna. *Hålla t-en*, riktigt iakttaga den. *Det dansstycket har god t-*, ingen t-, väl, illa markerad takt. — b) (med plur.) Hvarje inom taktstreck begränsadt mått af större eller mindre tidsafdelningar i ett sång- eller musikstycke. *Het, half t. Två 4:dels, tre 8:dels t. En repris af alla t-er.* — 2) (utan plur.) Med tidsmättet i sång eller musik öfverensstämmande rörelse i dans. *Dansa med god t. Hålla, komma ur t-en i dans.* — 3) (fig.) a) (utan plur.) Fart, yara i göromål, förrättning. *Vara i t-en*, i farten, t. ex.: *När han är i t-en att arbeta. Han har kommit alldeles ur t-en*, ur yaran. — b) (utan plur.) Fin känsla, klokhet och säkerhet i handlingsätt, betoende.

TAKTDEL, m. 2. Tidsmätt, som utgör del af en takt.

TAKTEGEL, n. 3. 1) (i sing. kollektivt) Teggel, som användes till taktäckning. — 2) Se *Taktpinna*.

TAKTFAST, a. 1. Som väl iakttaget takten.

TAKTFULL, a. 2. Som har god takt.

TAKTFÖRETECKNING, f. 2. Tecken, hvarigenom i början af ett musikstycke takten utmärkes.

TAKTHVILA, f. 1. (pros.) Hvilopunkt för takten i vissa längre versarter.

TAKTIK, taktik, f. (grek.) 1) Konsten att formera en militärisk trupp till anfall och försvar. — 2) (fig.) Sättet att utföra en plan. [*Tact-*]

TAKTIKER, taktikér, m. 3. ell. **TAKTIKUS**, taktikus, m. pl. *tactici*. (grek.) En, som väl förstår taktiken. [*Tact-*]

TAKTISK, taktisk, a. 2. Som tillhör eller har afseende på taktiken. [*Tact-*]

TAKTKÄPP, m. 2. Se *Taktpinne*.

TAKTMESSIG, a. 2. Enlig med takten; som går efter takt.

TAKTMÄTARE, täkt- --, m. 3. Maskin, som tjänar till måttstock för bestämmande af musikstyckens olika hastighet.

TAKTPINNE, m. 2. pl. — *pinnar*. Pinne, hvarmed takten markeras af dem, som anfordra en orkester.

TAKTSLAGNING, f. 2. Taktens markerande med taktpinne.

TAKTSTRECK, n. 3. Lodrätt öfver notplanet draget streck, hvarmed taktér begränsas.

TAKTUR, täkt-ür, n. 3. Se *Taktmätare*.

TAKTÄCKARE, m. 3. En, hvars yrke är att lägga tak på hus.

TAKTÄCKNING, f. 2. Läggnig af tak på hus.

TAKVATTEN, n. 3. Vatten, som rinner eller runnit ifrån ett tak.

TAKYGRAF, --gráf, m. 3. (grek.) Snabbskrifvare, som brukar förkortningstecken.

TAKYGRAFI, --fi, f. 3. (grek.) Snabbskrifning med förkortningstecken.

TAKYMETER, takymétr, m. 2. (grek.) Ett verktyg till mätning af flytande vattnes hastighet.

TAKÄS, tåkäs, m. 2. Högsta delen af ett tak.

TAL, n. 3. I. (af *Tälja*) Förmodas af Ihre ursprungligen hafva betyd: Uppräkning. 1) Viss mängd af enheter. *Jemna, udda t. Sjura, små t. Utan t.*, oräknelig. — Bildar en mängd sammansättningar, såsom: *Tvötal, Tretal, Tjugutal*, antal af två, &c. *Trettioalet*, o. s. v. trettio är; äfv. trettionde året i ett århundrade, t. ex.: *Han har öfverlevat trettioalet; han dog på sjuttiohundra-trettioalet*. (Kan äfven sägas om de tio åren ifrån det 30:de till det 40:de af ett innevarande århundrade, t. ex.: *Han dog på trettioalet*, emellan 30:de och 40:de året af detta århundrade.) *Antal, Riksdalertal, Tunntal, Pundtal*, antal af alnar, o. s. v. — 2) (i äldre språket) Viss på grund af antal stadgad storhet. I sammansättningarna *Jerdatal, Bondetal, Mannatal* (nu *Mantal*). — 3) Se *Sifferal*. *Ett stort t. Ett t. af sju siffror.* — 4) *Tal*, förkortadt af *Räknetal*, betyder äfv.: Aritmetisk uppgift, vare sig att den blifvit löst eller icke. *Räkna ett t. i addition*.

TAL, n. 3. II. (af *Tala*) 1) Meddelande af tankar genom ord; hvad som talas; sättet att tala. *Emellan t. och sång är mycken skillnad. Ohöfligt t. Huru kan ni föra ett sådant t.? Känna igen någon på t-et. Man hör på hans t., hvad han är för landsman. Stanna mitt i t-et. Vara för fri i sitt t. I dagligt t., se *Daglig*. *Falla en i t-et*, se *Falla*, 8. g. *Hålla samma t.*, tala om ett och samma. *Föra en på t. om*, inleda i tal om. *Bringa på t., föra t-et på*, börja att tala om. *Komma på t.*, blifva talämne. *Komma på t. om*, tillfälligtvis börja att tala om. *Komma på annat t.*, ombyta talämne. *Huru kom han på det t-et?* hvad för- anledde honom att tala derom? *Derom är blott ett t., tu t.*, derom äro alle ense, meningarne skiljaktiga. — Har sammansättningarna *Åftal, Tilltal, Åtal*, m. 3. — 2) *Samtal*. *Komma, gifva sig i t. med någon. Komma till t-s med någon. Ej bry sig om folkets t.*, prat. — 3) *Rykte*. *Det går ett t., all...* *Ha elakt t. om sig.* — 4) *Större*, till muntligt föredrag inför en församling bestämd uppsats på prosa, hvars ändamål är att öfvertyga, undervisa och röra. *Hålla ett t. Ciceros t.* — Bildar sammansättningarna *Loftal, Liktal*. — 5) (vetensk.) *T-et*, språkför- mågan.*

Anm. Detta ord torde rättast böra anses såsom endast en utbländning af *Tal*, i (således framräkning eller tilljande af ord). Jfr *Tälja*.

TALA, v. a. o. n. 1. o. 2. (af *Tal*, II) 1) *Artikulera ord. Barnet kan ännu icke t. T. högt, sakt. Höra hvad som t-s. Hafva svårt för att t. T. väl, illa, redigt, oredigt. T. i näsan*, se *Näsa*. Säges äfv. om vissa fåglar, som indövas att artikulera lättare ord, t. ex.: *Lära en papegoja, en stare att t.* — 2) Genom ord uttrycka sina tankar. *T. till någon. T. om något. T. litet, mycket. Man kunde ej få honom att t. T. ett språk, franska, tyska*, uttrycka sina tankar på dessa språk. *T. sitt modersmål. T. väl, språkriktigt och logiskt. T. illa*, med fel emot språket och förnufts-läran. *T. väl, illa om*, yttra sig löförfande, ogillande om. *T. väl vid en, gifva en goda ord. T. besynnerligt, frimodigt, för fritt, lagom. T. stort*, skrytsamt. *T. ur*

hög ton, högdraget, stort. T. till ens bästa. T. i en sak, i ett ämne, angående en sak &c. *T. i spelet*, under det man spelar. (Fam.) *T. i väder*, se *Väder*. *Att t. med profeten*, enligt profetens sätt att uttrycka sig. (Fig.) *T. med ögonen, genom tecken*, yttra sina tankar med &c. *T. emot erfarenheten*, yttra tankar, som stå i strid med erfarenheten. *T. emot*, motsäga. (Fig.) *Det t-r emot, för honom*, vittnar på ett ogynnsamt sätt emot, på ett fördelaktigt sätt för honom. *Hans uppriktighet t-r för honom*, väcker god tanka om honom. *T. efter någon*, såsom man förut hört af någon. *T. för en*, till ens förmån, t. ex.: *T. för mig hos honom. T. om*, se *Omtala*. *T. på*, tadtla, klandra. *T. ut*, se *Utala*; äfv. sluta att tala; äfv. framföra, hvad man har att säga. — Syn. Orda. — 3) *Samtala*. *T. med ell. vid någon om en sak. De t-de om vädret, om affärer, om krig. Låt oss t. om något annat. Vi komma att t. om...* *Lätt, svår att få t. med*. (Fam.) *Låta t. med sig*, vara medgörlig; taga skäl. *Låta t. om sig*, gifva anledning till tal om sin person. *T. ut*, sluta att samtala. — 4) *Hålla tal. T. offentligt, till folket. Han har gifvan att t. väl. T. öfver ett ämne. T. för någon*, i ens ställe. *T. för någon vid domstolen*, till ens försvar. *T. i en sak*, föra ens talen vid domstol. *T. ut*, sluta sitt tal. — 5) (fig.) *Vara uttrycksfull. Hans blick t-r.* — *T-s*, v. dep. *T. vid*, samtala med hvarandra om en sak. *Vi skola t. vid om den saken.* — *T-nde*, part. akt. *Införa t.*, se *Införa*. (Fam.) *En t. tunga*, säges om den, som har mycken lätthet att tala. — Adjektivt betyder *T. äfv.* det samma som *Uttrycksfull*, t. ex.: *En t. scen. T. åtbörder, blickar, miner.* — Brukas äfv. substantivt, t. ex.: *En af de t.* — *Talande*, n. 4.

TALAN, a. f. sing. indef. Talande för sig sjelf eller för andra, isynn. vid domstol. Rättighet att vid domstol göra sina anspråk gällande mot eller tilltala någon. *Föra ens t.*, utföra ens sak, tala för honom. *Föra t. för, emot någon. Försvara sin t. Nedlägga sin t. Förlova, för-sitta sin t. Förlovad t. Dömas sin t. Förlostigt. Vid förlust af sin t. Ni har ingen t.*, inga anspråk, ingen rätt att yttra er, intet att säga.

TALÄNG, taläng, m. 3. (lat. *Talentum*, grek. *Talanton*, en vikt, äfv. en viss större penningsumma) 1) Utmärkt skicklighet, färdighet, ynnan genom mer än vanliga naturgifvor och i förening med förmågan att skapa nytt af det redan för handen varande. *Hafva stor musikalisk t.* — 2) Person med sådan skicklighet. *Stockholm finnas många musikaliska t-er*. [*Talent*].

TALANGFULL, a. 2. Som har mycken talang, många talanger. [*Talent-*]

TALAR, -är, m. 3. (af lat. *Talaris*) Lång fotsid klädnad.

TALARE, m. 3. 1) En, som håller tal. *T-en vann mycket bifall.* — 2) En, som förstår att hålla tal. *Han är ingen t.*

TALARESTOL, m. 2. Tribun, ställning för talare.

TALGÄFVA, f. 1. Lätthet att tala, att uttrycka sig. *Han har god t.* — Äfv. *Talgäfva*.

TALIKONST, **TALÉMAN**, se *Talikonst, Talman*.

TALÉNT, talánt, m. 3. (lat. *Talentum*, grek. *Talanton*) Ett visst högre penningvärde hos Grekerna. Se f. 3. *Talang*.

TALÉSÄTT, n. 3. Sätt att tala, att uttrycka II.

sig. *Egét t. Svenskt, engelskt t.* — Syn. Ordsätt. [*Talsätt*].

TALFÖR, a. 2. (fam.) Som har lätthet att tala. — Syn. *Pratsam*.

TALFÖRHET, f. 3. (fam.) Se *Talgäfva*. *Mycken t.* — Syn. *Pratsamhet*.

TALFÖRMÅGA, f. 1. Se *Språkförmåga*.

TALG, tällj, m. sing. Det i vanlig temperatur fasta och temmeligen hårda fetter hos idislande djur. — Ss. *Talgaktig, -fläck, -lik*. [*Talj*].

TALGA, tällja, v. a. 1. Bestryka med talg. *T. néb*, smörja ned med talg. — *Talgande*, n. 4. [*Talja*].

TALGKÖRTEL, m. 2. pl. — *körtlar*. (anat.) Körtele i örat, som afsöndrar örvax. [*Talj -*]

TALGLJUS, n. 3. Ljus, stöpt af talg. [*Talj -*]

TALGMES, m. 2. Se *Talgaxe*. [*Talj -*]

TALGNING, f. 2. Bestrykning med talg. [*Talj -*]

TALGOXE, m. 2. pl. — *oxar*. Allmänt bekant fågel af Mes-släktet, som fångas med talg till lockbete. *Parus majör*. [*Talj -*]

TALGIG, tälljig, a. 2. Bestruken eller nedsmord med talg, full af talgfläckar. (Fam.) *T-a ögon*, dunkla, liksom bestrukna med talg. [*Taljig*].

TALGSIL, m. 2. Sil, hvarigenom smält talg silas. [*Talj -*]

TALGSYRA, f. sing. (kem.) Ett slags fet syra i talg. *Kallas äfv. Stearinsyra*. [*Talj -*]

TALGSYRELIJUS, n. 3. Se *Stearinljus*. [*Talj -*]

TALGTRÄD, n. 3. Ett trädslag i Kina, med här, hvilka, kokade, gifva ett slags talg till ljus m. m. *Croton sebiferum*. [*Talj -*]

TALGÖGD, a. 2. (fam.) Som har talgiga ögon. [*Talj -*]

TALISMAN, talissman, m. 3. (af grek. *Telesma*, från arab. *Talsem*, knut, som upplöser alla slags trollknutar) Enligt Österlänningarnes vidskepelse, ett föremål med inneboende trollkraft, som skyddar emot andra trollerier, eller till och med förlänar någon underbar egenskap, t. ex. osårbarhet.

TALJ, **TALJA**, m. fl., se *Talg, Talga*, &c.

TALJA, f. 1. (skepp.) Se *Block*.

TALJA, v. a. 1. (sjöt.) Hissa med talja. *T. ån*, hala i en taljelöpare. *T. ån*, i stillt väder sätta en talja på ankartäget eller kettningen, för att inhala den lösa bugten af det samma.

TALJELÖPARE, m. 3. (skepp.) Tåget i en talja.

TALJEREP, n. 3. (skepp.) Tåg, som fast förbinder tvenne jungfrur vid hvarandra.

TALK, tällk, m. sing. En stenart, bestående af kiseljord och talkjord. — Ss. *Talkartad*.

TALKJORD, f. sing. (kem.) Alkalisisk jordart, som innehåller i talk.

TALKONST, täl-könst, f. sing. Konsten att tala väl. *Vältaighetenskonsten*. Jfr *Tala*, bem. 4.

TALKSKIFFER, m. sing. (mineral.) Talk med skiffertextur.

TALKSTEN, m. 2. (mineral) Se *Talk*.

TALL, f. 2. 1) Det allmänt bekanta trädslaget *Pinus sylvestris*, äfv. kalladt *Fur* ell. *Furu*. Se äfv. *Bergtall, Gärtall, Jättetall, Martall*. *Spansk t.*, se *Pinie*. *Fransk t.*, en art *Tall*, som växer i södra Frankrike. *Pinus Pinaster*. *Amerikansk t.*, en art *Tall* i Nordamerika, med prydligt utseende och godt virke. *Pinus Strobus*.

— 2) *Virke*, ved af tall. — Ss. *T-bark, -barr, -gren, -kotte, -kåda, -qvist, -skog, -ved, -virke*.

TALLBIT, m. 2. En Sparfågel, 7 till 8 tum

lång, med vacker sång, hanens färg röd eller gul, honans gråbrun eller gulaktig. *Corythus Eucleator*. Kallas äfv. Svensk Papegoja.

TALLJUD, täl-jüd, n. s. Ljud, hvarigenom människor uttrycka sina tankar.

TALLMO, m. 2. Med tallskog beväxt större sandfält.

TALLRIK, tällri'ck, m. 2. (t. *Tellerchen*) 1) Rund skiffa af stengods, tenn, porslin m. m., hvarpå vid en måltid hyar och en emottager sin mat. — 2) Hyad derpå befines. *Han åt upp hela t-en*. — 3) *Tällrikarne*, vid den så kallade Turkiska musiken, kallas ett musikinstrument, bestående i tvänne stora messingstallrikar, hvilka slås emot hvarandra. — *Ss. T-sformig*. [Tällrick.]

TALLRIKSBRICKA, f. 1. Bricka att sätta tallrikar på.

TALLRIKSHJUL, n. s. Ett slags fyverkeripjes.

TALLRIKSHYLLA, f. 1. Hylla, hvarpå tallrikar sättas.

TALLRIKSLAGARE, m. s. En, som slår tallrikarne vid Turkiska musiken.

TALLRIKSLICKARE, m. s. Se *Snyltgåst*.

TALLRIKSTEGE, m. 2. pl. — *stegar*. Träställning, hvarpå diskade tallrikar ställas att afdräpa och torka.

TALLSÄF, m. sing. Saffen i tall.

TALLSPINNARE, m. s. En nattfjäril, hvars larf vistas på tallträd. Bombyx pini.

TALLSTEKEL, m. 2. pl. — *steklar*. Insekt af Steklarna, hvars larf lefver på tall. *Tenthredo pini*.

TALLSTRUNT, m. 2. 1) Ungt vårskott af tallen. — 2) (i sing., kollekt.) Mängd af sådana.

TALLSTRUNTSÖL, n. sing. Öl med tillsats af tallstrunt i vörten.

TALLTRAST, m. 2. Se *Sångtrast*.

TALLTRÄD, n. s. Se *Tall*.

TALLÖRT, f. 3. Örtan *Monotropa Hypophysis*, med gula blommor. Kallas äfv. Lungört.

TALLÖS, täl-lös, a. 2. Oräknelig, otalig.

TALMAN, m. s. pl. — *män*. Den, som för ordet i en rådpålagande församling eller vid en beskickning. *T. i bondeståndet*.

TALMANSSTOL, m. 2. Stol eller tribun för talmän i en rådpålagande församling.

TALMUD, tällmudd, m. sing. (*Thalmud*, hebreiskt ord, som betyder: Lära) Samling af judiska traditioner och lagar, hvilken för de nyare Judarna gäller som religionslag.

TALMUDISE, tällmud'issk, a. 2. Innehållen i Talmud, derifrån hämtad eller dermed öfverensstämmande.

TALMUDIST, tällmud'ist, m. s. Anhängare af Talmud.

TALONG, tal'ång, m. s. (fr. *Talon*) Benämning på de, efter gifning i kortspel, öfverblifna köpkorten.

TALORGAN, täl'årgån, n. o. m. s. Verktyg för talet.

TALRIK, tällri'k, a. 2. Som utgör ett stort antal. *T. trupp, armé*.

TALRIKHET, f. s. Stort antal.

TALRÖR, n. s. Se *Språkrör*.

TALSAM, a. 2. Se *Språksam*.

TALSAMHET, f. s. Se *Språksamhet*.

TALTRÄNGD, a. 2. Mycket begärlig att tala.

TALTRÄNGDHET, f. s. Stark begärlighet att tala.

TALÄMNE, n. 4. Se *Samtalsämne*.

TALÖFNING, f. 2. Öfning att hålla tal.

TAM, a. 2. 1) Säges om djur, som blifvit afvända från sin naturliga vilddhet eller skygghet och hälla sig till människan. *En t. björn, varg*. — 2) (fig.) Se *Spak*, i. — 3) (gart.) *T. hud*, af hemtamadt djur.

TAMARIND, --ri'nd, m. s. 1) Tropiska trädslaget *Tamarindus indica*. — 2) Dess frukt, utgörande en skida, som innehåller en angenäm syrlik murg.

TAMARISK, --ri'ssk, m. s. En buskväxt med bitter, balsamiskt luktaende bark, fordom brukad som stärkande medel. *Tamarix germanica*.

TAMBUR, tambbúr, m. s. (fr. *Tambour*) 1) Liten forrum utan eldstad. — 2) Sticksbåge, sybåge. — 3) (befäst. k.) Påtverk, lagadt framför post eller ingång, för att beskjuta vallen.

TAMBURIN, tambburi'n, m. s. (fr. *Tambourin*) Liten trumma, handtrumma.

TAMBUR-MAJOR, tambbúr-majór, m. s. (fr. *Tambour-major*) Regements-trumslagare.

TAMBURNÄL, tambbúr'näl, f. 2. Näl, som begagnas vid tambursöm.

TAMBURSÖM, m. sing. Ett slags sticksöm på sybåge.

TAMD (a långt), part. pass. af *Tämja*.

TAMHET, f. s. Egenskapen att vara tam.

TAMP, m. 2. 1) Tjock och stark ända af en rem. — 2) (prov.) a) Rem på en sadel att spänna åt honom med. — b) Pisksnärt. — c) Stort stycke trä eller annat. — d) Stor, grof karl; stor gosse, ghunt. — 3) (sjöt.) a) Ändan af ett tjockt tåg. — b) Ett straff, bestående i vissa slag på ryggen med en sådan ända.

TAMPIG, a. 2. (fam.) Klumpig, plump. — *Tampighet*, f. s. — *Tampigt*, adv.

TÄMPNING, f. 2. (sjöt.) Kattning eller pyntning af ett ankartåg.

TÄMPONERA, tängpon'era, v. a. 1. (fr.) I en naturlig eller af sjukdom uppkommen öppning på människokroppen införa en plugg af linneskal, för att stilla blödnigen. — *Tämponering*, f. 2.

TÄNA, f. 1. 1) Ett verktyg, hvarpå skinn utspänns till torkning. — 2) Se *Räfklipa*.

TÄNÄGRA, tän'agra, f. 1. Fågelsläkte i de varmare länderna med utomordentligt skön fjäderklädnad.

TÄND, f. s. pl. *tänder*. 1) Benärtd bildning i munnen på människan och de fullkomligare djuren, till födasns söndermalande. Se f. ö. *Fram-, Oxel-, Mjölks-, Visdomstand. Öfra-, nedra tänderna. Hvita, vackra, svarta tänder. Kronan, roten på en t. Hål i en t. Ihåliga, maskstungna tänder. Få tänder*, säges, då tänderna växa fram. *Fälla, byta om tänder, få nya tänder. Dö för tänder*, af tandfeber. *Öndt för tänder*, se *Tandfeber. Öndt i tänderna*, se *Tandvärk. Ha öndt i tänderna. Rycka ut en t. Tala mellan tänderna*, mumla fram orden. *Skära tänder*, se *Skära. Taga betset med tänderna*, se *Betsel*. (Fam.) *Visa länderna*, ställa sig hotande. *Något för t-en*, något godt, läckert. (Fam. skämtv.) *En tår på t.*, en sup brännvin. (Talesätt) *Ha t. för tunga*, vara försigtig i sitt tal, iakttaga tystnad. (Ordspr.) *T. för tunga står väl både gamla och unga*, man bör akta sig att tala för mycket. *Man kan ej se någon längre än till tänderna*, man kan ej läsa i någon människas inre. — 2) Framstående, ofta spetsig del af ett föremål, t. ex. på ett hjul, en kam, en säg. — *Ss. T-formig, -lik, -rot, -röta, -skårfa, -stump*.

TÄNDÖRT, f. s. pl. *tänder*. 1) Benärtd bildning i munnen på människan och de fullkomligare djuren, till födasns söndermalande. Se f. ö. *Fram-, Oxel-, Mjölks-, Visdomstand. Öfra-, nedra tänderna. Hvita, vackra, svarta tänder. Kronan, roten på en t. Hål i en t. Ihåliga, maskstungna tänder. Få tänder*, säges, då tänderna växa fram. *Fälla, byta om tänder, få nya tänder. Dö för tänder*, af tandfeber. *Öndt för tänder*, se *Tandfeber. Öndt i tänderna*, se *Tandvärk. Ha öndt i tänderna. Rycka ut en t. Tala mellan tänderna*, mumla fram orden. *Skära tänder*, se *Skära. Taga betset med tänderna*, se *Betsel*. (Fam.) *Visa länderna*, ställa sig hotande. *Något för t-en*, något godt, läckert. (Fam. skämtv.) *En tår på t.*, en sup brännvin. (Talesätt) *Ha t. för tunga*, vara försigtig i sitt tal, iakttaga tystnad. (Ordspr.) *T. för tunga står väl både gamla och unga*, man bör akta sig att tala för mycket. *Man kan ej se någon längre än till tänderna*, man kan ej läsa i någon människas inre. — 2) Framstående, ofta spetsig del af ett föremål, t. ex. på ett hjul, en kam, en säg. — *Ss. T-formig, -lik, -rot, -röta, -skårfa, -stump*.

TÄNDVÄRK, m. sing. Värk i en eller flera tänder.

TÄNDÖRT, f. s. Örtan *Dentaria bulbifera*, med rödletta eller lifvågade blommor.

TANGENT, tångj'ant, m. s. (af lat. *Tangere*, beröra) 1) *T-er* kallas, på vissa musikinstrumenter, de i rad sittande långa, smala, i ena ändan med stift eller hammare försedda anslagsspånen. — 2) (mat.) En rät linje, som, utdragen å ömse sidor om en krokig, blott i en punkt berör den samma. — *Syn.* Beröringslinje. — *Ss. T-rad, -stift*.

TANGERA, tångj'era, v. a. 1. (lat. *Tangere*) 1) Vidröra, beröra. — 2) (mat.) Säges om en rät

linje, som vidrör en krokig, utan att skära den samma. — *Tangering*, f. 2.

TANGERINGSPUNKT, m. s. (mat.) Punkt, hvari en rät linje tangerar en krokig.

TANKDIGER, a. 2. Ganska rik på tankar.

TANKE, tångk'ge, m. 2. pl. *tankar*. (äfv. *Tanka*, i sing. 1.) 1) (i sing.) Förståndets verksamhet. *T-n är väsendtliggen fri. Man kan ej binda t-n*. — 2) Hvarje särskilt akt af förståndet; äfv. det som någon tänkt eller tänker. *En ny, sann, falsk, riktig, snillrik t. En djurf, skön, sublim t. Sorgliga, vemodfulla t-kar. Djupa t-kar. Ljuf, smärtande t. T-kar på döden, om själen. Alla hans t-kar äro adla. Jag vill förklara er min t. Höga t-kar, som upplyfta själen. Vål uttrycka sina t-kar. Rik, tom på t-kar. Orätt fatta'ens t. Delta är den rådande t-n i hans arbete. Ordet är t-n's omklädnad. Hafva dåliga t-kar, tänka på det som är brottsligt, vanhederligt, o. s. v. Hafva något i t-karna, förhafva, tillämnna något. Vända, fästa sina t-kar på, börja att tänka på. Hafva sina t-kar fastade på ell. hafva sina t-kar på, tänka på. Förbehåll i t-karna, tyst förbehåll. Jag gjorde i t-karna flera förslag, uppgjorde för mig själf &c. Göra något i t-karna, af tankspriddhet. Gå i t-karna, vara tankspridd. Vara i djupa t-kar, tänka på något med hela sin själ. Ha t-karna med sig, tänka på hvad man gör. Det har aldrig kommit mig i tankarna, jag har aldrig kommit att tänka derpå. Slå något ur t-karna, upphöra att tänka på, att hafva något i förslag. Det fins mycken t. i hans arbete, det röjer en tänkande författare. — 3) Sätt att tänka: föreställning, tro, förmodan, mening, omdöme. *Mén t. är, att man bör våga allt. Detta kan ej vara hans verkliga t. Säg öppet er t. Hafva samma t. som någon. Vara af samma t. med någon. Vara af olika t-kar. Hafva god, dålig t., goda, dåliga t-kar om någon eller något. Hafva en hög t., höga, stora t-kar om, anse högst förträfflig, utmärkt. Bibehålla sig i en god t. hos någon, i ens ynnest, bevägenhet. Göra sig stora t-kar, inbilla sig något stort om sin person. Föra en på andra t-kar, ingifva annan föreställning, äfv. andra afsigter. Han var af den t-n att, hans tro, åsigt var att. Vara af annan t., tänka olika. I den t-n att, i den föreställningen, förmodan att. Säg sin t., öppet förklara, yttra sin mening. Hvar har sin t., olika sätt att tänka. Komma ell. falla på den t-n att, tillfälligtvis föras på den föreställningen att. Efter min t., såsom jag tror. Hvad är er t. derom? hvad tänker ni derom? — 4) Af-sigt, uppsåt, plan, beslut. *Utifra sin t. Han har slagit ur hägen t-n att gifva sig. Man har aldrig haft minsta t. att skada er. Andra t. — 5) Förmåga att tänka. Öfva t-n. Han har förlorat sina fysiska förmögenheter; t-n är det enda, som återstår honom.***

TANDBÖLD, m. s. Böld, som har sitt säte i tandköttet.

TANDBOKSTAF, m. s. pl. — *bokstäfver*. Bokstaf, som uttalas med tillhjelp af tänderna.

TANDBORSTE, m. 2. pl. — *borstar*. Borste till tändernas rengöring.

TANDEBÖLD, m. s. Böld, som har sitt säte i tandköttet.

TANDEDOKTOR, tändd'okt'ör, m. s. Läkare för tändernas sjukdomar.

TANDEFEBER, m. 2. pl. — *febrar*. Svår feber, hvaraf barn plägas vid tandsprickningen.

TANDEFIL, m. 2. Ett slags fil, som läkare begagna till tänderns filing.

TANDEFISTEL, m. 2. pl. — *fistlar*. Fistel, som har sitt säte i tandköttet eller på halsen under roten till en tand.

TANDHYLSA, f. 1. Hylsa, hvaruti en tand är infogad.

TANDHÅL, n. s. Se *Tandhylsa*.

TANDGRÄS, n. s. Örtan *Sceleranthus annuus*, med gröna blommor, nyttigt emot tandvärk.

TANDKÖTT, n. s. Det kött, som omsluter tänderna nedvid.

TANDLASK, m. 2. (tim.) Ett slags lask (se d. o.).

TANDLÄKARE, m. s. Se *Tanddoktor*.

TANDLÖS, a. 2. Som misstän en eller flera framtänder. — *Tandlöshet*, f. s.

TANDMASK, m. 2. Mask, som fräter tänderna.

TANDNING, f. 2. 1) (föga brukl.) Se *Tandsprickning*. — 2) Tänderna i kanten af ett föremål, t. ex. på ett hjul.

TANDOPERÄTOR, ---ör, m. s. En, som tar ut tänder o. s. v.

TANDOPIAT, ---ät, m. s. o. s. Opiat för tandvärk.

TANDPETARE, m. s. Liten sticka eller pinné, hvarmed tänderna petas rena.

TANDPULVER, n. s. Pulver, hvarmed tänder rengöras eller hållas rena.

TANDRAD, m. s. Hvardera raden af tänder i munnen. *Öfra, nedra t-en*.

TANDRASP, m. 2. Instrument, hvarmed tandläkare renskrapa tänder.

TANDSPRICKNING, f. 2. Tändernas första framträngande ur tandköttet, hos barn.

TANDTINKTUR, tändt'innektúr, f. s. Tinktur för tandvärk.

TANDTÄNG, f. s. pl. — *tänger*. Tång, hvarmed tänder utdragas.

TANDVÄRK, m. sing. Värk i en eller flera tänder.

TANDÖRT, f. s. Örtan *Dentaria bulbifera*, med rödletta eller lifvågade blommor.

TANGENT, tångj'ant, m. s. (af lat. *Tangere*, beröra) 1) *T-er* kallas, på vissa musikinstrumenter, de i rad sittande långa, smala, i ena ändan med stift eller hammare försedda anslagsspånen. — 2) (mat.) En rät linje, som, utdragen å ömse sidor om en krokig, blott i en punkt berör den samma. — *Syn.* Beröringslinje. — *Ss. T-rad, -stift*.

TANGERA, tångj'era, v. a. 1. (lat. *Tangere*) 1) Vidröra, beröra. — 2) (mat.) Säges om en rät

linje, som vidrör en krokig, utan att skära den samma. — *Tangering*, f. 2.

TANGERINGSPUNKT, m. s. (mat.) Punkt, hvari en rät linje tangerar en krokig.

TANKDIGER, a. 2. Ganska rik på tankar.

TANKE, tångk'ge, m. 2. pl. *tankar*. (äfv. *Tanka*, i sing. 1.) 1) (i sing.) Förståndets verksamhet. *T-n är väsendtliggen fri. Man kan ej binda t-n*. — 2) Hvarje särskilt akt af förståndet; äfv. det som någon tänkt eller tänker. *En ny, sann, falsk, riktig, snillrik t. En djurf, skön, sublim t. Sorgliga, vemodfulla t-kar. Djupa t-kar. Ljuf, smärtande t. T-kar på döden, om själen. Alla hans t-kar äro adla. Jag vill förklara er min t. Höga t-kar, som upplyfta själen. Vål uttrycka sina t-kar. Rik, tom på t-kar. Orätt fatta'ens t. Delta är den rådande t-n i hans arbete. Ordet är t-n's omklädnad. Hafva dåliga t-kar, tänka på det som är brottsligt, vanhederligt, o. s. v. Hafva något i t-karna, förhafva, tillämnna något. Vända, fästa sina t-kar på, börja att tänka på. Hafva sina t-kar fastade på ell. hafva sina t-kar på, tänka på. Förbehåll i t-karna, tyst förbehåll. Jag gjorde i t-karna flera förslag, uppgjorde för mig själf &c. Göra något i t-karna, af tankspriddhet. Gå i t-karna, vara tankspridd. Vara i djupa t-kar, tänka på något med hela sin själ. Ha t-karna med sig, tänka på hvad man gör. Det har aldrig kommit mig i tankarna, jag har aldrig kommit att tänka derpå. Slå något ur t-karna, upphöra att tänka på, att hafva något i förslag. Det fins mycken t. i hans arbete, det röjer en tänkande författare. — 3) Sätt att tänka: föreställning, tro, förmodan, mening, omdöme. *Mén t. är, att man bör våga allt. Detta kan ej vara hans verkliga t. Säg öppet er t. Hafva samma t. som någon. Vara af samma t. med någon. Vara af olika t-kar. Hafva god, dålig t., goda, dåliga t-kar om någon eller något. Hafva en hög t., höga, stora t-kar om, anse högst förträfflig, utmärkt. Bibehålla sig i en god t. hos någon, i ens ynnest, bevägenhet. Göra sig stora t-kar, inbilla sig något stort om sin person. Föra en på andra t-kar, ingifva annan föreställning, äfv. andra afsigter. Han var af den t-n att, hans tro, åsigt var att. Vara af annan t., tänka olika. I den t-n att, i den föreställningen, förmodan att. Säg sin t., öppet förklara, yttra sin mening. Hvar har sin t., olika sätt att tänka. Komma ell. falla på den t-n att, tillfälligtvis föras på den föreställningen att. Efter min t., såsom jag tror. Hvad är er t. derom? hvad tänker ni derom? — 4) Af-sigt, uppsåt, plan, beslut. *Utifra sin t. Han har slagit ur hägen t-n att gifva sig. Man har aldrig haft minsta t. att skada er. Andra t. — 5) Förmåga att tänka. Öfva t-n. Han har förlorat sina fysiska förmögenheter; t-n är det enda, som återstår honom.***

TANKEBILD, m. s. Idé, föreställning.

TANKEBYGGNAD, m. s. Se *System*.

TANKEFÖLJD, f. s. Följd af tankar.

TANKEFÖRMÅGA, f. sing. Förmågan att tänka. *T-n innefattar förstånd och förnuft, hvilka båda samsfält kallas den högre kunskapsförmågan*. — *Syn.* Tankegåfva, Tankekraft.

TANKEGÅFVA, f. sing. ell.

TANKEKRAFT, f. sing. Se *Tankeförmåga*.

TANKEKRETS, m. 2. Krets af tankar; äfv. området för ens tankande.

TANKESTYRKA, f. sing. Styrka hos tankeförmågan.

TANKESYN, f. 5. (Gl.) Blott och bar föreställning, utan yttre motsvarighet.

TANKEVANA, f. 1. Vana att tänka på något visst sätt.

TANKFRIHET, f. 5. Inre t., tankeförmågans frihet. Yttre t., rättigheten att muntligen eller skriftligen meddela andra sina tankar.

TANKFULL, a. 2. Fördjupad i tankar.

TANKFULLHET, f. 5. Djupt eftersinnande, begrundande.

TANKLEK, m. 2. Lekande verksamhet af tankeförmågan.

TANKLÖS, a. 2. 1) Oförmögen att fasthålla föreställningar och bringa dem till klarhet. — 2) Obetänksam.

TANKLÖSHET, f. 5. 1) Oförmåga att fasthålla föreställningar och bringa dem till klarhet. — 2) Obetänksamhet.

TANKLÖST, adv. Utan eftertänka, obetänksamt.

TANKRIK, a. 2. Rik på tankar. — *Tankrikt*, f. 5. — *Tankrikt*, adv.

TANKSLUT, n. 5. Se *Förnylsstut*.

TANKSLÖ, a. 2. Som har slö tankekraft.

TANKSPEL, n. 5. Se *Tanklek*.

TANKSPRIDD, a. 2. 1) Som befinner sig i ett tillstånd af tankspriddhet. *T. hörde han mig.* — 2) Fallen för tankspriddhet. *Vara mycket t.*

TANKSPRIDDHET, f. 5. Det själens tillstånd, då dess uppmärksamhet är riktad på andra föremål, än dem som borde taga den i anspråk.

TANKSPRIDT, adv. Med tankspriddhet. *Han svarade helt t.*

TANKSPÖKE, n. 4. Se *Hjernerpsöke*.

TANKSTRECK, n. 5. Skriftecken (—), som nyttjas efter en otullbordad mening, framför en oförmodad vändning af tanken eller ett betydelsefullt slut af en mening, o. s. v.

TANKVILLA, f. 1. Villa, som har sin grund i tankens irring.

TANT, tänt, f. 3. (fr. *Tante*) Faster eller moster.

TANTALISK, tanntälisk, a. 2. *T. törst, hunger*, liknande Tantali, som stod i vatten till midjan, med frukter hängande öfver hufvudet, utan att kunna komma åt någotdera.

TAPET, -ét, m. 5. (fr. *Tapis*, lat. *Tapes*, gr. *Tapés*, täcke, duk, matta) Väggbeklädnad af tyg eller papper. *Stickade, virkade, väfda t-er.* *Uppspänna t-er.* (Fig. talesätt, hämtade från franskan, der *Tapis* äfv. betyder: bordtäck.) *Bringa på t-en*, göra till föremål för ett samtal, bringa till tals. *Vara på t-en*, under afgörande, i görningen. — *Ss. T-fabrik, -fabrikant, -fabrikation, -handel, -handlare.*

TAPETBÄRDER, tapetbärdr, m. 5. pl. Bärder till lister på möbelsilverdrag.

TAPETDÖRR, f. 2. Liten dörr i själva tapeten i ett rum.

TAPETMÅLARE, m. 5. En, som målar tapeter.

TAPETNUBB, m. 2. Nubb, hvarmed tapeter fästas.

TAPETPAPPER, n. 5. Den sort papper, som brukas till tapeter.

TAPETSERÄ, tapetsersä, v. a. 1. (fr. *tapisser*) Bekläda rum eller möbler. — *Tapetsersande*, n. 4.

TAPETSERARE, m. 5. Handverkare, som bekläder möbler.

TAPETSERING, f. 2. 1) Rums eller möblers beklädnad. — 2) Sjelfva beklädnaden.

TAPETTRYCKERI, n. 5. Inrättning, ställe, der tapeter tryckas.

TAPETVÄF, m. 2. Väf, som brukas till tapeter.

TAPETVÄFNAD, m. 5. Väfnad af tapeter.

TAPETVÄFVARE, m. 5. En, som väfver tapeter.

TAPIOKA, -- öka, s. n. sing. oböjl. eller

TAPIOKAGRYN, -- ökagryn, n. pl. Hvita sagogryn.

TAPIR, -ir, m. 5. Ett djursläkte af de Mångklöfvade med en blott några tum lång snabel, kroppen beklädd med slät borst. *Tapirus. Amerikansk T.*, 5 till 4 fot hög. *T. americanus. Österländsk T.*, större än den förra, med 6 till 8 tum lång snabel. *T. indicus.*

TAPISSERI, --- ri, n. 5. (fr. *Tapiserie*) Utsydt arbete på gles duk. — *Ss. T-arbete, -söm.*

TAPISSERIGARN, n. 5. Tvinnadt kamullsgarn till brodering.

TAPISSERSILKE, n. 4. Löst tvinnadt, gröfre silke till brodering.

TAPP, m. 2. I. Så mycket man tar om med händerna, af vissa ämnen; lieten fång. *En t. hö, halm, hår, ull, o. s. v. T. af snö, snöflock.* — *Har sammansätningarna Hö-, Halm-, Hår-, Ull-, Molntapp, m. fl.*

TAPP, m. 2. II. 1) Tränagel, som hopfogar tvenne särskilda delar af ett arbete. Deraf: *Intappa.* — 2) Rundsvarfvad propp af trä, som instickes i runda hål, för att tappa dem. *T. i en tunna.* Deraf: *Tunntapp.* — 3) Kran i en pip eller ett rör. Deraf: *Låstapp.* — 4) Rund pigg af jern eller annan metall, hvarpå något vrider sig omkring. — 5) Smal rund spets, som hänger ut eller ned. Deraf: *Istapp.* — 6) Hake till gängjern. — 7) Axeln af en skjutmaskin, hvarpå den hvilat. — 8) Del af en öfverskärarsax. — 9) (Jäg.) En gytring, som träffas i ändtarmen hos björnen, under den tid han tillbringat i dvala. — *Ss. T-formig, -lik.*

TAPPA, v. a. 1. I. (af *Tapp*, II) 1) Genom öppnande af ett tapphål aftomma. *T. vin, öl, dricka.* (Absolut) *Börja att t. af en tunna.* *T. öl i en kittel.* *T. öl på buteljer*, aftomma det ur tunna och fylla det på buteljer. *T. öl, se Aftappa.* *T. öl*, genom tappning förflyta ur ett större kärl i ett annat större. *T. öpp vin ur källaren*, tappa och upphämta &c. *T. öl*, försälja direkte ur tunnan. — 2) (i allmänhet) Aftomma, aftappa. *T. saft af ett träd.* *T. blod af någon, åderläta.* *T. vatten af en vattusiktig.* — *Har till objekt äfven föremålet, hvarifrån aftappningen sker, t. ex.: T. en sjö, en vattusiktig.* *T. öl, ut, se Aftappa, Urtappa.* — 3) Hopfoga med tappar (se *Tapp*, II). — *T. öl, v. n.* (fam.) Åltaga, minska, slyta; äfv. hortgå småningom, en då och en då; äfv. (fig.) dö bort. — *Tappande*, n. 4.

TAPPA, v. a. 1. II. Se *Förlora*. *T. ett spel.* *T. sina penningar på spel.* *T. en process.* *Jag har t-i min kapp.* *T. någon*, förlora en medföljande ur sigte, så att man ej vet, hvar han är. *T. spåret af någon.* (Fig.) *T. modet*, låta modet falla. *T. vantarna*, förlora fattningen. — *T. bort*, se *Borttappa.* — *Tappande*, n. 4.

TAPPBORR, m. 2. Ett slags fin urmakarborr.

TAPPER, tapp'r, a. 2. 1) Som med lugnt mod och af pligt möter faran. *En t. krigare.* *Hålla sig t. emot fienden.* Brukas någon gång substantivt, t. ex.: *Våra tappre.* — 2) Som röjer tapperhet. *Tappra bedrifter.* *T. strid.* — 3) (fam. skämtv.) Dugtig. *En t. dryckeshjelle.*

TAPPERHET, f. 5. 1) Lugnt mod i faran, grundadt på pligtkänsla. *Svenskens t. är känd.* — 2) (fam. skämtv.) Hurlighet, dugtighet.

TAPPERT, adv. 1) Med tapperhet. *Strida t.* — 2) (fam. skämtv.) Dugtigt. *Gå t. på. Arbela, dricka t.*

TAPPFIL, m. 2. Ett slags urmakarfil.

TAPPHÅL, n. 5. Hål för en tapp (II, 1).

TAPPIG, a. 2. Som liknar en tapp (I). *T-a moln, skyar.* *T. snö*, som faller i flockor.

TAPPIGT, adv. (fam.) 1) I stora flockor. — 2) I små partier, gruppvis; skoftals; styckevis.

TAPPMASK, m. 2. Se *Jordloppa*.

TAPPNING, f. 2. Handlingen, då man tappar (se *Tappa*, I).

TAPPRUNNEN, a. 2. neutr. — *et.* Urtappad. *En t. tunna.*

TAPPSKIFVA, f. 1. (artil.) Skifva, hvarmed en kanontapp till förstärkning omgifves.

TAPPSKRUF, m. 2. pl. — *skruvar.* Skruf på en låstapp.

TAPSTYCKE, n. 4. (artil.) Den delen af en skjutmaskin, hvarpå tapparne sitta.

TAPPSÖM, m. 2. pl. — *sömmar.* Ett slags kirurgisk söm.

TAPPTALS ell. TAPPVIS, adv. 1) I tappar. — 2) (fam.) Se *Tappigt*.

TAPT, förkortadt af *Tappadt*. (Fam.) *Ge t.*, ge vunnit.

TAPTO, tapptó, n. 4. Tecken med trumma eller trumpet för trupper, att gå till hvilat.

TARA, tara, f. 1. (arab. *Toraha*; handelst.) Vigten af kärl, omslag m. m., hvaruti en vara transporteras. *Jfr. Netto.*

TARANTEL, tarantól, m. 2. pl. *tarantlar.* En giftig spindel i de varma länderna, röd med trekantiga svarta fläckar. *Lycoosa Tarantula.*

TARF, n. oböjl. i sing.; *pl. tarfor.* Behof, nödort. *Efter hvars och ens t. Rikets t-vor.* *Göra sitt t.*, förträtta sitt naturbehof.

TARFLIG, a. 2. 1) Som inskränker sig till det nödortliga. *T. människa, hustru.* *T. i mat och dryck, i kläder.* — 2) Mätligt, nödortligt. *En t. måltid.* *Ha sin t-a utkomst, bergning.*

TARFLIGHET, f. 5. Egenskapen att vara tarflig.

TARFLIGT, adv. På ett tarfligt sätt, med tarflighet.

TARFVA, v. a. 1. Behöfva. *Det t-r bevis.* — *T-s. v. d. Behöfvas.* *Det t. inga vidare bevis.*

TARFVOR, se *Tarf*.

TARIFE, -if, m. 5. (fr. *Tarif*, af arab. *Arafat*) Varulista, prislista; taxa på afgifter.

TARM, tårmm, m. 2. Inelva hos människor och djur i form af en kanal, hvarigenom födan passerar, bestående af flera hinnor, af hvilka den innersta är en slemhinna. *Smala t-en*, den som börjar vid magen. Se *f. ö. Tom-, Krum-, Blind-, Kolik-, Änd-, Tolfstumtarm.*

TARMBEN, n. 5. Se *Höfven*.

TARMBRÄCK, n. 5. Det slags bräck, då tarmarne utträdt ur sitt rätta läge.

TARMFEBER, m. 2. pl. — *febrar.* Se *Gastrisk feber*.

TARMIKT, m. sing. Gammalt ord för Tarmvred.

TARMGROP, f. 2. (anat.) Urgröppningen på höftbenet.

TARMHINNA, f. 1. Hvarje af de hinnor, af hvilka tarmarne bestå.

TARMINFLAMMATION, --- tschón, f. 5. (med.) Inflammation i tarmarna.

TARMKANAL, -- ál, m. 5. Den af samtliga tarmarna bestående kanal, dit födan passerar ifrån magen, för att uppländas med gallen och magkörtelsaften.

TARMEKÅ, n. 5. En egen fetthinna, som utomkring sammanhåller tarmarna i deras stadgade läge. Kallas äfv. *Krös*.

TARMLÖS, a. 2. Utan tarmar. *T-a* kallas andra Ordningen af intestinalmaskarna.

TARMMASK, m. 2. Mask i tarmarna.

TARMSLEM, n. sing. Det slem, som innan till bekläder tarmarna.

TARMSSTRÅNG, m. 2. Strång, förfärdigad af tarmar.

TARMSÄCK, m. 2. Se *Bukhinna*.

TARMVRED, n. 5. Dödlig sjukdom, då tarmarne knutit sig, så att födan stockas och exkrementerna slutligen uttränga genom munnen.

TAROCK, taróck, n. sing. oböjl. eller

TAROCKSPEL, taróckspel, n. sing. (ital. *Tarocch*) Ett slags sällskapsspel, hvar till brukas ett eget slags kort, kallade *Tarockskort*. [*Taroc.*]

TARTAN, tartán, n. sing. Ett slags mångfärgadt, rutigt, skottskt ylletyg. — *S. m. 5. Kappa* deraf.

TARTAN, tartán, m. 5. (ital. *Tartana*) Ett slags odäckadt fartyg, som brukas på Medelhafvet.

TARTAREN, tartáränn, m. sing. def. (grek. *Tartaros*) Afgrunden, underjorden.

TARTUFF, tartúff, m. 5. (fr. *Tartufe*, hufvudpersonen i Molières komedi med samma titel) Skenhelson, hycklare.

TASKA, f. 1. (föräldr.) Väska, ficka. *Spela ur t-n*, göra taskspelarkonster. — *Taskorna*, pl. def. (lägt) Pungarne (se *Pung*, 3).

TASKBOK, f. 5. pl. — *böcker.* Liten fickbok, vanligtvis af säffian, att deri förvara sedelmynt, viktiga papper o. s. v.

TASKER, tassk'r, m. sing. (pop.) Lumpen karl, slarfver.

TASKIG, a. 2. (pop.) Slarfvig. — *Taskighet*, f. 5. — *Taskigt*, adv.

TASKKRÄFTA, f. 1. En art Krabba. *Cancer Pagurus*.

TASKLÅS, n. 5. Se *Hänglås*.

TASKSPELARE, m. 5. En, som gör taskspelarkonster.

Anm. Taskspelarne buro fordom sitt tillbehör i en väska (*taska*); deraf namnet.

TASKSPELARKONST, f. 5. Konststycke, som synes gränsa till det omöjliga, och utföres genom en inöfvad, ovanlig fingerfärdighet eller med särskilda apparater.

TASKSPELERI, n. 5. 1) En taskspelares konst, yrke; utförande af taskspelarkonster. — 2) (fig.) Fint bedrägeri.

TASS, m. 2. (fr. *Tasse*) Tekopp. *En t. te.*

TASS, m. 2. 1) Fot. Säges endast i fråga om vissa djur, såsom lejon, björn, varg, hund, katt. *Ge vackra t-en*, säges om kattor och hundar, då de äro inöfvade att lägga tasserna i handen på den, som dertill anmanar dem. — 2) (fam. skämtv.) Liten hand.

TASSA, v. n. 1. (fam.) 1) Krafsa med tasserna. *T. till*, ge ett slag med tasserna. — 2) Gå med sakta steg.

TASSEL, n. sing. Tasslande. *Tissel och t., se Tissel.*

TASSLA, v. a. o. n. 1. Hemligen hviska en något i örat, såsom angifvare eller bakdantare pläga; hålla hviskande samtal, hvarvid andra tållas. *Tissla och t., se Tissla. — Tasslande, n. 4.*

TASSLARE, m. 5. En, som tasslar.

TASTARE, m. 5. (artil.) 1) Styckeskrapa. — 2) Maskin, hvarmed gallror upptäckas i kulloppet af en skjutmaskin.

TASTARE, m. 3. eller **TASTARECIRKEL**, --- si' rkk'l, m. 2. pl. — *cirklar.* Ett slags cirkel i form af en 8, hvaraf metallarbetare betjnas sig, för att undersöka, huru stark väggen af ett kärl är.

TATTARE, m. 5. — **ERSKA**, f. 1. (pop.) Benämning i Sverige på Zigenare, emedan de i början troddes vara Tatarer.

TATTARUNGE, m. 2. (pop.) Barn af Tattare.

TATUERA, v. a. 1. (fr. *Tatouer*) I menniskohuden rista eller sticka streck och punkter, som ingnidas med vissa färger. Brukligt hos vissa vilda folkslag. — *Tatuerande, n. 4.*

TATUERING, f. 2. 1) Kroppens målade med åtskilliga figurer. — 2) Sjelfva de målade figurerna.

TAVTOLOGI, tävvtälåj'f, f. 3. (grek.) Onyttigt omsägnade af samma sak, fast med förändrade ord.

TAVTOLOGISK, tävvtälåj'sk, a. 2. Som innehåller tautologi.

TAX, m. 2. *Se Taxhund.*

TAX, f. 2. *Se Idegran.*

TAXA, täxa, f. 1. (af lat. *Taxare*) 1) Visst af laglig myndighet åsatt pris; viss föreskrifven afgiftsberäkning. *T. på bröd, kött, dricka.* — Har sammansättningarna Kött-, Bröd-, Tulltaxa, m. fl. — 2) Afgift, påläga. *Lägga t. på förbrukningen af något.*

TAXATION, --- tschön, f. 3. *Se Taxering.*

TAXERA, v. a. 1. (lat. *Taxare*) 1) Fastställa visst pris, sätta taxa på något. — 2) Värdera, uppskatta. — 3) Beskatta, belägga med afgift. *T. för högt.* — 4) Beskylla.

TAXERARE, m. 3. En, som taxerar.

TAXERING, f. 2. 1) Fastställande af visst pris, prisbestämning. — 2) Värdering, uppskattning. — 3) Beskattning. *För dryg t.* — 4) Beskyllning.

TAXERINGSKOMITÉ, m. 3. Af landshöfding årligen sammankallad komité, som pröfvar Beredningskomiténs förslag till taxering och bestämmer de derefter belöpande afgifter till kronan för dem, som ho inom distriktet.

TAXERINGSLÅNGD, f. 3. Förteckning på dem, som af en taxeringskomité skola taxeras, hvilken upprättas af häradskrifvaren.

TAXERINGSMAN, m. 3. pl. — *mån.* En, som blifvit utsedd att taxera; ledamot af en taxeringskomité.

TAXHUND, m. 2. En jagthundras med korta ben och lång kropp, nosen spetsig, öronen breda och hängande, hären släta; brukas till gräfling-, utter- och råfjagt.

TAXLING, m. 2. *Se Marsvin.*

TAZETT, tasät't, m. 3. En art Narciss. *Narcissus Tazetta.*

TE, v. a. 2. (föga bruk.) Visa, bevisa, uppbera. Mest i sammansättningar såsom *Bete, Framte, Uppte.* — *T. sig, v. r.* Visa sig.

TE, n. 3. 1) *Se Tebuske.* — 2) De afplockade, i hett vatten uppmjukade och sammanrullade bla-

den af denna buske. *Grönt, brunt t. Kinesiskt t. Lägga på t.* — 3) Den allmänt bekanta dryck, som kokas på dessa blad. *Koka, tillaga, dricka t.* — 4) Benämning på åtskilliga slags infusioner, hvilka nyttjas i medicinen eller såsom surrogater för det kinesiska teet. *Dricka t. på millefolium, på krusmynta. Kryddte, Fläderte. Isopste, Helsote, &c.* — Skrifves äfv. *Thé, Té.* — *Ss. Tebrickare, -drickning, -handel, -handlare.*

TEATER, teat'r, m. 2. pl. *teatrar.* (grek. *Theatron*) 1) Skådebana, skådeplats. Brukas äfv. figurligt, t. ex. i sammansättningarna *Krigsteater, Verldsteater.* — 2) Skådespelshus. — 3) Skådespelkonst. [Theater.]

TEATER-ALMANACK, teat'r-allmanäck, m. 4. Årligen utgifven bok, som innehåller kritiker af dramatiska arbeten, notiser om den dramatiska litteraturen, teateranekdoter, repertojer, m. m.

TEATERBILJETT, teat'r-billj'ett, m. 3. Inträdesbiljett till ett dramatiskt skådespel.

TEATER-DEKORATION, teat'r-dekorat'schön, f. 3. Dekoration för en skådeplats.

TEATER-DEKORATÖR, ----- t'ör, m. 3. *Se Dekorationsmålare.*

TEATER-DIREKTÖR, ----- t'ör, m. 3. Den, som har styrelsen af en teatertrupp.

TEATERELD, m. 2. Fyrverkerield till belysning af dekorationer och plastiska grupper på teatern.

TEATERHJELTE, m. 2. pl. — *hjeltar.* 1) Hjelten i en teaterpjäs. — 2) (fig.) Person, som söker att likna en sådan.

TEATERKUPP, m. 3. Öfverraskande händelse i ett skådespel, hvarigenom upplösningen förberedes.

TEATERMUSIK, teat'r-musi'k, m. sing. Det slags musik, som tillhör teatern.

TEATERPJES, teat'r-pjä's, m. 3. Dikt, ämnad att föreställas på skådebanan.

TEATERSTIL, m. 2. Det slags musikalisk stil, som utmärker Teatermusik.

TEATERSTYCKE, n. 4. *Se Teaterpjäs.*

TEATERTIDNING, f. 2. Tidning för teatern och dermed sammanhängande ämnen.

TEATRALISK, a. 2. Som angår skådebanan eller skådespel, har likhet med hvad på teatern är brukligt. *T. deklamation. T-a gester.* [The.—]

TEATRALISKT, adv. På ett teatraliskt sätt.

TEBORD, n. 3. Bord, som begagnas att derpå servera te.

TEBRICKA, f. 4. Bricka, hvarpå te i koppar kringhjudes. I samma mening säges äfv. *Tebråde.*

TEBRÖD, n. 3. Fint bröd att doppa i te.

TEBUSKE, m. 2. pl. — *buskar.* Buskväxt i Kina och Ostindien, hvars blad gifva den bekanta teedrycken.

TECHNIK, m. fl., *se Teknik, &c.*

TECKEN, n. 5. 1) Märke, kännetecken; bevis, prof. *Sätta ett t. på något. Till t. af vänskap. Till t. att jag gjort det. T. på en sjukdom. Gifva intet t. till lif. Till t. af vänskap. Till ett t. af sin bevägenhet.* — 2) Yttre handling eller rörelse, eller något yttre föremål, hvarigenom man gifver en annan tillkänna, hvad man tänker eller hvad man vill. *Jag gaf honom t. att gå. Gifva t. till utfall.* — *Syn. Signal.* — 3) Något som bebådar en kommande händelse. *T. till regn. T. till fara, till en sjukdom, till båttring. Godt, elakt t.,* hvad som bebådar något lyckligt, olyckligt. *Det är ett*

elakt t. för honom. — *Syn. Förehud, Omen, Liknelse, Spår.* — 4) *Se Sinnebild.* — 5) *Se Himmelstecken. Solen är i kräftans t.* — 6) *Se Järtecken. T. och under. T. i sol och måne.* — 7) *Se Lufttecken.*

TECKENLÄRA, f. 1. Läran om tecken och deras betydelse.

TECKENSPRÅK, n. 3. Sättet att meddela andra sina tankar genom yttre tecken.

TECKENTYDARE, m. 3. (bibl.) En, som befattar sig med teckentyderi.

TECKENTYDERI, n. 3. (bibl.) Den föregifna konsten att förklara betydelsen af inträffande järtecken.

TECKNA, v. a. 1. 1) Åsätta tecken, märke. *Vara t-d med ett eldsmärke i pannan.* — *Syn. Märka.* — 2) Skrifva, anteckna. *T. sitt namn under ett kontrakt. Han t-d 1000 r:dr,* antecknade sig för &c. *T. under, upp,* se *Underteckna, Uppteckna.* — 3) Utan mätning, till kontrakterna afbildade synliga föremål, sådana som de visa sig för ögat. *Hunden är väl t-d. T. af, se Afteckna. T. för,* genom exempel visa någon, huru han skall teckna. *T. ut,* teckna utkast till. — *V. n.* 4) Göra, gifva tecken. *Han t-d åt mig, att jag skulle sitta ned.* — 5) Samtala genom tecken. *De t-d med hvarandra.* — *T. sig, v. r.* 4) Påskrifva sitt namn. *Han t-d sig på listan för 100 r:dr.* — 2) Framställa sin egen teckning. *Slottet t-d sig märkt emot natthimmelen.* — *T-d,* part. pass. Säges adjektivt om djur, med afseende på det mer eller mindre symmetriska och vackra i utseendet, som fläckarna på deras hud förete. *Väl t. hund.* [Tekna.]

TECKNANDE, n. 4. Handlingen, då man tecknar. *Se Teckna, v. a. o. n., alla bem.* [Tekn.—]

TECKNARE, m. 3. En, som tecknar. [Teknare.]

TECKNATYDARE, *se Teckentydare.* [Tek.—]

TECKNING, f. 2. 1) *Se Tecknande.* — 2) Något tecknadt, ritadt; ritning. [Tekning.]

TECKNINGSKONST, f. 3. Konsten att teckna. *Se Teckna, v. a. 5.*

TE DEUM, tedéumm. (Latinska ord, som betydta: Dig, Gud.) Lofsången i psalmboken: O Gud, vi lofve dig!

TEDIÖS, -- ö's, a. 2. (lat. *Tediosus*) Ledsam, tråkig.

TEDOSA, f. 4. Dosa att förvara te (2) uti.

TEDRYCK, m. 3. *Se Te, 3.*

TEFAT, n. 3. Litet fat, hvarpå en tekopp ställes, vid servering.

TEG, m. 2. Litet åkerstycke. *År rar, som ligga t. om t.,* gränsa intill eller skjuta in i hvarandra.

TEGEL, tég'l, n. 3. (lat. *Tegula*) 1) Formadt stycke af knådad lera, saltorkadt eller brändt, som begagnas till murning eller taktäckning. *Se f. 3. Murtegel, Taktegel. Bygga, täcka med t. Måla rappa likt t. Slå t.,* förfärdiga sådant. — 2) (i sing., kollektivt) Mängd af sådana stycken. — *Ss. T-formig, -färg, -färg, -handel, -handlare, -lik, -mur, -tillverkning.*

TEGELBRUK, tég'lbrúk, n. 3. Inrättning, ställe, der tegel slås.

TEGELBRÄNNARE, m. 3. Arbetare vid ett tegelbruk, hvilken bränner tegel.

TEGELBRÄNNERI, n. 3. Ställe, der tegel brännes.

TEGELFORM, m. 2. Form för lera, som skall brännas till tegel.

TEGELGRUS, n. sing. Fint sönderkrossadt tegel.

TEGELJORD, f. sing. *Se Tegellera.*

TEGELLADA, f. 1. Torklada för tegel.

TEGELLAGD, a. 2. (bot.) *T-a* kallas blad, när de sitta så, att nedra bladet mer eller mindre betäcker det närmast öfver varande bladet.

TEGELLERA, f. 1. Lera, som begagnas för tegeltillverkning.

TEGELMJÖL, n. sing. Pulveriseradt tegel.

TEGELOLJA, f. 1. Blandning af någon fet olja med tegelmjöl.

TEGELPANNA, f. 1. *Se Takpanna.*

TEGELRÖK, m. 2. Rök ifrån tegelugnar.

TEGELSLAGARE, m. 3. En, som tillverkar tegel.

TEGELSTEN, m. 2. 1) *Se Mursten.* — 2) Stycke af en mursten eller tegelpanna.

TEGELTAK, n. 3. Tak, belagdt med tegel.

TEGELTÄCKARE, m. 5. En, som lägger tegeltak.

TEGELTÄCKNING, f. 2. Taks beläggning med tegel.

TEGELUGN, m. 2. Ugn, hvori tegel brännes.

TEGELVÄGG, f. 2. Väg af murtegel.

TEGSKIFTE, n. 4. Åkerjords fördelning i tegar. *Ligga i t.,* teg om teg.

TEISM, m. sing. (grek.) Tron på en Gud. — Äfv. *Theism.*

TEIST, -f'sst, m. 3. Den, som tror på en Gud. — *Motsats: Ateist.* — Äfv. *Theist.*

TEKA, v. n. 1. Kasta om, hvem som skall slå först (i kängspel o. s. v.).

TEKANISTER, tékani'sst'r, m. 2. Inuti blyfodrad tedosa.

TEKANNA, f. 1. Kanna af silfver, tenn, porslin, skiffer, lera o. s. v., hvaruti kokt te upplås, när det skall serveras.

TEKISTA, f. 1. Kista, hvori te försändes ifrån Kina.

TEKITTEL, m. 2. pl. — *kitllar.* Större te-panna.

TEKNIK, tekni'k, f. sing. (af grek. *Techné*, konst) 1) Läran, huru en konst skall regelmesigt utövas. Konstlära. — 2) Konstspråk. [Teknik, Teknik.]

TEKNISK, téknissk, a. 2. 1) Som tillhör eller har afseende på konstläran; hörande till det mekaniska af konsten, konstmessig. *T. färdighet.* — 2) Som tillhör konstspråket. *T-a termer,* konstord. [Teknisk, Teknisk.]

TEKNOLOG, tekna'lóg, m. 3. En, som studerat teknologien, eller utgifvit skrifter i dit hörande ämnen. [Tech.—, Techn.—]

TEKNOLOGI, tekna'lóg'i, f. 3. (grek.) 1) Vetenskapen om slöjderna. *Allmän t.,* som är gemensam för alla slöjder. *Särskilt t.,* som innefattar grunderna för någon viss bestämd slöjd. *Mekanisk t.,* innefattande de slöjdyrken, hvilkas råämnen till sin förädling endast fordra mekanisk bearbetning. *Kemisk t.,* den, der kemisk behandling är egentliga medlet. — 2) Afhandling, lärobok i denna vetenskap. [Techn.—, Techn.—]

TEKNOLOGISK, tekna'lóg'sk, a. 2. Som angår teknologien, slöjderna. [Techn.—, Techn.—]

TEKOPP, m. 2. Sådan slags kopp, som brukas att servera te uti.

TEKINGLA, f. 1. Kringla, bakad till doppning, uti te.

TEKTONIK, téktoni'k, f. sing. (grek.) 1) Konsten att arbeta i trä; timmermansyrket. — 2) Konsten att på trä anbringa snidverket. —

sirater, samt inlägga dem med guld, silver, elfeben, o. s. v. — 3) Konsten att på metallpjeser anbringa bildverk.

TEKTRÄD, n. 3. Ett trädslag i Ostindien och på Söderhalsöarna, vars virke är eftersökt till skeppsbyggnad. *Tectona grandis*.

TEKÖK, tétjök, n. 3. Kärl, hvarpå kokt te hålles varmt.

TELEGRAF, -- äf, m. 3. (grek.) En på något högt ställe uppsatt maskin, förmedelst hvilken man genom vissa öfverenskomna tecken, som upppepas vid flera mellanstationer, försedda med dylika maskiner, kan till en aflägsen ort på ganska kort tid öfverbringa underrättelser. *Elektrisk t.*, förmedelst en elektrisk tråd. — *Ss. T-signäl*. [— graph.]

TELEGRAFERA, v. a. o. n. 1. Genom telegraf meddela underrättelser. [— graph —.]

TELEGRAFI, --- fi, f. 3. Konsten att inrätta och använda telegrafer. [— phi.]

TELEGRAFISK, a. 2. 1) Som har afseende på telegrafer eller konsten att telegrafer. — 2) Som erhålles genom telegraf. *T. nyhet*. [— graph —.]

TELEGRAFSKRIFT, -- gråskrif, f. 3. Telegrafiska tecken, använda såsom skrift.

TELEGRAFVÄG, -- älväg, m. På t., genom telegrafering.

TELEOLOGI, teleolaji, f. 3. (grek.) Läran om ändamål i naturen.

TELESKOP, -- skåp, n. 3. o. 3. (grek.) Syn-glas, hvarmedelst man betraktar aflägsna föremål på himmelen eller på jorden. [Telescop.]

TELESKOPISK, -- skåpissk, a. 2. Som göres med teleskop eller endast dermed kan ses. *T-a observationer*. *T-a stjernor*. [— scop —.]

TELJA, m. n., se *Tälja*, &c.

TELLERHAMMARE, tällr-hämmare, m. 2. pl. — hamrar. Ett slags hammare till bearbetning af bleck.

TELLUR, tällur, m. sing. (af lat. *Tellus*) En metall, upptäckt år 1782.

TELLURISK, tällurissk, a. 2. 1) Som har afseende på jordklotet. — 2) (kem.) Som innehåller beståndsdelar af tellur.

TELLUS, tälluss, f. sing. (latinskt ord) Jordklotet, jorden.

TELN, m. 2. *Telnar* kallas de lösa eller fasta banden uppvid eller nedvid på nät eller not.

TELNING, m. 2. Skott ifrån roten af ett träd. *Skjuta t-ar*.

TEMA, téma, n. pl. *temata*. (grek.) 1) Hufvudämnet, grundtanken för ett tal, en afdelning. — 2) Uppgift för en öfversättning till öfning vid läroverk. — 3) Hufvudsats eller grundtanke i ett tonstycke.

TEMERÄR, -- är, a. 2. (lat. *Temerarius*) Förmåten, öfverfärdig.

TEMERITET, --- ét, f. 3. Förmåtenhet.

TEMLIG, **TEMLIGEN**, se *Temmelig*, *Temmeligen*.

TEMNELIG, a. 2. (af gamla verbet *Tæma*, anstå, passa) Nägorlunda stor, god ell. bra; skällig, hjälplig, försvarlig, bra nog. [Täm —.]

TEMNELIGEN, adv. Nägorlunda, hjälpligt. *T. väl. bra. T. stor. Det går t. an*.

TEMPEL, tæmppl, n. 3. (lat. *Templum*) En till offentlig gudstjänst invigd större byggnad. *Hedniskt t. Herrans t.*, kyrkan. — *Ss. Tempelbyggnad*.

TEMPEL, tæmppl, m. 2. pl. *templiar*. Spånare i en klädesvästol.

TEMPELHERR, m. 2. (medelt. lat. *Templa-*

rius) Medlem af en under korstågen stiftad andelig riddarorden (*Tempelherrarnes orden*), som i början hade sin boning i närheten af det forda judiska templet.

TEMPELORDEN, m. sing. indef. Tempelherrarnes orden. Jfr. *Tempelherre*.

TEMPERAMENT, tæmperamænt, n. 3. o. 3. (lat.) Sammanfattningen af de människans böjelser, som grunda sig på hennes kropps egna beskaffenhet och densammas förbindelse med själen. Skaplyne. — *Ss. T-sfel*.

TEMPERATUR, tæmperatyr, m. 3. (lat.) 1) En kropps kännbara värme, eller den styrka, hvarmed dess värme yttrar sig. *Värmegrad. Hög. låg t. — 2)* (i musik) Tonhöjdernas förhållande till hvarandra i afseende på den afvikning i tonernas fullkomliga renhet, som vid stämning är nödvändig ut iakttaga.

TEMPERERA, tæmperera, v. a. 2. (lat. *Temperare*) Mildra, sakta, lindra. — *T-d*, part. pass. Brukas adjektivt om luftstrucken, och betyder då: Lagom varm. *T-e zonen. Ett t-t klimat*.

TEMPO, tæmpo, n. (italienskt ord af lat. *Tempus*, tid) 1) (i musik) Tidsmått eller den olika grad af hastighet, hvarmed ett musikstycke utföres. Har i pl. *tempi*. — 2) (vid exercis m. m.) Handgrepp. Har i pl. *tempo*.

TEMPOREL, tæmporæll, a. 2. (lat. *Temporalis*) Timlig, världslig.

TEMPORISERA, tæmporisera, v. n. 1. Draga ut på tiden.

TEMPORÄR, tæmporär, a. 2. (lat. *Temporarius*) För en tid blott fortvarande, tillfällig.

TEMPUS, tæmpuss, n. pl. *tempora*. (latinskt ord, som betyder Tid) Ett verbs form i afseende på tidsbegreppet.

TEN (e långt), m. 2. Heit smal stång af metall.

TENAKEL, tenåkl, n. 3. (af lat. *Tenere*, hålla) 1) (boktr.) Inrättning, hvarmedelst en sättare har manuskriptet fäst vid kasten. — 2) (apotek.) Ram till linneduk vid silningar.

TENALJ, -ålj, m. 3. (fr. *Tenaille*) Befästningsverk, bestående af två faser, som formora ingående vinkel emot fältet och tjena att betäcka en kurtin. Tängverk.

TENDENS, tændæns, m. 3. (fr. *Tendance*, af lat. *Tendere*, syfta) 1) Riktning, syftning. — 2) Böjelse.

TENDENSROMAN, tændænsroman, m. 3. Se *Afsigtsroman*.

TENHAMMARE, m. 2. pl. — hamrar. Ett slags hammare, hvarmed ämnen till stanniol utsträckas.

TENLIKA, ténllicka, f. 1. Ett eget slags spik med stora runda, kulrigna hufvuden, som begagnas att fastsätta skinn- och klädes-öfverdrag på möbler och åkdon.

TENN, n. sing. 1) Allmänt bekant metall med silfverhvit färg, ganska mjuk och smidig, smälter lätt i eld och förenar sig lätt med syre. *Stop af t. — 2)* (i dagligt tal) Samteliga saker af denna metall, som någon har i sitt hus, eller hvilka på en gång försäljas, o. s. v. — *Ss. Tennblandad, -dosa, -fat, -grufva, -hall, -haltig, -kanna, -kärl, -malm, -panna, -plåt, -sked, -tacka, -tallrik*.

TENNASKA, f. sing. Tennoxid.

TENNBLAD, n. 3. Se *Stanniol*.

TENNFIL, m. 2. Ett slags grof, flat fil, hvar-

TENNFOLIUM, tennfölium, n. sing. Se *Stanniol*.

TENNNGJUTARE, m. 3. Handverkare, som af tenn förfärdigar hvarjehanda kärl och husgerådssaker.

TENNNGJUTERI, n. 3. En tenngjutares verkstad.

TENNLOD, n. 5. Se *Snäll-löd*.

TENNLODNING, f. 2. Lödning med snäll-löd.

TENNOXID, ténnoxid, m. 3. Oxideradt tenn.

TENNPROF, n. 3. Profning af tennets renhet.

TENNSAK, f. 3. (mest i plural) Kärl eller husgerådssak af tenn.

TENNSALT, n. 3. Förening af tennoxid eller tennoxid med en syra.

TENNSPAT, m. 3. Spatig tennmalm.

TENNSTEN, m. 2. Ett slags mörkbrun tennmalm, som utgöres af tennoxid.

TENOR, tenör ell. tenår, m. 3. (ital. *Tenore*) 1) Den högre mansrösten. — 2) Person med sådan röst. — 3) D-sträng på en violin. — *Ss. T-stämma*.

TENORIST, -i'st, m. 3. Tenorsångare.

TENORKLAV, tenårklav, m. 3. (i musik) Det slags klav, som står på fjerde linjen.

TENORSÄNGARE, m. 3. Sångare med tenorstämman.

TENTAMEN, tæntämänn, m. pl. *tentamina*. (latinskt ord) Företgående pröfning till en examen.

TENTATOR, tæntätår, m. 3. (latinskt ord) Den, som tenterar en examinand.

TENTERA, tæntera, v. a. 1. (lat. *Tentare*) Pröfva någon, som skall undergå examen. — *V. n.* Försöka. — *Tenterande*, n. 4. o. *Tentering*, f. 2.

TEODICÉ, teådisé, f. 3. (grek.) Bemödadandet att rättfärdiga Gud med afseende på det ondas tillvaro i verden. — Skrifves äfv. *Theodicé*.

TEOGNOSI, teågnåsi, f. 3. (grek.) Kunskap om Gud. — Skrifves äfv. *Theognosi*.

TEOGONI, teågnåni, f. 3. (grek.) Läran om hedniska gudars tillkomst eller födelse. — Äfv. *Theogoni*.

TEOKRATI, teåkrati, f. 3. (grek.) Prestregering under Guds omödelbara ledning. — Äfv. *Theokrati*. [— crati.]

TEOKRATISK, teåkratissk, a. 2. Som angår en teokrati. — Äfv. *Theokratisk*. [— cratissk.]

TEOLOG, teåläg, m. 3. (grek.) En, som är kunnig i teologien. [Theolog.]

TEOLOGI, teåläji, f. 3. (grek.) Religionens vetenskapliga behandling. *T-e doktor*. [Theologic.]

TEOLOGISK, teåläjssk, a. 2. Som angår eller tillhör teologien. *T-i studium*. [Theo —.]

TEOLOGISKT, teåläjsskt, adv. I teologiskt hänseende. [The —.]

TEORB, teårrb, m. 3. (ital. *Tiorba*) Ett slags luta. [Theorb.]

TEOREM, teoråm, n. 3. (grek.) Så kallas, i matematiken, en sats, som kan bevisas. [Theoråm.]

TEORETIKER, teoråtikér, m. 3. eller **TEORETIKUS**, teoråtikuss, m. (i pl. lat. *theoretici*, skåmtr. *teoretikusar*, vanligen *teoretiker*) En, som sysselsätter sig med blotta teorien. [Theo —.]

TEORETISK, a. 2. Som tillhör eller har afseende på teorien. [Theo —.]

TEORETISKT, adv. I teoretiskt hänseende. [Theo —.]

TEORI, teori ell. teåri, f. 3. (grek.) Vetens-

skaplig lära i och för sig, utan tillämpning (praxis). Jfr. *Praktik och Praxis*. [Theorie.]

TEOSOFI, teåsåf, m. 3. (grek.) En, som uppger sig hafva gudomliga uppenbarelser och derigenom en högre kunskap om Gud. [Theosoph.]

TEOSOFI, teåsåf, f. 3. (grek.) Föregifven högre kunskap om Gud, som på öfvernaturlig väg bibringas vissa utvalda. [Theosophie.]

TEPIG, a. 2. (pop.) Se *Våpig*.

TERAPI, -- pi, f. 3. (grek. *Therapeia*) Läran om sjukdomars behandling och de sjukas vård. [Therapie.]

TERAPEUTIK, terapåvttik, f. 3. Se *Terapi*.

TERIAK, tæriack, m. sing. (af grek. *Thárium*, vildt djur) Ett mångfaldigt sammansatt läkemedel, ursprungligen ett motgift emot giftiga djurs beet, sedan länge ansett som ett universalmedel, men nu till stor del kommet ur bruk. [Theriak.]

TERM, tårrem, m. 3. (lat. *Terminus*, gräns) 1) Ord, uttryck. — 2) (mat.) a) Hvarje storhet i en proportion eller en progression. — b) Hvarje storhet i en algebraisk expression, som är skild ifrån en annan genom tecknet + ell. —

TERMIN, tårmi'n, m. 3. (lat. *Terminus*, gräns) 1) Bestäm d tid, förfallotid. *Betala i två t-er. T-en är ute.* — 2) Viss bestämd tid på året, då någon viss sysselsättning äger rum, t. ex. vid ett läroverk (Lästermin), en teater, o. s. v. Se *Speltårmin*, m. n.

TERMINOLOGI, tårminåläji, f. 3. (af lat. *Terminus*, och grek. *Logos*, lära) Sammanfattning och förklaring af de brukliga konstorden i en vetenskap, o. s. v.

TERMIT, tårmit, m. 3. Hvit myra i de tropiska länderna. *Termes fatale*.

TERMOMETER, tårmmåter, m. 2. pl. — *metrar*. (från grek.) Glasrör, i ena ändan utbläst till en ihålig kula, samt till en del fylld med quicksilver och graderadt, med hvars tillhjälp större eller mindre värme grad kan bestämmas. *Värmemätare*. [Therm —.]

TERMOMETRISK, a. 2. Som angår termometern.

TERN, tårn, m. 3. (af lat. *Terni*, tre i sender) 1) Tre ark papper, lagda inom hvarandra. — 2) Tre nummer, som utkomma på en lotteriinsats.

TERNA, **TERNING**, se *Tårna*, *Tårning*.

TE-ROS, tæ-rós, f. 1. En art af Rosornas släkte, hvars blomma har lukt af kinesiskt te. *Rosa Thea*.

TERPENTIN, tårppæntin, m. sing. (lat. *Terebinthina*, näml. *resina*) Den flytande kådan af vissa barrträd. *Vanlig t.*, grön- eller talkåda, som kommer i handeln uti form af en grål, oklar, grötförmig eller honungstjock massa. *Venedisk t.*, af Lärkrådet, klar, genomskinlig, af hvitgul färg. *Fransk t.*, en liknande sort af trädet *Pinus picea*. *Cyprisk t.*, af trädslaget *Pistacia terebinthina*. — *Ss. T-aktig*.

TERPENTIN-FERNISSA, tårppæntin-fårnissa, f. 1. Fernissa, beredd af venedisk terpentintin, terpentinolja, m. m.

TERPENTINOLJA, f. 1. Ett slags olja, som erhålles, genom distillation med vatten, af terpentintin.

TERPENTIN-SPIRITUS, tårppæntin-spårituss, m. sing. Se *Terpentinolja*.

TERPENTINTRÄD, n. 3. Trädslaget *Pistacia terebinthina*, på Cypern och Chios.

TERPSICHORE, terrpsikåre, nom. prop. f. (grek.) Danskostens sångmö.

TERRA, tär'ra, f. sing. (latinskt ord) Jord. *T. firma*, fast land. *T. sigillata*, se *Bolus*.

TERRASS, tär'ráss, m. 3. (fr. *Terrasse*, af *Terra*, jord) 1) Upphöjd plats eller afsats i en trädgård, i en park, framför en stor byggnad, o. s. v. — 2) Af gallerverk omgifven upphöjning på ett tak. — 3) (geogr.) Landsträcka, som bildar en naturlig afsats på jordytan. [Terass.]

TERRASSLAND, tär'rásslánd, n. 3. pl. — *länder*. (geogr.) Ett land, hvilket, likt en terrass, bildar öfvergången ifrån hög- till lågländet.

TERRIBEL, tär'ri'bél, a. 2. (lat. *Terribilis*) Förskräcklig.

TERRIN, tär'ri'n, m. 3. (fr. *Terrine*) Sopp-skål.

TERRITORIAL, tär'ritoriál, a. 2. Som tillhör eller innefattar ett område.

TERRITORIUM, tär'ritórium, n. 3. pl. — *terrier*. (lat.) Område.

TERRORISM, tär'róri'ssm, m. 3. (fr. *Terrorisme*, af lat. *Terror*) Skräckregering, skräckvälde, skräcksystem.

TERRORIST, tär'róri'sst, m. 3. Auhängare af terrorismen.

TERRÄNG, tär'räng, m. 3. (fr. *Terrain*) Mark, grund; fältet, hvarpå tvänne fiendliga arméer operera mot hvarandra. *Rekognoscera t-en*, undersöka beskaftenheten af en af fiender besatt trakt. *Vinna t.*, vinna fördelar emot fienden; (fig.) småningom göra framsteg; vinna fördelar i en disput.

TERS, tär'rs, m. 3. (skepp.) Konformigt trästycke, som brukas vid förfärdigandet af tackel.

TERS, tär'rs, m. 3. (af lat. *Tertius*, den tredje) 1) (i musik) Tredje tonen ifrån grundtonen. — 2) En sextiondedel af en sekund. — 3) (fäktk.) Tredje sätet att gifva en stöt med värja eller floret. — 4) (i piketspelet) Tre på hvarandra följande kort af samma färg.

TERSEROL, tär'serál, m. 3. (ital. *Terzeruolo*) Fickpistol, puffert. [Terz-]

TERSETT, tär'sét, m. 3. (ital. *Terzetto*) Tre-stämmigt musik- eller sångstycke. [Terz-]

TERSUR, tär'súr, n. 3. Ur, som anger sextiondedel af sekunder.

TERTIA, tär'rtischa, f. sing. Tredje klassen i en skola.

TERTIAL, tär'rtischál, m. 3. eller

TERTIAL-TIONDE, tär'rtischál'tionde, n. 4. Den tredjedel af tionden, som svenska presterskapet uppbär af församlingarna till sitt underhåll.

TERTIAN, tär'rtischán, m. 3. 1) Skolgosse i tredje klassen. — 2) Se *Tertianfeber*.

TERTIANFEBER, tär'rtischán'fibr, m. 2. pl. — *febrar*.

TERTIÄR, tär'rtischär, a. 2. (geol.) Sages om de jordlager, som ligga mellan alluvial-afslagrarna, öfverst på jordytan, och den sekundära formationen (Flötbergen).

TES, té's, m. 3. (grek. *Thesis*) Sats, som framställs, för att med argumenter försvaras. [Thes.]

TESKED, téschéd, f. 2. Liten sked, af silfver, tena m. m., som nyttjas, då man dricker te eller kaffe. [The-]

TEST, té'sst, m. 2. Flera samsittande strån af människohår.

TEST, té'sst, m. 3. (kem.) Ett slags stor kapell till silfverprof och afdrifning af silfver.

TESTAMENTARIE, tástamántári'e, m. 3. Testamentstagare.

TESTAMENTARISK, a. 2. Som angår eller innehåller ens yttersta vilja. *T-t förordnande*.

TESTAMENTE, tástamánté, n. 4. (lat. *Testamentum*) 1) Testamentariskt förordnande, arfsförordnande. *Göra t. Göra sitt t.*, skriftligen låta uppsätta sin yttersta vilja angående arvet af ens kvarlätenskap. *Gifva, få i t.*, genom testamente gifva, få. *Göra t. åt någon*, i sitt testamente gifva en något till arf. *Inbördes t.*, emellan äkta makar, till fördel för den efterlevande. — 2) Benämning på hvardera af bibelns tvänne större afdelningar. *Gamla T-t*, de böcker af bibeln, som äro författade före Kristi födelse. *Nya T-t*, de, som äro författade efter Kristi födelse.

TESTAMENTERA, v. a. 1. Gifva, förlåna genom testamente. *T. hela sin förmögenhet åt de fattiga*. *T. bort*, bortgifva genom testamente.

TESTAMENTSGIFVARE, tástamánt'sgífvare, m. 3. Den, som upprättat testamente till förmån för någon.

TESTAMENTSTAGARE, m. 3. Den, till hvars förmån ett testamente blifvit upprättadt.

TESTATOR, tástátór, m. 3. (uttalas i plur. tástatórär) Testamentsgifvare.

TESTIKEL, tásti'ek'l, m. 2. pl. *testiklar*. (lat. *Testiculus*) Afsöndringsorgan för sädesvätskan. Pungsten. [Testikel.]

TESTIMONIUM, tástimónium, n. pl. *testimonia* ell. *testimonier*. (latinskt ord) Vittnesbörd, vittsord.

TESTNING, táststning, f. 2. (kem.) Afdrifning på test eller kapell.

TETRADYNAMIA, ----m'ia, f. sing. (grek.) Femtonde klassen i Linnés växtsystem, innefattande växter med fyra långa och två korta ståndare.

TETRAEDER, --éd'r, m. 2. pl. — *edrar*. (grek.; geom.) Solid figur, som inneslutes af fyra liksidiga trianglar.

TETRAKORD, --kár'd, m. 3. (grek.) Fyrstämigt musikinstrument. [— chord.]

TETRANDRIA, tetrándria, f. sing. (grek.) Fjerde klassen i Linnés växtsystem, innefattande växter med fyra ståndare, lika långa eller af obestämd längd.

TETRARK, tetrárk, m. 3. (grek.) Se *Fjerdingsörste*.

TEURG, --úrrg, m. 3. (grek.) En, som gör under med tillhjälp af andar. [The-]

TEURGI, teurr'gi, f. 3. (grek.) Undergörande med tillhjälp af andar.

TEVATTEN, n. 3. Se *Te*, bem. 3. (Fam.) *Bjuda på t.*, göra konkurs. [The-]

TEXT, té'xt, m. 3. (lat. *Textus*, egentl. väfnad) 1) En författares egna ord (i motsats till förklarningar, anmärkningar, o. s. v.). — 2) Ett visst stycke ur bibeln, som hör (jena till ämne för en predikan. *Dagens t.* (Fig. fam.) *Läsa t-en för någon*, läsa upp honom. *Gå för långt i t-en*, drifva skämtet för vida, så att det blir stötande; gå för vida. — 3) De under noterna satta orden till ett sångstycke. — 4) Ett slags boktryckarstil.

TEXTA, v. a. 1. Skrifva granna bokstäver. — *Textande*, n. 4. o. *Textning*, f. 2.

TEXTENLIG, a. 2. Enlig med texten (bem. 4).

TEXTFÖRKLARING, f. 2. Förklaring af texten (bem. 4. o. 2).

TEXTUR, té'xtúr, f. 3. (lat. *Textura*) 1) (i växter, mineralier, o. s. v.) Väfnad; gry. — 2) (fig.) Anordning af delar, som utgöra ett helt.

THALIA, tál'fa, nom. prop. f. (grek.) Lustspelets sånggudinna. Äfv. en af de tre Gracerna.

THE, THEATER, THEMA, m. n., se *Te, Teater, Tema*, m. n.

THE, se *De*.

THEM, se *Dem*.

THEMIS, témis, nom. prop. f. (grek.) Rättvisans gudinna.

THEN, se *Den*.

THEORB, se *Teorb*.

THER, se *Der*.

THESS, THESSÉ, se *Dess, Desse*.

THIGNARMAN, se *Tignarman*.

THOR, nom. prop. m. Åskans och styrkans gud, öfverguden hos de gotiska och flera andra forntida folk. Romarnes Jupiter (Juve pater, Hebreernes Jehova ell. Juva). Ännu säges i folkspråket: *T. hör*, åskan går. — *Asathor*, den i Åsarnes religion upptagne guden Thor. Se äfv. *Akethor*.

Ann. *Thor* betyder i det gamla språket: Driktighet, djerfhet.

THORBAGGE, m. 2. pl. — *baggar*. Se *Thor-dyffel*. — Skrifves äfv. *Torbagge*. [Tornd-]

THORDYFVEL, tórdy'v'l, m. 2. pl. — *dyflar*. (af *Thor* och *Dyffel*, djefvul) Bekant insekt af Skalbaggar. Enligt fabeln, Thors körsven. Geotrupes stercorarius. — Skrifves äfv. *Tordyffel*. [Tornd-]

THORDÖN, tórdön, n. 3. Åskans dän. — Skrifves äfv. *Tordön*. [Torndön.]

THORDÖNSRÖST, s. f. 3. — **STÄMMA**, f. 4. (fig.) Dunrande röst, stämman.

THORJ, m. 3. Mineral, som innehåller Thorjord.

THORJORD, f. sing. (kem.) En i nyare tider upptäckt jordart.

THORS DAG, tórsdäg, m. 2. Femte dagen i veckan, benämd efter guden Thor och svarande mot Romarnes Dies Jovis. — Skrifves af några äfv. *Torsdag*.

THORSMÅNAD, tórsmå'nadd, m. 3. Januari månad.

THORVIGG, m. 2. (i södra Sverige) Åskstråte, blix, ljungeld. — Skrifves äfv. *Torvigg*.

THRON, se *Tron*.

THUNFISK, se *Tonfisk*.

THY, pron. Gemmant ord, som ännu stundom brukas för: Det, Dessa, helst i biblisk och lagstil. *Efter t.*, efter det. *För t.*, brukligare *Förty*. *För t. att*, *I t. ell. I t. att*, alldenstund, emedan. *I t. mál*, *i t. fall*, i sådana mål, föll.

THYR, nom. prop. m. Krigets gud, enligt Asalåran.

THYRS, ty'rs, m. 3. eller **THYRSUS**, ty'rs-suss, m. (grek. *Thyrsos*) Med murgrön och vinrankor omvirad staf, som Bachantinnorna buro i handen vid Bacchi fester. — Skrifves af några äfv. *Thyrs*.

TIADAN, se *Dadan*.

TIA, tí'a, f. 1. 1) Siffr, som betecknar talet tio. — 2) Spelkort med tio tecken ell. s. k. ögon. — 3) Bankosedel på tio riksdaler. *En t. banko*, riksdäls. *Grön, gul t.*

TIAR, tíar, m. 3. (grek. *Tiara*) 1) Hufvudprydnad för konungarna i det forna Persien. — 2) Den tredubbla påliga mössan. — 3) (fig.) Påfylliga värdigheten.

TIBAST, tí'bast, m. sing. Barken af Tibastbusken, hvilken begagnas som dragmedel. [Tidbast.]

TIBASTBUSKE, m. 2. pl. — *buskar*. Buskväxten *Daphne Mezereum*. Kallas äfv. *Källarhäls*, *Pepparbuske*.

TIBET, -ét, m. 3. Ett slags tyg af finaste kamull.

TICKA, f. 1. Svampslätet *Boletus*.

TICK TACK, tí'ektack. Härmningsord för ljudet af en klockas knäppningar.

TID, m. 3. 1) Den oafbrutna fortgången af på hvarandra följande ögonblick, antingen i allmänhet, ifrån verdens upphof, eller inom vissa bestämda gränser. Formen för våra föreställningar om det på hvart annat följande. *I t-ens morgon*, *då inlet var*. *T. kan ej länkas utan varande*. *Den gamla t-en*, från verdens skapelse till Christi födelse. *Nyare t-en*, från reformationen till närvarande tid. *Vår t.*, den tid, i hvilken vi lefva; äfv. (fig.) våra samtida. *I t-en*, här i verden, i det tumliga. *Gå ur t-en*, dö. *I forna t-er*. *I äldsta t-er*. *En t. af 100 år*, *af en timma*. *Hundra års*, *en timmas t.* *Lång, kort t.* *På kortare t. än en dag*. *På samma t.* *Den gyldene t-en*, se *Gulddälder*; äfv. (fig.) den lyckliga tiden. *Någon t.*, en obestämd, kortare tid. *Han dröjer för endast någon t.* *Sedan den t-en*. *Under t-en*, medan detta tilldrog sig. *T. efter annan*, flera gånger med vissa mellanskof. *För kort t. sedan*, ej lång tid före detta. *Då för t-en*, *på den t-en* ell. *den t-en*. *Vid den t-en*. *Nu för t-en*, i närvarande tid. *Med t-en*, under tidens lopp, i framtiden, framdeles. *Till en t.*, *för en t.*, under någon tid. *En t. bortåt*, för någon tid. *Han repar sig ej på lång t.*, det dröjer länge, innan han repar sig. *Hvarsföre har han ej gjort det på så lång t.?* under hela denna tiden. *Nu på en t. har det varit bättre*, på sednare tiden, &c. *Ej ännu på en t.*, det dröjer ännu någon tid. *För alla t-er*, för beständigt. *I alla t-er*, alltid. (Pop.) *Kors i alla t-er!* utrop af häpnad. *God, svår t.*, se *God, Svår*. *God t. sedan*, lång tid sedan. *Dyr t.*, se *Dyr*. *T-ens behof*, behofven för en viss ifrågakarande tid; äfv. närvarande tids behof. *T-ens lopp*, dess fortgång. *Fordna t-ers minnesmärken*, som i forna tider upprättades. *I min t.*, under min lifstid. *På min t.*, då jag var med. *Hans t. är förbi* ell. *han har sett sin bästa t.*, det är snart förbi med honom. *Nyttja, användna, bruka t-en rätt*. *Använda sin t.*, på lappr. *Förlora, spilla t-en*. *Skicka sig efter t-en*, rätta sig efter omständigheterna. *Draga ut på t-en*, se *Draga*. (Fam.) *Det är på de sista t-er*, verdens slut nalkas. — 2) Viss, bestämd tid; rätt, jenlig, passande tid; tillräcklig tid att göra något. *På viss, bestämd t.* *Inom viss*, förelagd t. *Förelägga t.* *Efter den utsatta t-en*. *Jag lemnar er åtta dagars t. dertill*. *T-en är förfallen*. *Behaglig t.*, se *Behaglig*. *När t. blir*, när rätta tiden kommer; äfv. när det blir tillfälle. *I rättan t.*, se *Rätt*. *I sinom t.*, i rättan tid, när som behöfs eller det bör ske. *I t.*, medan ännu tid är, innan det börjar blifva för sent. *I god t.*, tillräckligt tidigt. *I t. och otid*, både vid passande och opassande tillfällen; enträget och utan all urskilning. *Allt har sin t.*, bör göras på rätt tid; äfv. allt har en öfvergång. *Det har sin t.*, går väl öfver. *Arbeta har sin t.*, man skall arbeta, när man bör, men äfven taga sig tid till hvilat eller förströelse. *Det måste ha sin t.*, fordrar en viss tid (för att hinna till mognad, fullbordas, göra verkan, o. s. v.). *Dröja öfver t-en*, längre än man bort. *Ha, få, ge ell. taga sig t. till något*, att göra något. *Nu är ej t. att tänka derpå*. *Det är ännu t. dertill*, kan ännu

medhinnas. *Afoakta t-en. Taga t-en i akt,* passa på tillfället. *Han hade ej nog t. att...* *Vi ha t. nog dertill. Ha t. på sig,* ej behöfva brådska. *Jag har icke t. Det är ännu god t. Ge sig god t.,* ej brådska. *Nu är min t.,* min tur. *Hans t. är kommen,* den tid är nu kommen, då han skall straffas, får umgälla hvad han brutit: äfv. han har ej långt igen, hans dagar äro räknade; äfv. hans lyckas tid är förbi, hans undergång är inne. — 3) *Quinnors t.,* se *Månadsvening.* — 4) Se *Tidcatten.* — *Tids* (ut-talas: t'ids), genitiv, brukad som adverb. *T. nog,* tillräckligt tidigt. *Huru t.?* vid hvad tid? *Så t.* (tonvigten på *så*), vid den tiden. *Han kom så t.,* att intet mer kunde utträttas. *Så t.* (tonvigten på *tids*), för sent, t. ex.: *Du kommer så t. nu.*

TIDA, adv. (gam.) Tidigt, bittida; äfv. ofta. *T. och sent.* Som t-st, ganska ofta.

TIDBÖCKER ell. **TIDBÖCKER**, f. 3. pl. Se *Häfder*.

TIDEGÅRD, m. 5. (i fornspråk) Messa.

TIDENVÄRF, n. 3. Se *Tidrymd*.

TIDELAG, n. 5. (af *pydast*, halva samlag) Det slags oanturliga brott, då en menniska bebländar sig med ett oskäligt djur.

TIDELAGARE, m. 5. En, som förfvar tidelag.

TIDENDER, 3. pl. (föräldr.) Tidningar, nyheter.

TIDIG, a. 2. Som ankommer, sker, inträffar, mognar o. s. v. i god tid, eller före den vanliga, bestämda eller väntade tiden. *T. ankomst. T-t uppstigande. T. bortresa. T. underrättelse. T. frukt. T-a arter. T. död,* i förtid. *T. lycka,* i yngre åren. *I sin t-aste ungdom,* i första ungdomsåren. — *Tidighet*, f. 3.

TIDIGT, adv. I god tid, bitida. *T. på dagen. Komma för t. T. mogen.* — Syn. *Bitida, Arla.*

TIDLÖSA, f. 4. Örten *Colchicum autumnale*, som blommor om hösten, när frostnätterna tillstunda, med vackra liffärgade blommor.

TIDNING, f. 2. 1) Underrättelse, nyhet. *T-en om sonens död krossade den gamle. Glada, sorgliga t-ar.* — 2) Periodisk skrift, innehållande politiska, litterära eller andra nyheter. *Läsa t-arna.* — Syn. *Avisa, Gazett.* — Ss. *T-slitte-ratur, -synhet, -sredaktion, -sredaktioner, -sskrifvare, -sspalt.*

TIDNINGSAÑKA, f. 4. Ogrundad nyhet, som gör sin rund genom tidningarua.

TIDNINGSBIHANG, n. 3. Särskilt tryckt blad, hvilket utlemnas som bihang till en tidning.

TIDNINGSLAD, n. 3. Tryckt blad, som utgör en nummer af en tidning.

TIDNINGSBYRÅ, --byrå, m. 3. Ställe, der en tidning redigeras.

TIDNINGSPRESS, m. 2. (fig.) Tidningar i allmänhet. *Sveriges t.*

TIDPUNKT, m. 3. Visst bestämdt moment i tiden, då något skett eller skall ske. [*Tide-, Tids-*].

TIDRYMD, m. 3. Viss oafbruten större rymd af tid. *Korstågens t.* — Syn. *Tidehvarf, Tidskifte, Tidsföjd.* [*Tide-, Tids-*].

TIDRÄKNING, f. 2. Se *Kronologi*. [*Tide-*].

TIDRÄKNINGSFEL, n. 3. Se *Anakronism*.

TIDSBESTÄMMELSE, t'ids --, f. 3. Bestämmande af tiden, då något inträffat eller skall ske.

TIDSENLIQ, t'ids --, a. 2. Enlig tidens

bruk, fordran eller behof. — *Tidsenlighet*, f. 3. — *Tidsenligt*, adv.

TIDSFÖRM, t'idsförm, m. 3. (gram.) Se *Tempus*.

TIDSFÖLJD, t'idsföjd, f. 3. Längre eller kortare rymd af tid. [*Tideföjd, Tidsföjd*].

TIDSFÖRDRIF, t'idsfödrif, n. 3. 1) Tidens fördrifvande. *Till t.*, för att fördrifva tiden. — 2) Sysselsättning, hvarmed man fördrifver tiden.

TIDSFÖRHÅLLANDE, t'idsförhållande, n. 4. Förhållande i afseende på någon viss ifrågavarande tid.

TIDSFÖRLUST, t'idsförlust, f. 3. Förlust eller uppoffring af tid. — Syn. *Tidspillan*.

TIDSKIFTE, t'idskifte, n. 4. Se *Tidrymd*.

TIDSKRIFT, t'idskrift, f. 3. Periodisk skrift af större vidd än vanliga tidningar, som utkommer vanligen månads- eller kvartalsvis och innehåller litterära eller vetenskapliga uppsatser, m. m.

TIDSMÅTT, t'idsmätt, n. 5. 1) Hvarje tidsdel, såsom enhet antagen, hvarmed tiden kan mätas, såsom: timme, dag, år, o. s. v. — 2) (i prosodien) Visst mått af stafvelser, till hvilkas uttalande fordras en viss tid. — 3) (i musik) Se *Takt*.

TIDSMÅTARE, t'idsmätare, m. 3. Maskin, instrument, hvarmed tiden mätes. *Ur äro t. Musikalisk t.*, se *Taktmätare*.

TIDSMÖRSTÄNDIGHET, t'idsmörständighet, f. 3. (meist i plur.) Omständighet, af själva tiden betingad.

TIDSORD, t'idsord, n. 3. Se *Verb*.

TIDSPILLAN, t'idspillan, f. sing. indef. Se *Tidsförlust*. *Utan t.*, oförförsligen.

TIDSTÄLLNING, t'idsställning, f. 2. Sakernas tillstånd i politiskt afseende vid en viss tidpunkt.

TIDSTÄFLOR, t'idsstäflor, f. 4. pl. (fig.) Skildringar af någon viss tid eller af skiljaktiga tider.

TIDSUTDRÄGT, t'idsutdrägg, f. 3. Utdragande på tiden.

TIDSÅLDRER, t'idsåldrar, m. 2. pl. — *åldrar.* *T-åldrar* kallas de af skaldar och filosofer antagna människoståldrets särskilda bildningsperioder.

TIDT, t'itt, adv. (fam.) *T. och ofta*, ganska ofta.

TIDTALS, t'idsåls, adv. Från tid till tid, tid efter annan, då och då.

TIDVATTEN, n. 3. Hafsvattnets vaxelvisa stigande (Flod) och fallande (Ebb), förorsakadt af solens och isynnerhet månens dragningskraft.

TIE, se *Tio*.

TIGA, v. n. 1. Impf. *Teg. Sup. Tegal.* Ej tala, iakttaga tystnad. *Befalla någon att t. Veta all t.,* när man bör. *Tryg! T. stilla. T. som muren,* säga icke ett ord. *T. med något,* se *Förtiga.* — *Tigande*, n. 4.

TIGER, tigr, m. 2. pl. *tigrar.* 1) Bekant roddjur i Asien. *Tigris.* — 2) (fig.) Ytterst grym och blodtörstig människa. *Nero var en t.* — Ss. *T-hane, -hona, -hud, -skinn.*

TIGERBAGGE, tigr-bägge, m. 2. pl. — *baggar.* Se *Sandbagge*.

TIGERFLÄCKIG, a. 2. eller **TIGERFÄRGAD**, a. 2. Se *Tigrerad*.

TIGERHJERTA, n. 4. 1) En tigers hjerta. — 2) (fig.) Grym människa.

TIGERKÄTT, s. c. pl. — *kattor.* Ett roddjur af kattsläktet, i södra Afrika. *Felis Serval.*

TIGERSNÄCKA, f. 4. En snäcka, 4 tum lång, vanligen hvit med bruna fläckar. *Cypraea Tigris.*

TIGERVARG, m. 2. Se *Jag leopard*.

TIGGA, v. a. o. n. 2. 1) Begära almosor. *Gå och t. Stryka omkring och t. T. en slant*

af någon. *T. sill bröd,* lefva af tiggeri. *T. inhö. samla* genom tiggeri. (Ordspr.) *Bättre t. än stjåla. T. sig fram,* hjälpa sig fram genom tiggeri. — Syn. *Beutla.* — 2) (fam.) Ödmjukt och enträget bedja. *T. något af en. T. en om något. Jag tigger och ber derom. T. om nåd. T. sig ifrån,* genom ödmjuka böner utverka, att man slipper ifrån något. *T. sig in,* genom enträgen böner skaffa sig inträde. *T. sig till,* genom ödmjuka böner erhålla, utverka. — *Tiggande*, n. 4.

TIGGARAKTIG, a. 2. Som liknar tiggare eller deras sätt, skick, väsende. — *Tiggaraktighet*, f. 3. — *Tiggaraktigt*, adv.

TIGGARBRUF, m. 3. Bref, hvori man tigger om något.

TIGGARE, m. 3. — **ERSKA**, f. 4. 1) En, som går omkring och tigger. — Syn. *Beutlare.* — 2) (fam.) a) Fattig stöckare. — b) En, som ständigt faller besvärlig med sina tiggerier. — Ss. *Tiggerbarbarn, -flikta, -folk, -följe, -gosse, -gumma, -koja, -kåring, -lik, -pack, -paltor, -pojke, -påse, -slarfvor, -trasor.*

TIGGARFÖGDE, m. 2. pl. — *fogdar.* Person, hvars åliggande är att ha uppsigt öfver tiggare och tillse, att de ej få stryka omkring på gator och vägar.

TIGGARHÖGFÄRD, f. sing. Det slags löjliga högfärd, som stundom anträffas hos tiggare och fattiga.

TIGGARMUNK, m. 2. Se *Franciskaner*.

TIGGARORDEN, m. 2. Se *Franciskanerorden*.

TIGGARSKRIFT, f. 5. Skrift, hvaruti en tiggare eller fattig person anropar någon enskilt eller allmänhetens gifmildhet.

TIGGARSTAF, m. 2. pl. — *stafvar.* Staf, som en tiggare bär i handen. (Fig.) *Bringa till t-ven,* till fattigdom. *Taga till t-ven,* börja att tigga.

TIGGARVIS, på t., såsom tiggare pläga.

TIGGERI, n. 3. Tiggande. *Lefva af t.*

TIGGERSKA, se *Tiggare*.

TIGNARMAN, t'ingnarmann, m. 3. pl. — *män.* (af *Tigna*, värda, ära) *Tignarmän* kallades i forntiden de, som innehade någon högre värdighet i rikets tjenst.

TIGNARNAMN, t'ingnarnamn, n. 3. (ford.) Värdighetsnamn, titel.

TIGRERÄ, v. a. 1. Färga till likhet med en tigerhud. — *T-d*, part. pass. Brukas adjektivt och betyder: Fläckig som en tiger. *T. häst.*

TIGRINNA, f. 2. 1) Tigerhona. — 2) (fig.) Omenskligt grym kvinna.

TIK, t. 2. Hynda.

TILJA, t'illja, f. 4. (af *Tälja*) Golsplanka.

TILJERÄTT, adv. (fam.) Rätt fram utåt en tilja. *Han var så full, att han kunde ej gå t.*

TILL, prep. Betecknar: 1) (i allm.) Rörelse, som har något visst mål, vare sig ställe eller person. *Gå t. fönstret. t. sängen. t. sjön. Fara t. staden. Resa t. Rom. Vägen. resan t. Stockholm. Jag följde honom ända t. hemmet. Slå, kasta t. marken. Kom t. mig. Skynda t. henne. Trycka någon t. sitt bröst.* — Utbildas för denna bem. ofta med genit. indef. men afses då en rörelse, som äsyftar ett förblifvande på det ställe, dit rörelsen sker. Man säger sålunda: *Gå t. bordet, t. sängs.* för att spisa, hvila. *Gå t. bordet, t. sängen,* betecknar blotta rörelsen, utan något särskilt syfte. *Löpa t. skogs. Gå t. sjös.* — 2) Begränsning för en utsträckning, en rymd.

Ryssland sträcker sig ifrån Ishafvet t. Svarta hafvet. Från vester t. öster. Från solens uppgång t. dess nedgång. Från himmelen t. jorden. Vattnet räckte honom t. knäet. — 3) Begränsning i tid. *T. år 1856. Från jul t. nyåret. Dröj dermed t. aftonen. Lefva t. en hög ålder. Tjugu minuter t. åtta, öfver sju. Från dag t. dag, med hvar dag.* — 4) Riktning, mål. *Tala, skriva t. någon. Hvad sade han t. dig? Skrifva t. en ort. Vända sig t. någon. Hennes ögon voro vända t. mig. Vänd det t. mig, åt mig. Ställa, adressera sitt tal, ett bref t. någon. Brevet är t. mig, ställt, adresserat till mig. Jag har en bön t. er, en bön att göra er.* — 5) (i vissa uttryck, helst utbildadt med genitiv) Stället, platsen, rymden, der något föregår, någon vistas, o. s. v. *T. sjös,* på sjön eller i något afstånd från land. *T. lands och sjös. Ligga t. sängs.* — 6) Beskaffenhet, sätt, hänseende. *Angendän t. smaken. Tidigt man, t. seder och t. sinne. Sjuk t. kropp och själ. Känna någon blott t. namnet. Ett barn t. förståndet. Lång t. växten. Läkare t. yrket. Skilda t. inbressen. Likna någon t. skapnaden.* — Syn. I anseende till. — 7) Tillhörighet. (Uttrycket i latin med genitiv.) *Lättan är moder t. alla laster. Foten t. ett bord. Fadren t. denna flicka. Författaren t. ett arbete.* — 8) Öfverlemnande, tillägnande. *Lenma ett kort t. någon. Dedicera ett arbete t. en vän.* — 9) Öfvergång, förlyttande till ett nytt tillstånd. *Förvandla någon t. ett djur. Blifva t. sten. Kröna t. konung. Välja t. biskop. Öfvergå från nyfikenhet t. beundran. Koka t. gröt, så att det blifver gröt. Arbeta t. deg.* — 10) Ändamål, af-sigt. *Födas t. lycka. Lända t. nytta. En dygdig vandel leder t. sällhet. Papper t. skrifning. Tyg t. en klädning. T. förklaring öfver. Hvad tjänar det? Det tjänar t. att öfvertyga honom.* — 11) Föremål, ämne. *Kärleken t. friheten. Rätt t. lif, t. heder. Skicklig, duglig t. en sak. Tillstånd t. jagt.* — 12) Uttrycker att man vinner, bekommer, ådrager sig något. *Arbeta sig t. penningar. Läsa sig t. en sjukdom. Gå sig t. fotskaft.* — 13) Till brukas att förbinda ett substantiv med ett annat, då det ena genom apposition tillägges såsom predikat. *En lymmel t. karl, en lymmelaktig karl. En krona t. vän, en förtrofflig vän. Han har ett nät t. dräng, en nöaktig dräng.* — 14) Förekommer i vissa uttryck och talesätt, som ej gerna läta föra sig till någon af föregående bemärkelser. *Sätta ord t. musik, skriva ord att sjungas på en viss melodi. Göra t. viljes, se Vilje. Falla t. foto, se Fot. Gå t. sitt arbete, åter börja dermed. T. salu, att försäljas. T. skiftes, se Skifte. T. fots, gående. Så t. sågandes, se Såga. Gifva t. känna, se Tillkännagifva.* — 15) Har emellan tvänne räkneord samma betydelse som: Eller. *Tre t. fyra.* — *T. och med.* prep. Betecknar, att en tidrymd sträcker sig till någon viss uppgifven tidsafdelning eller tidpunkt och äfven såsom gräns inbegriper denna. *Från Söndagen t. och med Onsdagen fick han ej smaka en bit mat. T. och med detta året.* — Brukas äfven som konjunktion, i samma mening som: Äfven, ja äfven, hvad mer är. *Han vet t. och med det. T. och med barn veta det.* — *Till*, adv. Betecknar: 1) Tillägg, påökning. *Dricka ett glas t. Jag har en t. I dag åtta dar t., åtta dagar härefter.* (Fam.) *Det gör hvarken t. eller ifrån,* har intet att betyda. — 2) Stängning, tillslutning.

Skjuta t. dörren. — 3) Eftertryck. *Draga t. klämma t. slå t.* — 4) (fam.) Mån, proportion. *Få betalt allt som man arbetar t. Handtera en som han är t.* — 5) *Ligga t., Sitta t., stå t., m. n., se Ligga, Sitta, Stå. Göra sig t., se Göra. Bjuda t., se Bjuda.* Se f. 6. de verber, med hvilka *Till* adverbialt sammanställas. — *T. dess att ell. T. dess, konj. Se Tilldess.* — *T. den ändan att, T. att, konj. I afsigt att, för att, på det att. Det skeddde t. den ändan att han skulle tröttna. Han gjorde det, t. att ofleda alla misstankar ifrån sig. T. att vinna så stor rikedom, fordras mycket arbete. — T. att brukas standom för All såsom nota infinitivi, t. ex.: Jag kom t. att tänka derpå. — Säges äfv. familjert för: Började, t. ex.: Och jag t. att skratta. — *Till* är äfven en sammansättningspartikel, och bildar som sådan en stor mängd sammansättningar, både verber, nomina och partiklar. Betecknar bäryvid i allmänhet: a) Rörelse till ett ställe, t. ex.: Tillkomma, tillströmma, tillskynda. — b) Begränsning, t. ex.: Tillgränsa, tillstötande. — c) Riktning, syfte, mål, t. ex.: Tilltala, tillskrifva, tillställa, tillvända. — d) Öfverlemnande, t. ex.: Tilldela, tillägna. — e) Tillhörighet, t. ex.: Tillhöra, tillkomma, tillhöra. — f) Ökande, tillägg, t. ex.: Tillöka, tillägga, tillfoga. — g) Stängning, t. ex.: Tillstuta, tillskjuta, tillstånga. — h) Eftertryck, t. ex.: Tilldraga; o. s. v. [TH.]*

TILLACKORDERA SIG, v. r. 1. Se Ackordera till sig.

TILLAGA, v. a. 1. 1) Tillreda. *T. middag. T. mat, te.* — Äfv. *Laga till.* — 2) Tillrusta. *T. katal.* — Oftare säges *Laga till.* — *Tillagande, n. 4.*

TILLAGNING, f. 2. 1) Tillredande; tillrustande. — 2) Hvad som blifvit tillagadt. *Vi prisade hennes t.*

TILLÄNDNING, f. 2. En strands utvidgning åt sjösidan genom upprundning.

TILLBÄKA, tillbåka ell. tillbåka, adv. Betecknar: 1) Rörelse bakåt. *Drifva, skjuta t.* — *Syn. Bakåt, Baklänges.* — 2) Återvändande. *Gå, resa t. Föra t. Segla, simma fram och t. Han har redan kommit t. Der är han t., återkommen.* — 3) Återlemnande, återgiftande. *Betala t. ett lån.* — 4) En viss tidpunkt i det förflutna. *För 10 år t.* — *Int. Innefattar uppmaning eller befallning att tråda tillbaka. T., djerfve!*

TILLBAKAFÄRT, m. 3. 1) Fart tillbaka, återfart. — 2) (artil.) Kanoners studsning tillbaka vid skottets aflösnande.

TILLBAKAFÖRDR, v. a. 1. Se Återfordra.

TILLBAKAFÖRA, v. a. 2. Se Återföra.

TILLBAKAGIFVA, v. a. 3. (höjes som *Gifva*) Se Återgifva.

TILLBAKAKASTA, v. a. 1. 1) Återkasta. *T. en boll.* — 2) Drifva tillbaka. *T. fenden, ett fiendtligt anfall.* — Äfv. *Kasta tillbaka.* — *Tillbakakastande, n. 4.*

TILLBAKASKICKA, v. a. 1. Se Återskicka.

TILLBAKASLÅ, v. a. 3. (höjes som *Slå*) Se Tillbakakasta. — *Tillbakaslående, n. 4.* — *Tillbakaslagning, f. 2.*

TILLBAKASÄNDA, v. a. 2. Se Återsända.

TILLBAKASÄTTA, v. a. 2. (höjes som *Sätta*). 1) Sätta tillbaka. — 2) (fig.) Ej lemna förtjent uppmärksamhet åt, försumma. *Han blef tillbaka-satt för smickrare.*

TILLBAKAVISÅ, v. a. 1. o. 2. 1) Antyda någon

att tråda tillbaka. — 2) (fig.) a) Drifva tillbaka, tillbakaslå. *T. fændens anfall.* — b) Rättfärdiga sig för; vederlägga. *T. en beskyllning.* — *Tillbakavisande, n. 4.*

TILLBE, t'illbē, se Tillbedja.

TILLBECKA, v. a. 1. 1) Tappa med beck. — 2) Becka fast. — Äfv. *Becka till.*

TILLBEDJA, förkortadt TILLBE, v. a. 2. (höjes som *Bedja*) 1) Hembära gudomligheten sin dyrkan. *Jfr. Dyrka, Anm. T. Gud. T. afgudar. T. i anda och sanning.* — 2) (fig. fam.) I högsta grad älska och beundra. *Han tillbad henne.* — 3) (bibl.) Falla ned, knäböja för någon.

TILLBEDJANDE, n. 4. ell. TILLBEDJAN, f. sing. indef. 1) Handlingen att tillbedja (hem. 1). — 2) (fig. fam.) Högsta grad af kärlek och beundran.

TILLBEDJANSVÄRD, a. 2. Som förtjenar att tillbedjas.

TILLBEDJARE, m. 3. — **JERSKA, f. 1.** En, som tillbedjer.

TILLBEHÖR, n. 3. Alla de särskilda saker, som fordras till ett arbetes fullbordan. *T. till en färdigsydd klädning. Arbetslön och t.*

TILLBINDA, v. a. 3. (höjes som *Binda*) Fästa genom bindning. *T. ett förkläde.* — Äfv. *Binda till.* — *Tillbindande, n. 4. o. Tillbindning, f. 2.*

TILLBJUDA, v. a. 3. (höjes som *Bjuda*) Erbjuda sig att gifva, att meddela. *T. någon sin hjälp.* — *Tillbjudande, n. 4.*

TILLBLANDA, v. a. 1. 1) Gemom blandning tillaga. *T. en dryck.* — 2) Tillfötta ett ämne till ett annat och blanda dem med hvarandra. *T. citronsaft i punschen.* — För begge bem. Äfv. *Blanda till.* — *Tillblandande, n. 4.*

TILLBLÄNDNING, f. 2. 1) Handlingen att tillblanda. — 2) Sålunda uppkommen blandning.

TILLBOMMA, v. a. 1. Med bom eller bommar stänga. *T. en dörr.* — Äfv. *Bomma till.* — *Tillbomma, n. 4.*

TILLBRINGA, v. a. 2. (höjes som *Bringa*) 1) Tillföra. *T. en belägrad stad undsättning.* — 2) Säges om sättet, huru man framlefvor någon viss tid. *T. tiden med spel. T. sin lefnad med resor. T. sina dagar i lugn, i nöjen, i enslighet.* — *T. tiden, o. s. v., säges äfv. för: Lefva, vistas, t. ex.: T. sin mesta tid i hufvudstaden. T. sommaren på landet.* — *Tillbringande, n. 4.*

TILLBRINGARE, m. 3. 1) Så till en brandsprutas fyllande med vatten, o. s. v. — 2) Käril med handtag, af glas, lera, porlän m. m., att derur vid måltider servera något, t. ex. mjölk.

TILLBRUKA, v. a. 1. Bereda genom brukning, knädning, o. s. v. *T. ler.* — Äfv. *Bruka till.*

TILLBRÅKA, v. a. 1. (fam.) Se Tillkränga. — Äfv. *Bråka till.*

TILLBUD, t'illbūd, n. 5. I. 1) (af *Tillbjuda*) Erbjudande. *Göra någon ett godt t. Göra t. af sin hjälp.* — *Syn. Anbud.* — 2) (af *Bjuda till*) Försköt, tillag. *Ett djerft skamlöst t.*

TILLBUD, n. 5. II. (af *Isr. Byda*, hända) Hotande händelse. *Ett farligt t.*

TILLBYGGA, v. a. 2. Bygga något, som blifver en tillökning af en äldre byggnad. *T. en våning på ett hus.* — Äfv. *Bygga till.* — *Tillbyggande, n. 4.*

TILLBYGGNAD, m. 3. 1) Tillbyggande. — 2) Något tillbyggt.

TILLBYTA SIG, v. r. (höjes som *Byta*) Genom byte förvärfva. *T. sig en häst emot ett guldur.* — Äfv. *Byta till sig.*

TILLBÄRA, v. impers. 3. (höjes som *Bära*) Se *Bära till.* Så har det tillburit.

TILLBÖJA, v. a. 2. Böja intill. — Äfv. *Böja till.* — *Tillböjande, n. 4.*

TILLBÖRA, v. impers. 2. (Brukas blott i pres. indik. sing. *Tillbör*; sup. *Tillbort*, samt i infin.) 1) Äligger som pligt, vara skyldighet. *Det tillbör mig att vaka öfver honom.* — *Syn. Tillkomma, Tillhöra.* — 2) Som tillbör ell. som sig tillbör, såsom det bör vara. — *Syn. Vederböra.*

TILLBÖRLIG, a. 2. Som tillbör. *Visa någon t. ära. Gifva en sin t-a andel. Det är t-t, att ... behörigt, i sin ordning, att ...* — *Syn. Vederbörlig, Behörig, Skyldig, Passande.*

TILLBÖRLIGEN, adv. På ett tillbörligt sätt. — *Syn. Vederbörligen, Behörigen.*

TILLBÖRLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara tillbörlig.

TILLBÖRLIGT, adv. Se *Tillbörligen.*

TILLDANA, v. a. 1. 1) Dana för ett visst ändamål, till ett visst behof. *T. goda prestämnen.* — 2) Dana, skapa, alstra, frambringa. — *T. sig v. r. ell. T-s, v. d. Uppkomma, uppstå.* — *Tilldande, n. 4. o. Tilldanning, f. 2.*

TILLDELA, v. a. 1. o. 2. Gifva (egentl. till del ell. lott). *T. hvar och en sitt. De förmåner, han t-delt mig.* (Fig.) *Lyckan har t-delt honom mycket.* — *Tilldelande, n. 4. o. Tilldelning, f. 2.*

TILDESS, tilld'äss, konj. Till den tiden, då vänta t. det blir vackert väder.

TILLDRAGA, v. a. 3. (höjes som *Draga*) Draga på något, så att det sluter bättre till. *T. kappragen.* — Äfv. *Draga till.* — *T. sig, v. r. 1)* (fig.) Draga till sig, väcka, förorsaka. *Händelsen tilldrog sig allmän uppmärksamhet.* — 2) Hända, ske. *Händelsen tilldrog sig för en vecka sedan. Det tilldrog sig, alt...*

TILLDRAGANDE, a. 1. (nytt ord) Som väcker deltagande, uppmärksamhet, vinner ens tycke.

TILLDRYPA, v. a. 3. (höjes som *Drypa*) Droppvis tillblanda.

TILLDÄMMA, v. a. 2. Alldeles dämna. — Äfv. *Dämna till.* — *Tilldämmande, n. 4.*

TILLDÄMNING, f. 2. 1) Fullkomlig dämning. — 2) (landbr.) Vattnets uppdamning i diken, på sumpig jordmån, utan att det får svämma öfver.

TILLDÖMA, v. a. 2. 1) (egentl.) Genom domslut tillerkänna. *Rätten t-dömde honom den omvistade jorden.* — 2) (i allmänhet) Tillerkänna, tillägna, tillskrifva. *Man t-dömde honom alla möjliga fel.* — *T. sig, v. r. Se Tillägna sig.*

TILLEGNA, t'ill'ägnna, v. a. 1. (af *Egen*) 1) Göra till ens tillhörighet. *Han gjorde allt, för att t. sin vän dessa fördelar.* — 2) Tillskrifva, tillägga. *T. någon en dygd.* — 3) Visa en person offentlig hyllning, genom uttryck af underdånighet, vördnad, vänskap, aktning, i början af en bok, o. s. v. *T. någon en bok, ett musikstycke, o. s. v.* — *Syn. Dedicera.* — *T. sig, v. r. 1)* Göra till sin tillhörighet (vanligen emot lag och rätt). *T. sig en annans egendom. T. sig rätt att döma i en sak.* — *Syn. Tillskanssa ell. Tillvälla sig.* — 2) Tillägga sig, tillskrifva sig. *T. sig hedern af något.* [Tillägna.]

TILLEGGAN, t'ill'ägnann, f. sing. indef. Skrift, hvarigenom man tillägnar någon ett arbete. Jfr. Tillägna, 3. Hans t. är ganska vacker. — *Syn. Tillegnelseskraft, Dedikation.* [Tillägnan.]

TILLEGNANDE, n. 4. Handlingen, då man tillägnar. *Jfr. Tillägna.* [-ägn-]

TILLEGNELSE, t'ill'ägnnällse, f. 3. Se *Tilläggnelse.* [-ägn-]

TILLEGNELSESKRIFT, f. 3. Se *Tillegnan.* [-ägn-]

TILLER, 3. pl. De bröder, som äro lagda längs öfver bottnen på en båt och fastspikade vid bottenstockarna.

TILLERKÄNNA, t'ill'--- och tillär'tjä'nna, v. a. 2. 1) Genom dom förklara en sak vara någon tillhörig. — 2) (i allmänhet) Tillskrifva, tillägga. *T. någon hedern af ett förelag. T. ett arbete mycken förtjenst.* — *T. sig, v. r. 1)* Tillvälla sig. — 2) Tillskrifva sig, tillägga sig. — *Tillerkännande, n. 4.*

TILLFALLA, v. n. 3. (höjes som *Falla*) Falla på ens lott, komma en till del. *Denna egendom t-ller honom efter fadrens död. Gudsset har t-llit honom i arf. Dessa böter t. domaren.* — Äfv. standom *Falla till.*

TILLFALLSVINKEL, m. 2. pl. — vinklar. (sjöt.) Vinkel emellan en brassad rå och riktningen af den i det derunder hängande seglet verkande vinden.

TILLFISKA SIG, v. r. 1. (fam.) Kopa åt sig; så begå, att man erhåller något. *Han har t-t sig ett pastorat.*

TILFLYKT, f. 3. 1) Flyende till person, ställe, för att undgå något hotande ondt. *Taga sin t. till någon, till en ort.* (Fig.) *Taga sin t. till böner, söka räddning genom böner.* — 2) Person, hos hvilken man söker skydd; äfv. ställe, dit man flyr. *Jag söker en t. för hans raseri. Gud är min t. Klosteret blef hennes t. Lemna t. åt, upptaga i sitt skydd.* — *Se. T-sort.*

TILFLYTA, v. n. 5. (höjes som *Flyta*; fig.) Tillfalla. *Hvilken förden t-ter honom deraf?*

TILFOGA, v. a. 1. 1) Foga till. *T. en lösskifva i kanten af ett bord.* — *Syn. Vidfoga.* — 2) Tillägga. *Jag vill blott t. ett ord.* — *Syn. Bilfoga.* — 3) Förorsaka lidande, skada, o. s. v. *T. någon ondt, skada, förlust, en skymf, en oförrätt.*

TILLFREDS, tillfréds, adv. Nöjd. Brukas ofta adjektivt. Vara, blifva t. med något. Gifva sig t., blifva nöjd, låta sig nöja. Ställa t., se Tillfredsställa.

TILLFREDSSTÄLLA, t'illfrédsställa, v. a. 2. 1) Göra nöjd, förnöja. *Han är icke så god att t. T. sina borgenärer.* — Äfv. *Ställa tillfreds.* — 2) Lugna. *Han var högst orolig, men jag lyckades stulligen att t. honom.* — Oftare *Ställa tillfreds.* — 3) (fig.) Förnöja. *T. sin hämd, sina begär, sin hunger. T. sitt samvete, freds sig för samvetsförebärrelser.* — *T-nde, part. akt. Brukas ofta adjektivt. T. nyhet.* — *Tillfredsställande, n. 4.*

TILLFREDSSTÄLLELSE, f. 3. 1) Tillfredsställande, förnöjande; lugnande. — 2) Det stogs sinnesstämming, som är en följd af uppfyllda önskinningar eller behof. *Konungen behagade förklara honom sin höga t. Vi förnimme med t., alt...* — *Syn. Nöje, Välbehag.*

TILFRISKNA, v. n. 1. Småningom återvinna helsa och krafter efter en sjukdom. — Äfv. *Friskna till.* — *Tillfrisknande, n. 4. o. Tillfriskning, f. 2.*

TILFRYSÅ, v. n. 3. (höjes som *Frysa*) Beteckas med is. Brukas mest i part. pret. *Tillfrusen*; eljest vanligare *Frysa till.* *Sjön, än är tillfrusen. Marken är tillfrusen, har hårdnat genom köld.* — *Tillfrysning, f. 2.*

TILFRÅGA, v. a. 1. Ställa en fråga till

någon. Brukas mest i passiv, helst particip. *Han t-des, huru dermed förhöll sig. T-d om sin tanke, förklarade han, att...* — Syn. Se *Fråga*, v. a.

TILLFRÅGAN, f. sing. indef. Fråga, som ställes till någon. Brukas mest i skriftspråket, helst i rättegångsstil. *På t., om han visste det, om förloppet &c., svarade han...*

TILLFYLLEST, tillfylläst, adv. Tillräckligt, nog. *Det är t. Göra t., vara tillräckligt; so äfv. Tillfyllstgöra.*

TILLFYLLESTGÖRA, v. a. 2. (böjes som *Göra*) Förnöja, tillfredsställa. — Äfv. *Göra tillfyllst.* — *T-n-de*, part. akt. — *Tillfyllstgörande*, n. 4.

TILLFYLLESTGÖRELSE, f. 3. 1) Tillfyllstgörande. — 2) (teol.) *T-n*, den akt af Christi öfverstepresterliga embete, i hvilken han genom sin lidande och görande lydnad offrat sig sjelf till en försöning för menniskornas synder samt för dem uppfyllt Guds lag.

TILLFÄNGATAGA, v. a. 3. (böjes som *Taga*) Gripa och göra till fånge. *T. en fiende. Nära 500 man blefvo t-tagne.* — Äfv. *Taga till fånga.* — *Tillfångatagande*, n. 4. o. *Tillfångatagning*, f. 2.

TILLFÄLLE, n. 4. 1) Viss tidpunkt, då något tilldrager sig; viss ifrågavarande tid; gång. *Han sade mig vid detta t. Vid ett t., då vi voro ute. Vid ett annat t. skall jag förklara mig. Vid alla t-n*, alltid. *Vid sina t-n*, understundom. — 2) Tjenlig, passande (tid). *Taga t-t i akt. Nyttja t-t.* *Ha t. ell. vara i t. att göra någon en tjänst. Om jag får t. att tjena er. Skaffa, bereda sig t. att stjåla. Släppa t-t ur händerna. Ge t., lemna öppet t. till. Få t. att bli af med en vara. Jag skall vid t. komma ihåg det, när tillfälle yppar sig. Sätta t. ur t., i, ur stånd, t. ex: *Han satte dem ur t. att skada. Vid lägligt t.*, då det faller sig lägligt, blir tjenligt, passande. (Ordspr.) *T-t gör tjuften*, mången lockas af tillfället att begå brott eller dårskaper. — 3) Tillräcklig tid, för att hinna göra något; ledig tid, ledighet. *Jag har för närvarande ej t. att göra det.* — Syn. *Tid.* — 4) Anledning. *Gifva t. till klagan. Han tog sig deraf t. att...* — 5) (med.) Sjukdomsfall, kasus.*

TILLFÄLLIG, a. 2. Som sker, härför af en blott händelse, inträffar endast för tillfället; ej förberedd, ej ämnad, ej väntad, ej vanlig. *T. händelse, olycka, T-a inkomster. En t. opasslighet.*

TILLFÄLLIGHET, f. 3. 1) Egenskapen att vara tillfällig. — 2) Tillfällig egenskap. — 3) Tillfällig händelse. *En t. gjorde, att han ej var vädnad.* — Syn. *Slump, Traff, Cinkadus.*

TILLFÄLLIGHETSPJES, m. 3. Teaterpjäs, skrifven för något visst tillfälle.

TILLFÄLLIGHETSPOEM, ---- poem, n. 3. Poem, skrifvet i anledning af något särskilt tillfälle. — I samma mening brukas äfv. *Tillfällighetsvers.*

TILLFÄLLIGHETSPOET, ---- poet, m. 3. Poet, som endast eller för det mesta skrifver tillfällighetspoemer.

TILLFÄLLIGHETSSTYCKE, n. 4. Se *Tillfällighetspjäs.*

TILLFÄLLIGTVIS, adv. Genom ett tillfälle, en händelse; af en slump. — Syn. *Händelsevis.*

TILLFÖRA, v. a. 2. Föra till, medföra. *T. en beägrad stad undsättning.*

TILLFÖRBINDA, v. a. 3. (böjes som *Binda*)

Förbinda till. *Delta dokument t-der honom att...* — Syn. *Förbinda, Förpligta, Älugga.*

TILLFÖRBENE, tillförene, eller **TILLFÖRNE**, tillförne, adv. I den förlutna tiden. *Älser en icke mycket aflägsen tid. Delta regemente hade t., på konung Carl XIII:s tid, grön uniform.* — Syn. *Förr i världen, Fordom, Förr.*

TILLFÖRLITLIG, a. 2. Som man kan förlita sig, sätta tro till. *T. underrättelse, uppgift.* — Syn. *Pålitlig, Viss, Säker, Ofelbar.*

TILLFÖRLITLIGEN, adv. På ett tillförlitligt sätt.

TILLFÖRLITLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara tillförlitlig.

TILLFÖRORDNA, v. a. 1. 1) Förordna. — 2) För tillfället förordna någon att sköta en tjänst, förrätta ett arbete, o. s. v. — *T-d*, part. pass. Brukas, för bem. 2, ofta substantivt, t. ex: *T-e i den komitén.* — *Tillförordnande*, n. 4.

TILLFÖRPLIGTA, v. a. 1. Se *Tillförbinda.*

TILLFÖRSE SIG, v. r. 2. (böjes som *Se*) Förvänta sig, göra sig hopp om. *Jag t-r mig er vänskap, er biträde. Jag t-r mig, att...*

TILLFÖRSEL, tillförsel, m. sing. Tillförande af läfmedel. *God, öfverflödigt t. Ringa, föga, ingen t. Afskåra t-n.*

TILLFÖRSIGT, f. 3. Förlitan; förtröstan. *Ha t. till sitt mod. Tala med mycken t.*

TILLFÖRSÄKRA, v. a. 1. Försäkra om erhållandet af något. *T. någon en anständig bergning.*

TILLGIFT, f. 3. Se *Förlåtelse. Bedja om, bevilja, erhålla t. för något.*

TILLGIFVA, v. a. 3. (böjes som *Gifva*) Se *Förlåta. T. en något.* — Äfv. *Gifva t'll.*

TILLGIFVEN, a. 2. neutr. — et. 1) Säges om den, som mycket håller af en person, med hvilken han är förenad genom vänskap eller till hvilken han står i något slags underordnad förhållande. *En t. vän. Hans tjänare, underhafvande äro honom mycket t-gifne.* — Man säger äfv: *T-et hjerta, sinne, o. s. v.* — Syn. *Hängifven.* — 2) Som gillar, gynnar, söker att verka för. *T. falska läror. T. ett parti.*

TILLGIFVENHET, f. 3. 1) Lidig känsla af välvilja, som man byser för en person (jumlige eller högre). *Jfr. Tillgifven. T. för en vän. Han har folkets t. Räkna alltid på min t.* — Syn. *Välvilja, Hängifvenhet, Kärlek, Vänskap, Öfverlåtenhet.* — 2) Bifall, som man ger en sak, jemte bemödande att verka derför. *T. för kätterska läror, för ett visst parti.*

TILLGJORD, a. 2. 1) (om sak) Ej ifrån hjertat gående; ej naturligt, utan blott för sken skull visad, antagen. *T. vänskap, beundran. T-a lärar. T. sorg. T-t skick, väsende. T-a manér. T. sjukdom.* — Syn. Se *Låtsad.* — 2) (om person) Konstlad. *Hon är alltid så t.*

TILLGJORDHET, f. 3. Förställning; konstlad skick, väsende.

TILLGJORDT, adv. På ett tillgjordt sätt.

TILLGNIDA, v. a. 3. (böjes som *Gnida*) Genom guidning väl glatta, jemna, o. s. v. *Vägarne äro väl t-dna efter det sista snöfallet.* — Äfv. *Gnida t'll.* — *Tillgnidande*, n. 4. o. *Tillgnidning*, f. 2.

TILLGODOFÖRA, v. a. 2. Se *Creditera.*

TILLGODOGÖRA, v. a. 3. (böjes som *Göra*) Vända till nytta; bearbeta något på ett sätt, att man har nytta deraf; ur ett ämne utbringa det, som kan användas. *T. malm.* — *Tillgodogörande*, n. 4.

TILLGODONJUTA, v. a. 3. (böjes som *Njuta*) Njuta fördel af. *T. säkerhet till person.* — Äfv. *Njuta till godo.* — *Tillgodonjutande*, n. 4.

TILLGODOSE, v. a. 2. (böjes som *Se*) Se till godo. Se *God.*

TILLGREPP, n. 3. Olagligt, besittningstagande, isynu. genom stöld.

TILLGRIPA, v. a. 3. (böjes som *Gripa*) 1) I tillstånd af nöd, betryckt, förlagenhet försöka användandet af något medel att hjälpa sig derutur, utan afseende på medlets beskaffenhet. *I sin ytterliga nöd t-grep han ett medel, som han eljest aldrig skulle tänkt på. T. alla medel, både lofliga och olofliga.* — 2) Olofligen tillgripa sig något anförtrodd. Se äfv. *Stjåla. Han hade t-gripit en del af arfvet, af sin uppbörd. T. kassan. T. ett ur.* — *Tillgripande*, n. 4.

TILLGRUNDA, v. n. 1. Blifva grund. — *Tillgrundande*, n. 4.

TILLGRÄNSA, v. n. 1. Se *Angränsa.* — Mest i part. pres. *T-n-de. T. ågor.*

TILLGÅ, v. n. 2. (böjes som *Gå*) Göras, ske (på något visst sätt). *Huru t-r den operationen? Huru har det t-gått?* — Äfv. *Gå t'll.* — *V. a. Hafva allt t.*, vara i tillfälle att kunna nyttja, använda; kunna få; kunna taga tillflykt till, t. ex: *Hafva ett arf, penningar att t. Så länge jag har honom att t-n. Vara att t-n*, finnas att nyttja, att få, att taga sin tillflykt till.

TILLGÅNG, m. 2. 1) Väg, gång, plats, port, dörr o. s. v., hvarigenom man kommer fram till eller in i någon plats, byggnad. *Alla t-ar till stallet, staden voro stängda, spärrade.* — Syn. *Aveny.* — 2) Tillträde. *Ha fri t. till en person.* — 3) Förråd. *God t. på spannmål. Tag för er, här är god t.* — 4) Möjlighet att kunna förska sig. *Inga t-ar till uppehälle. Jag vet ingen t. till penningar. T. till vatten.* — 5) Hjelpkälla för anskaffande af penningar; penningmedel. *Alla t-ar voro uttömda. Han har t. att betala. Jag saknar t-ar för ett sådant företag.*

TILLGÄNGLIG, a. 2. 1) Säges om ort, ställe, dit man utan allt för mycken svårighet kan komma. *Delta berg är icke t-t.* — 2) Som är att tillgå. *Alla t-a medel.* — 3) (om person) Till hvilken man med lätthet får tillträde; ej svår att komma till tals med; lätt att blifva bekant med. *Han är mycket t.*

TILLGÄNGLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara tillgänglig (för alla bem.).

TILLGÖRA, v. a. 2. (böjes som *Göra*) Verka för, bidra till ett måts uppnående. *Jag kan i den saken intet t.* — Äfv. *Göra t'll.* — *Tillgjord*, part. pass. *Hvad som är t-t, blir dervid.*

TILLGÖRANDE, n. 4. Medverkan, åtgärd. *Det har skett utan mitt t.*

TILLHALA, v. a. 1. (sjöt.) Genom halning närma.

TILLHANDA, tillhända, se *Till handa* (under *Hand*).

TILLHANDAGÅ, v. a. 3. (böjes som *Gå*) Biståda, vara behjlpelig. *T. med upplysningar.* — Äfv. *Gå till handa.*

TILLHANDAHÅLLA, v. a. 3. (böjes som *Hålla*) Hålla i beredskap, lemna tillträde till, låta få nyttja, låta få se ell. rådfråga, o. s. v. *T. något för allmänheten.* — Äfv. *Hålla till handa.*

TILLHANDAKOMMA, v. n. 3. (böjes som *II*)

Komma) Komma i ens händer, äga. — Öftare säges: *Komma till handa*, t. ex: *Brevet kom mig d. 27 Aug. till handa.*

TILLHANDLA SIG, tillhändla, v. r. 1. Köpa. *T. sig en egendom.* — Äfv. *Handla t'll sig.*

TILLHANDS, tillhänds, se *Till hands* (under *Hand*).

TILLHARTSA, tillhärtsa, v. a. 1. Tappa med harts. — *Tillhartsande*, n. 4. o. *Tillhartsning*, f. 2.

TILLHJELP, f. sing. Hjelp, hvarmedelst man lyckas utföra något. *Med t. af några goda vänner. Med mina vänner t.* — Syn. Se *Hjelp.*

TILLHJELPLIG, a. 2. Se *Behjlpelig.*

TILLHOPA, tillhöpa, adv. I en samlad hop, tillsammans. *Alla t. tagna*, alla sammantagne. — Syn. *Samman, Tillsammans, Hop, Ihop.*

TILLHUGGA, v. a. 3. (böjes som *Hugga*) Genom grofhuggning gifva något första formen. *T. ett spadskäp.* — Äfv. *Hugga t'll.* — *Tillhuggande*, n. 4. o. *Tillhuggning*, f. 2.

TILLHVISKA, v. a. 1. Hviska till. *T. en något.*

TILLHYFSA, v. a. 1. (fam.) Göra någorlunda hyfsad.

TILLHYGGE, n. 4. (fam.) Föremål, som män i hast får i, för att dermed utdela slag (hugga till någon).

TILLHÅLL, n. 3. Ställe, der man håller till. Brukas vanligen i dålig mening. *Det är ett t. för tjuftar, för alla slags laster. Ha sitt t. hos någon. Ha sitt t. på krogar. Ha intet t.*, vara alldeles husvill.

TILLHÅLLA, v. a. 3. (böjes som *Hålla*) 1) Hålla tillsluten, hålla igen. *T. dörren.* — Syn. *Hålla till.* — 2) Hålla hand öfver, att någon gör sin skyldighet. *T. någon att göra sin pligt, att arbeta.* — *Tillhållande*, n. 4.

TILLHÄRDNA, v. n. 1. Blifva alldeles hård. — Äfv. *Härdna t'll.* — *Tillhärnande*, n. 4.

TILLHÄFTA, v. a. 1. Inhäfta tillsammans med något förut häftadt. — *Tillhäftande*, n. 4.

TILLHÅLLA, v. a. 2. Hålla ett ämne till något förut ihållt. — Äfv. *Hålla t'll.*

TILLHÄRDA, v. a. 1. Se *Härda.* — *Tillhärkning*, f. 2.

TILLHÖRA, v. n. 2. 1) Vara ens egendom, något hvartill man äger rätt. *Det huset t-hör mig. Denna titel t-hör endast personen af högsta rang.* — Äfv. *Höra t'll.* — 2) (om person) Utgåra en del, vara medlem af. *Han t-hör sällskapet.* — Äfv. *Höra till.* — 3) Kunna ägas, finnas hos. *Dygden t-hör alla stånd.* — 4) Hafva afseende på; vara beroende af. *Allt hvad som t-hör handeln. Jag vet, hvad min frid t-hör, jag vet att akta mig.* — Äfv. *Höra till.* — 5) Ättiga, tillkomma; passa, anstå. *Den omsorgen t-hör mig. Det t-hör min tjänst. Det t-hör ej honom att upphäva sig till min domare.* — Äfv. *Höra t'll.* — *T-n-de*, part. pres.

TILLHÖRIG, a. 2. Som tillhör. *Jfr. Tillhöra*, bem. 1, 2, 3 o. 4. *Huset är mig t-t. Han är den församlingen t.*

TILLHÖRIGHET, f. 3. 1) Egendom. *Gården är min t.* — 2) Något som hör till eller under ett annat. *Godset Nynäs med t-er.* — 3) Se *Tillbehör.*

TILLIKA, tillika, adv. Äfvenledes, desslikes, derjemte. *Hon är vacker och t. förståndig.*

Jag får t. underrätta er, att... — T. med, prep. I förening med, tillsammans med.

TILLIMMA, v. a. 1. Genom limning fästa. — Äfv. *Limma till*.

TILLINTEGÖRA, v. a. 2. (böjes som *Göra*) Bringa till intet, förstöra, omintetgöra. T. ens makt, planer, afsigter, förehafvanden. — Äfv. *Göra till intet*. — *Tillintetgörande*, n. 4.

TILLIT, tillit, m. sing. Förtröstan. *Sätta sin t. till*, förtrösta på.

TILLITA, v. a. 1. Se *Anlita*. T. läkare. T. en om något. T. menniskors hjälpsamhet. — *Tillitande*, n. 4.

TILLITSFULL, a. 2. Se *Förtröstansfull*.

TILLJEMNA, v. a. 1. Se *Jemna*. — Äfv. *Jemna till*. — *Tilljemnande*, n. 4. o. *Tilljemning*, f. 2.

TILLKALLA, v. a. 1. Kalla till (person, ställe eller förrättning). T. läkare, vittnen. T. någon till en förrättning. — *Tillkallande*, n. 4.

TILLKALLELSE, f. 3. Handlingen, då någon tillkallas.

TILLKAPA SIG, v. r. 1. (fam.) Se *Tillskansa sig*.

TILLKASTA, v. a. 1. Kasta något till en. T. en ett tåg. — Äfv. *Kasta till*.

TILLKITTA, v. a. 1. Med kitt täppa. — Äfv. *Kitta till*. — *Tillkittande*, n. 4. o. *Tillkittning*, f. 2.

TILLKLAPPA, v. a. 1. Genom klappning hoppacka, jemna. — Äfv. *Kloppa till*. — *Tillklappande*, n. 4. o. *Tillklappning*, f. 2.

TILLKLIPPA, v. a. 3. Efter mått klippa stycken af ett tyg, att deraf förfärdiga ett plagg. T. en rock, en klädning. — Äfv. *Klippa till*. — *Tillklippande*, n. 4. o. *Tillklippning*, f. 2.

TILLKLISTRA, v. a. 1. Fästa med klister. — Äfv. *Klistra till*. — *Tillklistrande*, n. 4. o. *Tillklistring*, f. 2.

TILLKLUDDA, v. a. 1. (fam.) Göra något på ett kluddigt sätt. — Äfv. *Kludda till*.

TILLKLÄMMA, v. a. 2. Genom klämning tilltrycka. — Äfv. *Klämma till*. — *Tillklämmande*, n. 4. o. *Tillklämning*, f. 2.

TILLKNACKA, v. a. 1. Genom knackning tillsluta eller fästa. — Äfv. *Knacka till*.

TILLKNYTA, v. a. 3. (böjes som *Knyta*) Med knut hopfästa, tillsluta. T. en säck. — Äfv. *Knyta till*. — *Tillknyttande*, n. 4. o. *Tillknytning*, f. 2.

TILLKNÄPPA, v. a. 2. Genom knäppning fästa ihop eller tillsluta. T. en rock. — Äfv. *Knäppa till*. — *Tillknäppande*, n. 4. o. *Tillknäppning*, f. 2.

TILLKOKA, v. a. 1. o. 2. 1) Tillaga genom kokning. — Vanligare *Koka till*. — 2) Till något förut kokt, eller till något som kokar, tillägga ett ämne och låta det dermed koka tillsammans.

TILLKOMMA, v. n. 3. (böjes som *Komma*) 1) Komma till någon eller något förut varande. Se äfv. *Tillstöta*, hem. 1. Både om sak och person. Om en tredje t-mer. Här t-mer den omsändigheten, att... T-me ditt rike, må vi blifva delaktige af ditt rike. — 2) Som på grund af rätt hör tillhöra någon. Den andel honom t-mer. — 3) Tillfalla, blifva ens tillhörighet. Denna egendom har t-mit honom genom arf. — 4) Tillhöra, vara tillständig, passa, egna, anstå. Det t-mer ej mig att afgöra den frågan. — 5) Uppkomma, uppstå; tillstöta. Ingen vet, huru

verlden t-mit. Slutligen t-kom en feber, som ändade hans lif. — För alla bem. säges äfven *Komma till*. — T-nde, part. pres. Brukas i fråga om tid akjektivt och betyder då: Kommande, blifvande, framtida. T. tider, slägten. Det t. lifvet. — Substantivt säges: Det t., den kommande tiden; äfv. lifvet efter detta. *Glömma det t. för det närvarande*. — T-men, part. pret. TILLKOMMELSE, f. 3. (bibl.) Ankomst. *Christi t. till domen*.

TILLKOMST, c. 5. 1) Händelsen, att någon eller något tillkommer. En tredje persons t. — 2) Uppkomst, upphof, ursprung. *Verldens t.* — 3) Återkomst.

TILLKONSTLA, v. a. 1. Göra konstlad, allt för konstig, krånglig; intrassla. — T-d, part. pass. o. adj. Konstlad, med öfverdriven konst utarbetad, krånglig, tillgjord.

TILLKOST, m. sing. Se *Sofvel*; äfv. *Efterrätt*.

TILLKRAMA, v. a. 1. Krama ihop. — Äfv. *Krama till*.

TILLKRÅKA, f. 1. Fågel af Hackspettslägdet, svart, med karmosinröd hufva. *Picus martius*. — Kallas äfv. *Spillkråka*, Svart Hackspett.

TILLKRÅNGLA, v. a. 1. (fam.) Göra krånglig, invecklad; hoptrassla. — Äfv. *Krångla till*. — *Tillkrångling*, f. 2.

TILLKRÄKTA, v. a. 1. T. sig, olagligen och med våld tillskansa sig.

TILLKÄMPA, v. a. 1. T. sig, genom kamp och strid förvärfa, vinna.

TILLKÄNNA, tilljämna. *Gifva t.*, se *Tillkännagifva*. *Gifva en något t. Gifva sin vilja t. Gifva sig t.*, säga, yppa, hyem man är; äfv. (om sak) yppa sig, uppbera sig.

TILLKÄNNAGIFVA, v. a. 3. (böjes som *Gifva*) 1) Låta veta, låta förstå. T. något för allmänheten. — Syn. Förkunna, Bekantgöra, Offentliggöra, Annåla, Avertera, Notificera, Annonsera. — 2) Göra uppbera. Han t-gaf genom denna handling, att... Detta t-ver, att... — Äfv. *Gifva tillkänna* (för begge bem.). — Syn. Uppenbera, Röja, Yppa, Båda, Angifva, Antyda. — *Tillkännagifvande*, n. 4.

TILLKÖPA, v. a. 2. Genom köp tillägga. T. jord till en egendom. — Äfv. *Köpa till*.

TILLKÖRA, v. a. 2. 1) Genom körning göra väl banad. T. en väg. — 2) T. hästar, se *Inköra*, hem. 2.

TILLMJUKA, v. a. 1. Göra mjuk, mjukare. TILLMULNA, v. impers. 1. (fam.) Alldeles mulna. — Vanligare *Mulna till*.

TILLMURA, v. a. 1. Genom murning stänga. T. en dörr. — Äfv. *Mura till*.

TILLMÅLE, n. 4. (af gamla ordet *Måle*, röst, tal) Beskyllning, förebråelse. Göra en hård t-n.

TILLMÅLESDRYCK, m. 3. (ford.) Dryck, som tömdes till väikomsthelsing.

TILLMÅSKA, v. a. 1. T. dricka, brännvin, af malt tillreda mäsik att deraf brygga dricka eller bränna brännvin.

TILLMÅSKNING, f. 2. 1) Bredning af mäsik. — 2) Tillmäsikadt malt, mäsik.

TILLMÄTA, v. a. 2. 1) Mäta och öfverlemnna till någon. — 2) (fig.) Tillskrifva, tilldela, tillägga. — T. sig, v. r. Tillvälla sig.

TILLNAMN, n. 3. 1) Det namn, en person bär såsom tillägg till för- eller dopnamnet, vare sig ärfdt eller sjelftaget. — 2) Vedernamn, som tillägges en konung. *Magnus med t-el Ladulås. Gustaf II Adolf med t-el den Store*.

TILLNARRA, v. a. 1. T. sig, tillskansa sig genom att narra någon. — Äfv. *Narra till sig*.

TILLNICKA, v. a. 1. (föga brukl.) Genom nickning meddela. T. någon bifall.

TILLNÖTA, v. a. 2. Genom nötning jemna, bota, o. s. v. — Äfv. *Nöta till*. — *Tillnötning*, f. 2.

TILLOCKA, v. a. 1. Locka till ett ställe. *Händelsen t-de mycket folk*.

TILLOPP, n. 3. 1) Tillflytning, tillflytande yatten. T. af vatten. *Än har sitt t. ifrån ett kärr*. — 2) Besök, som ett större antal af menniskor gör på ett ställe. *Stort t. af folk. Han har stort t.*, en stor mängd folk löper till honom (för att höra, rådfråga, o. s. v.).

TILLPACKA, v. a. 1. Packa ihop. — Äfv. *packa till*. — *Tillpackande*, n. 4. o. *Tillpackning*, f. 2.

TILLPASSA, v. a. 1. Passa något till ett annat. — Äfv. *Passa till*. — *Tillpassande*, n. 4. o. *Tillpassning*, f. 2.

TILLPLATTA, v. a. 1. Göra platt, plattare. — Äfv. *Platta till*. — T-s, v. d. Blifva platt. — *Tillplattning*, f. 2.

TILLPROPPA, v. a. 1. Täppa med propp. — Äfv. *Proppa till*. — *Tillproppande*, n. 4. o. *Tillproppning*, f. 2.

TILLPYNTA, v. a. 1. (fam.) 1) Utstoffera, kläda grann, utspöka. — 2) Ställa till, tilltyga. *Så du blifvit t-d! Alla t.* (Iron.) *Väl, vackert t.*, lilla tilltyga.

TILLRA, v. n. 4. (fam.) Rulla. Säges endast om smärre, klotrunda föremål. *Ärten t-de ned. En lär t-de utför hennes kinder*. [Tilra.]

TILLRAFSA, v. a. 1. Hastigt och slarfvigt göra, förfärdiga något. T. ett bref. — Äfv. *Rafsa till*.

TILLREDA, v. a. 2. Genom särskilt förfaringssätt (kokning, stekning, blandaing, upplösning, o. s. v.) bereda ett ämne till visst bruk. T. en dryck, ett läkemedel. — Äfv. stundom *Reda till*. — Syn. Tillaga, Anrätta. — *Tillredande*, n. 4.

TILLREDELSE, f. 3. Handling, anstalt, åtgärd, då något tillredes. Göra stora t-r till ett kalas. — Syn. Tillrustning, Anstalt.

TILLREDNING, f. 2. 1) Tillredande. — 2) Se *Tillagning*, 2.

TILLREDS, tillredds, adv. Färdig, i beredskap. *Vara t. med något. Hafva, hålla något t.*

TILLREGLA, v. a. 1. Skjuta regeln för. T. en dörr. — Äfv. *Regla till*. — *Tillreglande*, n. 4. o. *Tillregling*, f. 2.

TILLRIDA, v. a. 3. (böjes som *Rida*) Se *Inrida*.

TILLRIKTA, v. a. 1. (boktr.) T. formen, göra den i ordning, sedan den är lagd under pressen. — Äfv. *Rikta till*. — *Tillriktning*, f. 2.

TILLROFFA, v. a. 1. T. sig, roffa åt sig.

TILLROP, n. 5. Rop till någon. *Vid t. starade han, att...* — Syn. Anrop.

TILLROPA, v. a. 1. o. 2. Ropa något till en person. *Han t-de honom att stanna*. — Syn. Anropa.

TILLRUSTA, v. a. 1. Göra rustning, förberedelse till något. T. krig, barnsöl. — Äfv. *Rusta till*. — *Tillrustande*, n. 4.

TILLRUSTNING, f. 2. 1) Tillrustande. — 2) Hvad som tillrustas eller blifvit tillrustadt. — Syn. Se *Anstalt*.

TILLRYCKA, v. a. 2. T. sig, rycka till sig, tillskansa sig.

TILLRYGGA, tillrygga, adv. (af *Rygg*) Bakåt, tillbaka. *Vika t.* — Skrifves äfv. *Tillrygga*.

TILLRYGGALÄGGA, v. a. 2. (böjes som *Lägga*) Fullborda en viss rörelse eller genomleva en viss tid. *Vi ha t-lagt 20 mil. Han har i dag t-lagt 60 år*. — Äfv. *Lägga till rygga*. — *Tillryggaläggande*, n. 4.

TILLRÅDA, v. a. 2. Råda en till något. T. någon ett annat förfaringssätt. *Jag tillrådde honom att sluta*. — Syn. Tillstyrka. — *Tillrådande*, n. 4.

TILLRÅDAN, f. sing. indef. Råd, som gifves en person att göra något. *Han gjorde det utan min t.*

TILLRÄCKLIG, a. 2. Som räcker till, är nog, tillfyllest. T. föda.

TILLRÄCKLIGEN, adv. Se *Tillräckligt*, adv.

TILLRÄCKLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara tillräcklig.

TILLRÄCKLIGT, adv. Så att det räcker till, är nog; tillfyllest. T. stor.

TILLRÄKNA, v. a. 1. 1) Räkna och tilldela. *Pengarne blefvo honom t-de*. — 2) (fig.) Förklara någon för upphofsman till en handling och delaktig af dess följder. *Man kan ej t. den vansinnige, hvad han gör. Jag t-r honom det som ett fel*. — Syn. Tillskrifva, Tillägga, Tilldela, Lägga till last.

TILLRÄKNANDE, n. 2. Ett omdöme, hvarigenom någon förklarar för upphofsman till en handling och delaktig af dess följder.

TILLRÄTTAFÖRA, v. a. 2. Förä till rätta. Se *Rätt*, I, 7.

TILLRÄTTASKAFFA, v. a. 1. Laga, att något kommer till rätta, återfås. — Äfv. *Skaffa till rätta*. — *Tillrättaskaffande*, n. 4.

TILLRÄTTASTÄLLA, v. a. 2. Åter ställa i ordning, i lag, i skick. — Äfv. *Ställa till rätta*. — *Tillrättaställande*, n. 4.

TILLRÄTTAVISA, v. a. 1. o. 2. 1) Visa någon på rätta vägen. — 2) (fig.) a) Leda till det rätta. — Äfv. (för begge bem.) *Visa till rätta*. — b) (fam.) Med bestraffande ord förhålla en något. — Syn. Åfreda, Snåsa, Afsnåsa, Lexa upp. — *Tillrättavisande*, n. 4.

TILLRÄTTAVISNING, f. 2. 1) Handlingen, då man tillrättavisar någon. — 2) Ord, uttryck, hvarmed detta sker.

TILLRÖRA, v. a. 2. Hopråra till något visst bruk. — Äfv. *Röra till*.

TILLS, adv. Har samma betydelse som prep. *Till*, och brukas i fråga om tid. T. i morgon. T. om fredag. T. efter midnatten. T. vidare, på obestämd tid. — Nyttjas äfv. någon gång i fråga om ställe, t. ex. T. hit, t. dit. — Här af Hitills, Dittills, Hitintills. — Konj. Se *Till dess* (under *Till*). *Vänta, t. det blir vackert väder*. [Tills.]

TILLSAMMANS, adv. (af *Till* och genit. *Sammans*, af *Samman*, församling) 1) I sällskap, i förening. *Bo, lefva, vara t. De förblefvo t. Vi voro några vänner t.* — 2) I gemenskap, gemensamt. *De ha trädgården t.* — 3) Sammanlagdt, i en summa. T. fyratio riksdaler. Jfr. *Samman*.

TILLSATS, tillästs, m. 3. 1) Hvad som tillsättes eller blifvit tillsatt; tillsatt stycke. T. i en blandning, i mynt eller metaller. T. i en skrift,

T. vid ändan af ett bord. — 2) Handlingen, då något tillsättes. Se *Tillsätta*, bem. 1, 2, 4.

TILLSE, v. a. 2. (böjes som *Se*) 1) Hafva tillsyn öfver, draga försorg för. *Man måste t., att arbetet blir riktigt gjort.* — 2) Undersöka. *Jag skall t., om det är möjligt. Man måste först t., huruvida det kan bli nyttigt.*

TILLSKANSA, v. a. 1. (af gam. t. *zuschanz*) Emot rätt och lag tillgegn, förskaffa, Bruska numera mest med refl. pronomen. *T. sig något.* — *Syn.* Tillvålla sig, Tillgegn sig, Slå under sig. **TILLSKAPA**, v. a. 1. 1) Skapa, forma, dana. — 2) (fig.) Gifva uppkomst åt, påbita. *T. behof.* — *Tillskapande*, n. 4. o. *Tillskapning*, f. 2.

TILLSKARFVA, v. a. 1. Genom skarfning vidfoga. — Äfv. *Skarfva till.* — *Tillskarfvande*, n. 4. o. *Tillskarfvning*, f. 2.

TILLSKICKA, v. a. 1. Se *Tillsända*. **TILLSKJUTA**, v. a. 5. (böjes som *Skjuta*) 1) Genom påskjutning tillsluta. *T. en låda.* — 2) Göra tillskott. — Äfv. för begge bem. *Skjuta till.* — *Tillskjutande*, n. 4. o. *Tillskjutning*, f. 2.

TILLSKOTT, n. 3. 1) Deltagande i sammanskott. *Hvar och en gjorde ett litet t.* — 2) Andel i sammanskott. *Mitt t. var 50 r. dr.* — 3) Det som efteråt tillägges till hvad förut blifvit sammanskjutet. *Sedermåra har fordrats ett t. af 500 r. dr. per man.*

TILLSKRIFVA, v. a. 5. (böjes som *Skrifva*) 1) Skrifva till någon. *Han har t-vit mig derom.* — 2) I skrift tillägga något till hvad förut blifvit skrifvet. — Äfv. *Skrifva till.* — 3) Tilldela förtjensten af, ge skulden för. *Delta t-ver man honom.* — *Syn.* Tillräkna, Tillägga, Tillägna, Förä ell. skrifva på ens räkning, Beskylla, Debitera, Derivera från. — *Tillskrifvning*, f. 2.

TILLSKRUFVA, v. a. 1. Genom skrufning tillsluta. — Äfv. *Skrufva till.* — *Tillskrufvande*, n. 4. o. *Tillskrufning*, f. 2.

TILLSKRYNKLA, v. a. 1. Göra mycket skrynklig. — Äfv. *Skrynkla till.*

TILLSKYNDA, v. a. 1. (af gam. verbet *Skynda*, locka, reta) Förskaffa, förorsaka, tillfoga, ådraga. *Det har t-t honom allmänhetens bevägenhet. Det t-r honom en stor förtust.*

TILLSKYNDAN, f. sing. indef. eller **TILLSKYNDELSE**, f. 3. Förorsakande, förvällande. *Utan någons t-an. Lyckans t-else, en lycklig händelse.*

TILLSKÄRA, v. a. 5. (böjes som *Skära*) Skära eller klippa efter mått stycken af tyg eller läder, att deraf förfärdiga klädes- eller skopplagg. — Äfv. *Skära till.* — *T-skuren*, part. pass. (Fig. fam.) Vål ell. för drygt t., nog öfverdrifven. *Knappt t.*, nog knapp, otillräcklig. *Det är knappt t-et för honom, det är smått för honom.* — *Tillskärande*, n. 4. o. *Tillskärning*, f. 2.

TILLSKÄRPA, v. a. 2. Se *Skärpa*.

TILLSLUTA, v. a. 3. (böjes som *Sluta*, endast efter konj. 3.) Göra, att något, som är öppet, stänges, slås igen o. s. v., så att ingen öppning mera finnes. *T. en dörr, en bok, T. ögonen.* — Någon gång säges äfven *Sluta till.* — *Tillslutande*, n. 4. o. *Tillslutning*, f. 2.

TILLSLÅ, v. a. 3. (böjes som *Slå*) 1) Slå igen. *T. en dörr.* — Vanligare *Slå till.* — 2) Hälla, ösa, slå ett ämne till ett annat. *T. litet vatten till soppan.* — Äfv. *Slå till.* — 3) Tilldela, anslå. *T. någon en pension. De afgifter, som*

äro tillslagna verkets betjening. — 4) Tilldöma. *Godset blef kronan tillslaget.* — *V. n.* Tillkomma. *Ellt annat ondt tilltog.* — *Oftare Slå till.* — *Tillslående*, n. 4. (för alla bem.) o. *Tillstagning*, f. 2. (för bem. 1 o. 2).

TILLSLÄPPA, v. a. 2. Lemna, utgifva något af sitt till en annans begagnande eller till ett bestämdt arbete. *Kalaset bekosta vi, han t-per rummen. T. materialier. Skräddaren t-per foder och sybehör.* — Äfv. *Släppa till.* — *Tillsläppning*, f. 2.

TILLSMETA, v. a. 1. 1) Med något smetigt ämne täta, tilltäppa; smeta igen. — 2) Smeta fast. — För begge bem. säges äfv. *Smeta till.* — *Tillsmetande*, n. 4. o. *Tillsmetning*, f. 2.

TILLSMÄLLA, v. a. 2. Slå igen något, så att det smäller. *T. en dörr.* — Vanligen *Smälla till.*

TILLSNÖRA, v. a. 2. Genom snörning tillsluta. *T. en kappsäck.* — Äfv. *Snöra till.* — *Tillsnörande*, n. 4. o. *Tillsnörning*, f. 2.

TILLSPETS, v. a. 1. Göra spetsig ell. spetsigare. — *Tillspetsande*, n. 4. o. *Tillspetsning*, f. 2.

TILLSPIKA, v. a. 1. Tillsluta, stänga genom spikars islände. *T. en likkista.* — Äfv. *Spika till.* — *Tillspikande*, n. 4.

TILLSPÄDA, v. a. 2. Tillblanda en vätska, hvarigenom en annan utspädes.

TILLSPÄNNA, v. a. 2. Med spänne tillfästa. — Äfv. *Spänna till.* — *Tillspännande*, n. 4. o. *Tillspänning*, f. 2.

TILLSPÄRR, v. a. 1. Stänga genom spärrning. *T. väg, gata.* — *Tillspärrande*, n. 4. o. *Tillspärrning*, f. 2.

TILLSPÖKA, v. a. 1. Se *Utspöka*. — Äfv. *Spöka till.*

TILLSPÖKNING, f. 2. Se *Utspökning*, **TILLSPÖRJA**, v. a. 2. (böjes som *Spörja*) Se *Tillfråga*.

TILLSTAMPA, v. a. 1. Genom stampning hoppacka. *T. ett torg.* — Äfv. *Stampa till.* — *Tillstampning*, f. 2.

TILLSTOPPA, v. a. 1. Tappa genom något, som instoppas. *T. ett hål, en öppning. T. öronen,* äfv. (fig.) ej vilja lyssna till ens tal, framställningar, böner. (Fig. fam.) *T. munnen på någon,* förmä en att tiga. — Äfv. *Stoppa till.* — *Tillstoppande*, n. 4. o. *Tillstoppning*, f. 2.

TILLSTRÖMMA, v. n. 1. 1) Med stark fart, såsom en ström, tillflyta. *Vattnet t-de från alla kanter.* — 2) (fig.) Samlas till ett ställe i stort antal. *Folket t-de från alla kanter, för att höra honom.* — Äfv. för begge bem. *Strömma till.* — *Tillströmmande*, n. 4.

TILLSTUNDA, v. n. 1. (om tid) Närma sig, nalkas. *Vintern t-r.* — *T-nde*, part. pres. Brukas nästan adjektivt i samma mening som: Nästkommande. *T. April månad.*

TILLSYMMELSE, f. 3. (fam.) Första grofva tillformningen till något, första plan, utkast. *Jfr. Stymmelse.*

TILLSTYRKA, v. a. 2. Styrka, råda en till något. *T. en att göra något. Jag hvarken till- eller afstyrker det.* — *Tillstyrkande*, n. 4.

TILLSTYRKAN, f. sing. indef. Styrkande, inrådan till något. *Det skedd på hans t.*

TILLSTÅ, v. a. 2. (böjes som *Stå*) 1) Bekänna. *T. sanningen.* — *Syn.* Se *Bekänna*. — 2) Erkänna, medgifva. *Jag måste t., att du*

har rätt. — *T-städd*, part. pass. *Ett t-d fel.* — *Tillstående*, n. 4.

TILLSTÅND, n. 5. 1) Det förhållande, i hvilket person eller sak befinner sig. *Den sjukas t. är beklagligt. Vara i godt t. Vara i t. att, i stånd att. Välsignadt t., se Välsignad.* — *Syn.* Skick, Stånd, Ställning, Läge, Befinnande, Belägenhet, Förfatning, Omständigheter. — 2) Se *Tillåtelse*. *Hafva t. af någon att göra något. Han har ej fått t. dertill. Jag har hans t., tillåtelse af honom. Jag ger er öppet t., fullkomlig tillåtelse.*

TILLSTÅNDSBEVIS, n. 5. Bevis, att man erhållit tillstånd till något.

TILLSTÅNDSBREF, n. 5. Öppet bref, hvaruti tillstånd meddelas en person till något.

TILLSTÄDES, tillstādäss, adv. (af *Till* och *Stad*, ställe) På stället, närvarande. *Han var ej t. vid tillfället. Komma t.,* infinna sig; äfv. återkomma. — *Sammansättningarne T-komma, -vara*, a. förstas lätt af de anförda exemplen.

TILLSTÄDJA, v. a. 2. (böjes som *Städja*) Se *Tillåta*. — *Tillstädjande*, n. 4.

TILLSTÄDJELSE, f. 3. Se *Tillåtelse*.

TILLSTÄLLA, v. a. 2. 1) Öfverlemba. *Låta t. någon ett bref.* — 2) Göra anstalter till, föranstalta, laga att något sker. *T. ett kalas, en bal. Jag har så t-llt, att... Han har t-llt illa för sig. Det är illa t-ldt för honom. T. något ondt. T. ett upplopp.* — Äfv. *Ställa till.* — *Syn.* Anstalta, Anordna, Anställa, Begå, Arrangera; Antälla. — *Tillställande*, n. 4.

TILLSTÄLLARE, n. 3. En, som tillställer eller har tillställt något. *T-n af ett offentligt nöje, af ett upplopp.*

TILLSTALLNING, f. 2. 1) Anordnande, anstaltande; anstiftan. *T-en af ett kalas. Det är hans t.,* han har tillställt det. — 2) Afstalad, öfverenskommen list; anslag, komplot. *Det är en t., för att komma åt honom.* — 3) Något, som blifvit tillställt, t. ex. ett kalas, en bal, ett offentligt nöje. *T-en var ganska lyckad.*

TILLSTÄNDIG, a. 2. Som enom tillkommer, tillhör, passar. *Män t-a rätt. Det är honom ej t-t att göra sådana anmärkingar.*

TILLSTÄNGA, v. a. 2. Se *Stänga*, *Tillsluta*. *T. dörren, fönstret, huset.* — Äfv. *Stänga till.* — *Tillstängande*, n. 4. o. *Tillstängning*, f. 2.

TILLSTÖKA, v. a. 1. (fam.) Se *Stöka till*.

TILLSTÖT, m. 2. Tillstötande händelse; tillstötande sjukdomsfall. *En svår t.*

TILLSTÖTA, v. n. 2. 1) Hända, inträffa, under det något annat sker, föregår; tillkomma och öka verkningsen af något. *Nu t-tte den händelsen att... En annan olycka, sjukdom t-tte.* — Äfv. *Stöta till.* — 2) Gränsa intill. *Der t. min grannes ägor.* — *T-nde*, part. pres. *En t. olyckshändelse. T. ägor.*

TILLSVARJA, v. a. 3. (böjes som *Svarja*) Med ed lofva. *Han har t-svarit mig en evig vänskap.*

TILLSY, v. a. 2. 1) Sy fast något vid ett annat. — 2) Sy ihop. — Äfv. *Sy till.* — *Tillsyende*, n. 4.

TILLSYN, f. 3. Tillseende, att någon gör sin skyldighet eller att något verkställs riktigt. *Ha t. öfver någon ell. något, vid ett arbete. Lemna utan t. Man bör ha noga t., att arbetet verkställs riktigt.* — *Syn.* Uppsigt, Eftersyn.

TILLSYNINGSMAN, m. 3. Se *Uppsyningsman*.

TILLSÄGA, v. a. 2. (böjes som *Säga*) 1) Säga till en något, för att tillkännagifva, antyda, befälla. *Jag t-sade honom att komma, att han skulle betala. Han är t-sagd derom. Han skall bli t-sagd att inställa sig.* — 2) Lofva, utlösta. *T. en sin vänskap.*

TILLSÄGELSE, tillsäggelse och tillsäjjelse, f. 3. 1) Antydan, befallning. *Han fick det med t. att tiga. Han har fått t. att komma.* — 2) Löfte.

TILLSÄNDA, v. a. 2. 1) Sända till en något. *Han har t-dt mig ett paket.* — 2) (fig.) Låta vederfara. *De präfringar, Gud t-der oss.*

TILLSÄTTA, v. a. 2. (böjes som *Sätta*) 1) Tillöka genom något, som vidfogas. *T. en lös-skifva till ett bord.* — 2) Tillblanda. *T. koppar till guld.* — 3) Förordna, utnämna till tjänst. *T. en person till ett embete. Blifva t-satt till domare i ett mål. T. en embetsman.* — Har äfv. till objekt själva tjänsten. *T. en tjänst, ett embete, en domaresyssla.* — 4) Förlora. *Han har dervid t-satt mycket.* — För alla dessa bem. säges äfv. *Sätta till.* — 5) (sjöt.) *T. ett segel,* lossa beslagssesjingarna, bala skoten, hissa i fallet och slutligen trima seglet.

TILLSÄTTANDE, n. 4. Handlingen, då man tillsätter. Se *Tillsätta*, bem. 1, 2, 5 o. 6.

TILLSÄTTNING, f. 2. 1) Se *Tillsättande*. — 2) Förlorande, förlust. — 3) Tillsatt stycke; tillagg. — 4) (fys.) Småningom skeende tillökning genom partiklars vidfästning. — 5) Se *Tilländning*. — 6) (gram.) Vidfogning af en bokstaf eller stafvelse i slutet af ord. — *Syn.* Paragoge.

TILLTAFFSA, v. a. 1. Se *Tilltuffa*.

TILLTAG, n. 3. 1) Företag, försök. *Han har ej lärt på yrket; det är blott ett t. af honom.* — 2) Djerft, förmåtet företag; ingrepp. *Man måste stäffa detta hans t. Ett så groft t. kan ej linnas ostraffadt.*

TILLTAGA, v. n. 3. (böjes som *Taga*) Vinna tillväxt, ökas, förkofra sig. *Vattnet t-ger i sjön. Dagarna t. Kölden t-ger. När ären t.,* när man börjar bli gammal. *T. i krafter, i kunskap, i visdom, förstånd.* — Äfv. *Taga till.* — *T-nde*, part. pres. *T. ljus, mörker. Vid t. år,* när man börjar bli gammal. — *T-tagen*, part. pass. af *Taga till.* Säges om det, som blifvit till något visst behof taget af ett ämne, o. s. v. *Det är så t-get, att det bör förslå.* (Fig. fam.) *Väl ell. drygt t., öfverdrifven. Knappt t., knapp, ej tillräcklig. Det är för mycket t-get,* mer än nödigt är, för mycket, öfverdrifvet. — *Tilltagande*, n. 4.

TILLTAGSEN, tilltaggs'n, a. 2. neutr. — *et.* 1) Fallen för att taga sig till, att försöka. *En t. karl, gvinna.* — *Syn.* Företagsen, Rask. — 2) Djerft; närgående. *Hon var nog t. att... T-et försök.*

TILLTAGSENHET, f. 3. Egenskapen att vara tilltagen (i begge bem.).

TILLTAGSET, adv. På ett djerft, tilltagset sätt, med tilltaggenhet.

TILLTALA, n. 3. 1) Handlingen, då man tilltalar någon. *Jfr. Tilltala*, bem. 1. *Vid den främmandes t. blickade han upp.* — 2) Föreläsa, tillrättavisa, skrapa. *Han fick t. för sin oblyghet.* — 3) Anklagelse vid domstol. *Ställa under t.,* förordna rättegångs anställande mot någon.

TILLTALA, v. a. 1. o. 2. 1) Tala till, åt någon. *Om du t-r honom, skall du finna, att han är stum.* — Äfv. *Tala till.* — 2) Gifva föreläsa,